

શ્રી જૈન નિવૃત્તજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ પઠિત્યય પરીમા માદ મનુષ્ય કરેલ છે

નવજીવન ગ્રંથમાળા પ્રકાશન-સોપાન ૧૨

વિદ્યાપીઠ પાઠ્ય પુસ્તક પ્રકાશન સમિતિએ આ પુસ્તકનો સંપૂર્ણ
જન સ્વાધીન રાખ્યો છે માટે તેમાંથી ઉતારો, કે તેનો કોઈ
પાત્ર બાગ વિદ્યાપીઠની મજૂરી સિવાય છાપી શકાશે નહીં.

આવૃત્તિ - પાંચેલી

નકલ - ૧૦૦૦

વિ ગં. - ૨૦૧૨.

મન:- ૧૯૫૬

મુલ્ય પોષાણા એ કપિયા

પ્રાપ્તિ અર્થેના -

શ્રી નવજીવન ગ્રંથમાળા,

પ્રકાશન કાર્ય -

ગાંધીઆગાર

સે. ૩૧

ગયા -

સમીપા ગાંધી

મહત્વ.

શ્રી જૈન નિવૃત્તજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ-ગુના.

કર્મકાંક્ષાના પદ મુજબ વિદ્યાપીઠ, ગુના-૩

પુસ્તક મુદ્રણના કાર્ય માટે,

મુદ્રણ કેન્દ્ર

વૈદ્યારા, -૩.

મોજાઈ, ગાંધી

મન - ૧૯૫૬,

નવજીવન.

જે રજૂ કરવામાં આવેલ છે. તેમાં હજીએ ઘણી ખામીઓ હશે, પણ
ગત્યાર સુધીના તેના અર્થો જે પ્રગટ થયા છે, તેથી કર્તાના આ
અપ્રેક્ષ્ય સમજનતા નથી. ઉડાણ ઉતરી વિચારાશે, તો જણાશે, કે આ
૬ થી ૭ ગાથાઓની એક એક વચન કૃતિઓ તો આગમની ગૃ
પક્તિ જેવી અને જાય છે જો કે તેમાં આગમોના સારજ તારવી
કૃતિકારે જનતા સમક્ષ રજૂ કર્યો છે. એ છ કે સાત ગાથાઓ આપાં
માટે તો ૬-૭ સૂત્રો સમાન જ છે એમ માનીએ તો વાઘો નથી. અનં
જ્ઞાનીઓ નાના સૂત્રોમાં અનંત અર્થોને જેમ સંગૃહીત કરી શકે છે
તેમ તેમના શિષ્યો પણ નાનીશી કૃતિમાં પણ કેટલાય ગૂઢ રહસ્યોને
મંત્રક કરી શકે છે, તે આ કૃતિ ઉપરથીજ જાણી શકાય છે

આ સિવાય આ બંને દૃતિમા બીજી એ એક ખૂબી સમાજો
છે, કે આજના સમાજની પરિસ્થિતિઓને અવલોકવાનો માર્ગ
ઉપકારી મહાપુરુષ ચીંતે છે આપણે ઉન્માર્ગે જતા હોઈએ, તે કે
ઉપકારી આવીને દ્વિતશિક્ષા આપે, તેવી રીતનો આ સ્તવનોમાં તેમ
ગુપ્ત મદેશ છે એમના એ ગુપ્ત વચનો દેશાળી વચનો બની ગય
છે એમની નિમ્નપદ્ધતિથી કહેવાએથી આ વાળી વાસ્તવમા મત્ય
કહેવી છે. આ રીતે ભગવાનની સમજ કહેતા કહેતાં પગ ચાલુ યુગ
અને ભવિન્દા યુગને હિરોબોધન કરવાની કટાક્ષ નૈવિ બીજે ક્યાંય જો
મળતી નથી. એમની એ અન્તેઃ કળાવાળી દેશતાની હરોળમા આ
મૂંડી દેશ દેશી શક્તિ નથી આપણા સમાજના દિત મારે દૃતિકા
જે જે દેશી વેળા ક્યાં છે, તેના પર શ્રી મઘના આગેવાને
પાકેઃ અને અજ્યામદે ખૂમ લઈ આપે, અને એમના માર્ગ
અવેગને અમલમાં મૂકી જીવનારો બનાવે!

ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

विद्यार्थी, मन्त्र, पत्र, प्रत्येक अक्षर

શ્રી શબ્દેશ્વરનાથનાથ નમઃ

પરિચય પાઠ્યક્રમ

સકલિત

વિશ્વવિભૂતિઓ, શ્રી નવપદજીની પૂજા

તથા

શ્રી અભિનંદનસ્વામી, શ્રી અનંતનાથ
ભગવાન અને શત્રુજય ગિરિરાજ

એ ત્રણ સ્તવનોના

રહસ્યાર્થ:—

દેવાધિદેવ વીતરાગ જિનેશ્વર.

પાર્શ્વ શબ્દેશ્વર નમી કરી, વહી ગાયકુધર પાથ (૧)
નુ સોર્ણી જિનવાણી, સુર્ગાત ગણ સુખદાય.

ભવિ પૂવે અરિહંતને, શાસન જલ તિવદાય.
ઉપકાર કોધ વહારવા. તારે ત્રિભુવનગદ. (૨)

દુનિયામાં ઉપકાર એ ભૂતી વસ્તુ છે. આ પૃથ્વી ઉપર જે
કોઈ મોટામાં મોટા ઉપકારી હોય. તે ભગવાન શ્રી તીર્થંકર
દેવો જ હોય છે તીર્થંકર પ્રભુને અરિહંત, પરમેશ્વર. વીતરાગ

કે દેવાધિદેવ પણ કહેવાય છે. એ ભગવાન ચતુર્વિધ સંઘ (સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા) રૂપી શાસનની સ્થાપના કરે છે. એમના જેટલું પુણ્ય કોઈનું હોતું નથી. પોતે સ્થાપેલા સંઘના તેઓ મહાનેતા કહેવાય છે. (૧) ગર્ભમા આવતાં, (૨) જન્મતાં, (૩) દીક્ષા સમયે, (૪) કેવળજ્ઞાન અવસરે, અને (૫) છેવટે મોક્ષે જતાં દેવતાઓનાં સિદ્ધાસનો ચલાયમાન થતાં જ ત્યાંથી દેવો મહોત્સવ ઉજવવા આવે છે આ પાત્ર અવસરો કહેવા-
 ાયુકેના નામથી ઓળખાય છે. આમ પ્રભુને જ્યારે કેવળજ્ઞાન થાય, કે તુરં જ દેવેન્દ્રો આવી મમોસરણ રચે છે, તેમા ભગવાન અપૂર્વ ધર્મદેશના આપે છે. આ પ્રમાણે તે પ્રભુજી ઘણા જીવોને બુદ્ધિ છે આ ઉપકાર જેવો તેવો સામાન્ય નથી, કારણકે જન્મમરણનાં દુઃખોથી ભરેલી સંસારચક્રીમા અનંતા આત્માઓ જે પીમાઈ કે ચગદાઈ ગયા છે, તેવા અગણિત ને અમર દુઃખોમાથી ઉગારીને તે ભગવાન મોક્ષના અનંતા મુખના અંતમા મોકલી આપે છે દુઃખી આત્માને મુખી બનાવે તે જ ગાથા ઉપકારી કાંવાય

[illegible]

ભગવાન સિંહાસન પર બિરાજે. ને દેશના આપે. ઓછામાં ઓછા કોઠ દેવો પ્રભુની સેવામાં હાજર રહે છે. ભગવાન આવે, ત્યારે પગ ભૂમિ પર મૂકે નહિ. પણ દેવાએ ગોઠવેલાં સુવર્ણ કમળ પર આવે છે આકાશમાં છત્ર આવે છે. ચાલતાં ચાલતાં કાંટા ઊંધા થઈ જાય. પંખીઓ ત્રણ પ્રદક્ષિણા ફરે છે. પ્રભુજી જ્યાં જાય ત્યાં છ માસ સુધી રોગ થતા નથી. ભગવાન શ્રી અજિ-તનાથ પ્રભુના સમયમાં વધારેમા વધારે મહાવિદેહક્ષેત્ર વિગેરેમાં ૧૭૦ તીર્થકર ભગવાનો હતા આજે મહાવિદેહ-ક્ષેત્રમાં વીશ તીર્થકર પ્રભુ વિચરે છે. ભરત ને ઐરાવતક્ષેત્રોમાં આજે વિહરમાન ભગવાનોનો વિરહ છે મૂર્તિનો જ આધાર છે

એ ભગવંતને કોઈની ઉપર પણ રાગ હોતો નથી, તેમ કોઈની ઉપર દ્વેષ કે વેગભાવ હોતો નથી. એ ભગવાનનો અનંત ઉપકાર ભુલાય તેમ નથી. તે પ્રભુ બહુ પવિત્ર હોવાથી તેમનું નામરમરણ પણ મત્તસ્વરૂપ બને છે તેમ કરવાથી આપણાં ધણા પાપો ધોવાઈ જાય છે તેથી જ આપણે વારંવાર “ નમો અરિહંતાયુ ” નો જાપ કરીએ છીએ. આ વીતરાગ ભગવાન સૌનું કૃપ્યાણુ કરે ! આ ચોવીશીમા ચોવીશ ભગવાન યયા છે. તે આ પ્રમાણે છે

પાઠ ૧

ભગવાન શ્રી કૃષ્ણદેવરામી.

હુંહા

અહિવાદ ૪૯૯૧ ૨૫૧. નવને ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧

૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧ ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧ (૩)

શ્રી ઋષભદેવસ્વામી ભગવાન આ ચોવીશીના પ્રથમ તીર્થંકર થયા હતા. તેઓનો જન્મ વિનીતા (અયોધ્યા) નગરીમાં થયો હતો. નાભિરાજના એ પ્રભુ પુત્ર થતા હતા. એ પ્રભુના માતૃશ્રીનું નામ મહાદેવા હતું. એ પ્રભુના પુત્ર ભરત ચક્રીએ ચાર વેદની રચના કરી, ને ત્યારથી 'મા હન' કહેનારા બ્રહ્માણ્ણ કહેવાયા.

ભગવાનનું શરીર સુવર્ણ જેવા વર્ણનું ને પાંચસો ધનુષ્ય પ્રમાણ હતું. એ પ્રભુના સાથળમાં વૃષભનો આકાર જન્મથી હતો, તેને લાંછન કહેવાય છે, એટલે તેમનું લાંછન વૃષભ હતું. અઢાર કોણકોટી સાગરોપમ (એટલે અસંખ્યાતા વર્ષો) મુધી આ ભારત ભૂમિમાં ધર્મનું નામનિશાન ન હતું, તેવા સમયે આ પ્રભુજીએ દેવપિમાનમાંથી અવતરી ધર્મશાસનની પહેલી જ સ્થાપના કરી. ભગવતે ત્યાગી લાખ પર્વનું આયુષ્ય ગૃહસ્થપણે વિતાવ્યું. પછી ૮૦૦૦ પુરૂષો માથે રીક્ષા લઇને એક લાખ પર્વ મુધી ગાંધિગામ વિહાર કરી, ચારિત્ર પાળ્યું પ્રભુજીએ અતુલિત શ્રી મધ્વની સ્થાપના કરી

પ્રભુજીના પરિવાર આ પ્રમાણે હતો. ૮૮૦૦૦ મુનિવર અને ૩ લાખ નાનીઓ હતા. અષ્ટાપદ તીર્થ ઉપર ભગવાન મંદિર ગયા છે. ભગવાન શ્રી ઋષભદેવસ્વામીના ગામન રણવા તરફે ગોમુખ યગ અને ચક્રેશ્વરી દેવી થયા છે. શ્રી ગુરુજી, શ્રી આત્મજી તથા શ્રી ઝગદીયાજી વિગેરે આ ઋષભદેવસ્વામીના ભાગ વિતાવ્યો છે.

પૂર્વ-૮૪ લાખને ૮૪ લાખે ગુણવાથી આવેલી વર્ષની સંખ્યા
મોઢે ગયા-સર્વથા જન્મ મરણનાં દુઃખથી મુક્ત થમાં.

પાઠ ૨.

શ્રી અજિતનાથ ભગવાન.

દુહો.

અજિતનાથ ખીળ નમું, શાસન જસ જયકાર,

દેવળ આરીસે જુએ, વિશ્વસાવ સુખકાર. (૪)

પ્રથમ તીર્થપતિના થયા પછી પચાસ લાખ કોડ સાગરો-
પમ વિતી ગયા. ત્યારબાદ ખીળ ભગવાન શ્રી અજિતનાથસ્વામી
થયા. જિતશત્રુ રાજા અને વિજયા રાણીના એ પુત્ર હતા.
અયોધ્યા નગરીમાં અવતરેલા એ પ્રભુનું ગળ લાંછન હતું. સાડા
ચારસો ધનુષ્ય જેવડું ઊંચું એ પ્રભુજીનું શરીરપ્રમાણ હતું.
એક હજાર નરવીરો સાથે તે પ્રભુજીની દીક્ષા યદ્ય હતી. ૭૨ લાખ
પૂર્વનું દીર્ઘઆયુષ્ય એ દેવાધિદેવનું હતું. મોઢે જતી વખતે એ
પ્રભુને વિશાળ પરિવાર એક લાખ મુનિવરોથી તથા ત્રણ લાખ
અને ત્રીસ હજાર આર્યાઓથી ઘોલતો હતો. આ ભગવાન
શ્રી સમેતશિખર મહાતીર્થ ઉપર મોઢે ગયા. મહાયજ્ઞ
નામના દેવે એ પ્રભુના શાસનમાં ધર્મી આત્માઓને ઘણી
સહાય કરી છે. તથા અજિતખલા નામની દેવીએ શાસન-
સંરક્ષક તરીકે ઘણી સેવા બજાવી છે. એ શાસન જયવંતુ
રહો! બારની સદીમાં શ્રી તારંગાજી તીર્થનાં મહારાજા
કુમારપાળે મોટું જિનમંદિર બંધાવી, આ ભગવાનનું મહાન
અલીપ્તિ બિંબ પદ્મવર્ણ છે.

શબ્દાર્થ.

દેવાધિદેવ=કોડો દેવો એ નાથની મેવા કરતા હતા, એટલે એ પ્રભુ
 દેવોના પ્રભુ પ્રત્ય હતા તેથી દેવાધિદેવ કહેવાય છે.
 પરિવાર=એ ભગવાનની મેવા કરનારા મહાવ્રતધારી મુનિઓ.
 આર્યાઓ=મહાવ્રતધારી સાધ્વીજી મહાગણે.

પાઠ ૩.

શ્રી સંભવનાથ ભગવાન.

દોહો

સ ભવજિનને પામીને, સાય અનાથ સનાય.

ગુણી દેશના પિતકરી, કરે મુક્તિનો સાથ. (૫)

વિશ્વોપકારી શ્રી અજિતનાથ ભગવાનની પછી ત્રીશ લાખ
 કાઠ આગવેપમે ત્રીન્ત તીર્થંકર પ્રભુ શ્રી સંભવનાથ ભગવાન
 થયા. માધર્મિક શાસ્ત્રોનાં ઉદ્ધાર કરવાની ઉચ્ચ ભાવનાથી જિન-
 નામદર્શન પાવોને તેઓ આવ્યા હતા. તેમના પિતાજીનું નામ
 જિતારી અન્ત હતું, ને એના માતાની કુળે પ્રભુ અવતર્યા
 હતા એ પ્રભુની ભવવર્ગી મયા હતી. પ્રભુને દોહડાનું
 વહન હતું એ ભગવાનના જન્મ આવસ્થિત નગરીમા થયો
 હોય તો એમનું ગરીબમાન અંગે ધનુ રતું હતું. ભગવાને
 એક દુનિયા રંગે આવે તમા ત્રીગી હતી માઠ લાખ પાંનું
 એ ભગવાનનું અવનું હતું. તેમના ગિયને પશ્ચિમ ને
 ઉત્તર દિશાને ત્રણ વાગે એ કારણે તરત જ ત્રીજીએ
 ને એ પ્રભુ મહારાજી શ્રી સંભવનાથિયાર ઉપર નિર્વાહ
 કર્યો હતો એ લાખ તમા રંગમા રંગે એમનું નામ
 સંભવનાથ હતું, ને એમના નામ દુનિયારી હતું. એ
 પ્રભુને પાંચ મહારાજા રંગે એમને વિશેષે દુનિયા

શબ્દાર્થ.

સાગરોપમ=અસ ગ્યાના વર્ગ. સોવનવર્ણી=ઓનાના રંગ જેવો વર્ણ.
સમક્રિતવંત=ભગવાનના ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા ગાળનાર

★

★

★

પાઠ ૪.

શ્રી અભિનંદનસ્વામી.

દુહો.

અભિનંદન ચોથા પ્રભુ, સ્વાદ્વાદ ત્ત્વ કદ

તત્ત્વ ગુણને અવલખતા, લહુ આનંદ અમંદ (૬)

ત્રીજા ભગવાનની પછી દશ લાખ કોડી સાગરોપમે ચોથા વિશ્વવિભૂતિ શ્રી અભિનંદનસ્વામીજી થયા. તેમના પિતાનું નામ સુવર રાજા અને માતાનું નામ શ્રી સિદ્ધાર્થા હતું. પ્રભુનો જન્મ અયોધ્યામાં થયો હતો.

સાડી ત્રણેંના ધનુષ્ય જેવડું તે પ્રભુજીનું શરીર હતું. એક હજાર પુરુષો સાથે તે ભગવાનની દીક્ષા થઈ હતી. તે ભગવાનને વાનરનું લંછન હતું. પ્રભુજીએ પચાસ લાખ પૂર્વનું દીર્ઘાયુષ્ય ભોગવી શ્રી સમેતશિખરજી તીર્થ ઉપર મુક્તિ ભોગવી એ ભગવાનનો શિષ્ય સમુદાય ત્રણ લાખ સાધુઓનો હતો, તથા સાધ્વીઓ છ લાખ ને છત્રીશ હતી. શાસ્ત્રદેવ ઇન્દ્ર નામે હતા. ને કાળી નામની દેવી સંરક્ષક હતી.

શબ્દાર્થ

વિશ્વવિભૂતિ=મહાન તેજસ્વી ૫૦૪ દીર્ઘાયુષ્ય= ૧૦ આયુષ્ય.

સમુદાય=પંડિતાર, નગર

★

★

★

પાઠ પ.

શ્રી સુમતિનાથ ભગવાન.

દુહા.

સુમતિનાથ સેવા કરો, પૂરે સઘળી આશ,
જ્ઞાન ફીપકને આપતા, દાળે ભવના પાશ. (૭)

શ્રી અભિનંદનસ્વામી ભગવાન અને શ્રી સુમતિનાથ પ્રભુએ જે તીર્થપતિઓની વચ્ચે નવ લાખ સાગરોપમનું અંતર પડ્યું. આ પ્રભુજીનો જન્મ અયોધ્યા નગરીમાં સુમંગલા માતાની કુશીએ અને મેઘરથ રામના કુળમાં થયો હતો. તેઓશ્રીનું લંછન કાંચનું હતું. ને શરીર ત્રણસો ધનુષ્ય પ્રમાણનું હતું. એ ભગવંતનું આયુષ્ય આલીસ લાખ પૂર્વનું હતું.

એક દત્તર વીરનંદે સાથે પ્રભુએ મંચમ અંગિકાર કર્યું. શ્રી સુમેતશિખરના પદ્માદ ઉપર એ અરિહંત ભગવાને શિવપદ વધું. પ્રભુશ્રીનો ગિય મંપ્રત્ય ત્રણ લાખ ને વીશ દત્તર મુનિવંદે અને પાંચ લાખ ને ત્રીશ દત્તર માધ્વીજીઓથે જેને હતો પ્રભુના તુંબડે યશ તથા મહાકાલી દેવી એ જે દત્તર ૧૨ દત્તર આ ભગવાનનો પ્રભાવ શ્રી તથાજી તીર્થમાં તથા જન (નીચા પાને) આ બધું વિખ્યાત છે. એ તીર્થ ૧૨૦૦ દર્શન્ય છે.

પાક ૬.

શ્રી પદ્મપ્રભસ્વામી.

દુહો.

પદ્મપ્રભ જિન હિતકર. કાતિ અતિશયવંત

લવ્ય હૃદય પ્રવેશીને, ટાળો અરિગણ સંત. (૮)

શ્રી સુમતિનાથ ભગવાનના નિર્વાણથી નેવું હજાર કોડ
સાગરોપમે શ્રી પદ્મપ્રભ જિનેશ્વર નિર્વાણ પામ્યા.

કૌશાંગી નગરીમાં શ્રીધર રાજ તથા સુસ્રીમા રાણીના
યુવપણે શ્રી પદ્મપ્રભુજીનો જન્મ થયો. પ્રભુને કમળાનુ
લંછન હતું. ત્રીશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. અઢીસો ધનુષ્ય
દેહમાન હતું. રાતો વર્ષ પ્રભુના શરીરનો હતો. એક હજાર
માનવીઓ સાથે પ્રભુધ્રીએ ચારિત્ર સ્વીકાર્યું. ત્રણ લાખ ત્રીશ
હજાર મહાત્માઓ, અને ચાર લાખ વીશ હજાર સાધ્વીજી-
ઓના વિશાળ પરિવારથી એ ભગવાન ઝગકતા હતા. પ્રભુજી
સમેતશિખર તીર્થ ઉપર અનંત સુખવાળા મુદ્રિતપદને પામ્યા.
કુસુમ યક્ષ તથા અમ્બુના દેવી પ્રભુના શાસનની સેવામાં હાજર
હતા. અને તે હંમેશ પ્રભુની ઘણી ઘણી ભક્તિ કરતા હતા.

સાબ્દાર્થ

અરિગણ=કર્મ રૂપી રાત્રનો અમર દેહમાન=શરીરની ઉચાટ

અનંત સુખવાળા=અપાર સુખવાળા

પાઠ ૭.

શ્રી સુપાર્શ્વનાથજી.

કુટો.

શ્રી સુપાર્શ્વ જિન શોભતા, સ્થાપી ચઢવિહ સધ
આકારો જેમ સૂર્ય તેજ, દાખે નિમિર પ્રબંધ. (૯)

શ્રી પદ્મપ્રભસવામીજી પછી નવ હજાર કોડ માગરોપમે શ્રી
સુપાર્શ્વનાથ ભગવાન થયા વાણારસી (બનારસ-કાશી)
નગરીમા મુપ્રતિષ્ઠ પિતા તથા પૃથિવી માતાના શ્રી સુપાર્શ્વ
નાથજી પુત્ર હતા. સ્વસ્તિક લાજન પ્રભુજીનું હતું. હીક્ષ
એક હજાર માનવીઓ સાથે થઈ. જમો ધનુષ્યનું એ પ્રભુ
ગરીર હતુ, ને વીશ લાખ પૂર્વ મુખી લાખ આયુધ્ય ભોગવ્યુ
ભારતભૂમિના ખર્ગખર્ગમા ધર્મનો રક્ષા વગાડ્યો ને ઘણ
જીવોને તાર્યા શ્રી સમેતશિખરજીના મહાન ગિરિગ
કેપર એ પ્રભુ મોઢા ગયા ત્રણ લાખ મુનિઓ તથા ચાર લાખ
ગ્રીષ્મ પુત્ર આંધીજીઓ પ્રભુજીના શામનમાં થયા. માતા
વગર અને ગાંતાદેવી પ્રભુના શામનના રૂપવાળા હતા.

અર્થ

જેવેલે નામના પુત્રને મળ્યા, માતા, માતા, એવડ અને ત્રણ
નિમિત્તના રૂપે રૂપવાળા પ્રભુ કુટો.

★

★

★

પાઠ ૮.

શ્રી ચંદ્રપ્રભસવામી.

૧૯૨૨ ના ૧૦ મીએ, ૧૯૨૨ ના ૧૦ મીએ

૧૯૨૨ ના ૧૦ મીએ, ૧૯૨૨ ના ૧૦ મીએ

શ્રી સુપાર્શ્વનાથસ્વામીથી નવસો કોઠ સાગરોપમે શ્રી ચંદ્રપ્રભ ભગવાન થયા ચંદ્રપુરી નગરીમાં પિતા મહાસેન તથા માતા લક્ષ્મણાને ત્યા ચંદ્ર લંછનથી શોભતા શ્રી ચંદ્રપ્રભ-સ્વામીનો જન્મ થયો. તે પ્રભુજનુ શરીર દોઢસો ધનુષ્યનુ હતું. આ પ્રભુનું શરીર ગૌરવર્ણનાળું હતું.

એક હજાર પુરુષો સાથે પ્રભુની દીક્ષા થઈ. દશ લાખ પૂર્વનું એ ભગવાને આયુષ્ય લોગવ્યું, અને શ્રી સમેતશિખર ઉપર હંમેશ માટેના અખંડ નિવૃત્તિવાળા મોક્ષને મેળવ્યું. પ્રભુનો શિષ્ય સમુદાય અઢી લાખ મુનિ મહારાજોનો, ને ત્રણ લાખ એંત્રી હજાર સાધ્વીઓનો હતો. શાસનસંરક્ષક વિજય અને જવાલા દેવી હતા. શ્રી ચંદુર તીર્થમાં (શ્રી શંખેશ્વરજીની પાસે) આ પ્રભુજનું મંદિર છે

શબ્દાર્થ

મુખવાસ=મુખનાળુ ગ્ધાન ગૌરવર્ણ=ચેન અથવા ઉજળો વર્ણ.
અખંડ નિવૃત્તિ=સંપૂર્ણ સાતિ.

★

★

★

પાઠ ૯.

શ્રી સુવિધિનાથસ્વામી.

કુટો.

સુવિધિનાથ જેલે મને સમગ્રિય જે સુખકાર,
વિદલાય અવલોહી જે, જેગના જે દિગકાર (૧૧)

ભગવાન શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામીજી પછી નેવું કોઠ સાગરોપમે શ્રી સુવિધિનાથ પ્રભુ થયા સુગ્રીવ નાબ જીને રામા માતા જે પ્રભુજના પિતા ને માતા થતા હતા તેમને જન્મ કાકેદી

નગરીમાં થયો હતો, અને લાંછન મગરમચ્છનું હતું. એ પ્રભુ શ્રી પુષ્પદંત ભગવાનના નામથી પણ ઓળખાતા. પ્રભુનું આયુષ્ય જો લાખ પૂર્વનું હતું. તેમનું શરીર એકસો ધનુષ્ય ઉંચાઈનું હતું ભગવંતે એક હજાર પુરુષોની સાથે આગ્નિ પ્રદક્ષ કર્યું. જેમ ઇંદ્ર દેવોની સભા વચ્ચે શેભે, તેમ પ્રભુશ્રી પાતાના જો લાખ મુનિઓ અને એક લાખ ને વીશ હજાર સાધ્વીઓથી શોભતા હતા. એ પ્રભુ શ્રી સમૈતશિખર ઉપર નિર્વાણ પામ્યા. શાસનદેવ અણ્ણત ચક્ષ અને દેવી સુતારા શ્રી સઘના સહાયક હતા

સામ્પ્રદાય

ત્રિશ્વભાવ અવલોકીને=દુનિયાને ઝીળી નજરે જોઈને
નિર્વાણ=ક'યાનું કરનાર. નિર્વાણુ=મોક્ષ.

★

★

★

પાઠ ૧૦.

શ્રી શીતળનાથસ્વામી.

દેવો

શીતળનાથ સ્વર્ગ પ્રભુ, વચન જગ આયુષ્યોવ

અનકાલ મલ નાશર્થી, ભવિ શાય રંગગેય (૧૦)

દેવ વિદેવ શ્રી મુત્રિધિનાથ પ્રભુની પછી નવ કોટ માગશે
તે શ્રી શીતળનાથસ્વામી થયા

સદ્વિદ્યુપુર નામના નગરમાં દ્વદશથ ગામ અને નંદા
... એ પ્રભુ, જન્મના મેડું ધનુષ્યની ઉંચાઈ હતી.
શ્રી વચન... પૂર્વનું આયુષ્ય પામ્યું.
... શ્રી સમૈત

શિખર ઉપર પ્રભુજી શિવપદને પામ્યા. તારાઓમાં જેમ ચંદ્રમા શોભે, તેમ આ ભગવાન એક લાખ સાધુઓ અને એક લાખ ને છ સાધ્વીઓ વચ્ચે શોભતા હતા. બ્રહ્મ યજ્ઞ અને અશોકા નામે દેવી પ્રભુના શાસનની રક્ષા કરતા હતા.

શબ્દાર્થ

અણુભોલ=જેની કિંમત ન અંકાય એવા.

અનેકાંત મત=દરેક બાણુના વિચારવાળો મત. સવિન્ભાવિક પુરુષો.

★

★

★

પાઠ ૧૧.

શ્રી શ્રેયાંસનાથ પ્રભુ.

હુણે.

શ્રેયાંસ જિનને સગરીયે, શિવસુખના દાવાર,

બવના રોગ મટાડવા, ઉત્તમ વૈદ્ય પ્રકાર. (૧૩)

પ્રભુ શ્રી શીતળનાથ ભગવાન થયા પછી એક સો સાગરોપમ ને છાસઠ લાખ છબ્વીસ હજાર વર્ષ ઓછા એવા એક કોટ સાગરોપમે શ્રી શ્રેયાંસનાથ જિનેશ્વર થયા. સિદ્ધપુર નગરમાં વિષ્ણુ નામના રાજાને ત્યાં તેમનો જન્મ થયો હતો. માતાનું નામ પણ વિષ્ણુ હતું. પ્રભુનું લંછન ગેંડાનું હતું. ચોરાશી લાખ વર્ષ સુધી ભગવાન જીવ્યા. એક હજાર પુરુષનું સાથે ભગવાનની રીક્ષા થઈ. પ્રભુશ્રી એંડી સનુધ્ધની હંચી ધાયાથી શોભતા હતા. ઉત્તમ ધ્યાનમાં પ્રભુશ્રી સુનેનશિખર નીચે ઉપર મહાસુખવાળા મોક્ષને પામ્યા. ચોરાશી હજાર મુનિજોની અને એક લાખ ગણ દહાર સાધ્વીજીઓની સંપદા હતી. મનુજેશ્વર નામે યદુ ને ધીવત્સા દેવી શાસન

સેવક હતા.

શબ્દાર્થ.

ભવરોગ=જન્મ મરણનાં દુઝો. પુરુષ વૃંદ=મનુષ્યોનો સમુદાય.
મંપદા=પરિવાર.

પાઠ ૧૨.

શ્રી વાસુપૃજ્ય ભગવાન.

ફોટો.

વાસુપૃજ્ય જિન અવતર્યા, કરવા ભવિ કલ્યાણ.

ગુરુ અગુરુ સેવા કરે, શિર ધરી જિનની આણુ. (૧૪)

શ્રી શ્રેયાંસનાથ પ્રભુની પછી ચોપન સાગરોપમે પરમ
ઉપકારી ભગવાન શ્રી વાસુપૃજ્યસ્વામી થયા એ પ્રભુ વસુ
પૃજ્ય રાતના પુત્રપણે ચંપાપુરી નગરીમાં અવતર્યા. જ્યાં
નામે નેમની માતા હતી ભગવાનને મહીપતું લાંછન હતું.
પ્રભુજીના શરીરનો વર્ણ રતો હતો. આયુષ્ય પ્રભુનું જોતેર
ત્રણ વર્ષનું હતું શરીર પ્રમાણુ મીત્તર ધનુષ્યનું હતું. છસો
પૃજ્ય આજે ભગવતે સયમ લીધું. ભગવાનનું મોટાકડ્યાણુક
ચંપાપુરીના જ યય હતું જોતેર દત્તર સાધુ મુનિરાજ
નેને કે. કે. કે. નાનીઆના પરિવારથી પ્રભુની ગોલા ઘણી
વધારે હતી. કુમારે હશે અને ચંદા દેવીએ એ પ્રભુજીના
સંસ્કાર કરીને એક ભક્તવર્તી હતી.

શબ્દાર્થ

વાસુપૃજ્ય જિન અવતર્યા, કરવા ભવિ કલ્યાણ

મંપદા

પાઠ ૧૩.

શ્રી વિમળનાથસ્વામી.

કહે

વિમળનાથ નિર્મળ કરે, દાળે ધોર મિથ્યાત,

ભવ દાવાનળ જાળમાં, શીતળ ધોધ વિખ્યાત (૧૫)

ભગવાન શ્રી વામુપૂજ્યસ્વામી પછી શ્રી વિમળનાથ પ્રભુ ત્રીશ સાગરોપમે ધયા. કંપીલપુર નામની નગરીમાં કૃતવર્મ નામે રાજા નાજ્ય કરતા હતા. તેમની રાણીનું નામ રથામા નામે હતું. વરોહ (ભુવ) લંછનવાળા પ્રભુશ્રી વિમળનાથ ભગવાને આ ઉત્તમ કુળમાં જન્મ લીધો. સાઠ (૬૦) ધનુષ્યનું શરીર પ્રમાણ હતું. સાઠ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય આ પ્રભુજીનું હતું. એક હજાર માનવીઓ સાથે ભગવાનની દીક્ષા ધઈ. સમેતશિષ્યજી ઉપર પ્રભુ મુક્તિ પામ્યા. અડસઠ હજાર મહા મુનિઓએ તથા એક લાખ ને આઠમો સાધ્વીઓએ એ પ્રભુજી પાસે દીક્ષા અંગિકાર કરી કહ્યાણ સાધ્યું. પદ્મુખ યદા અને વિજયા એ પ્રભુના શાસનના રણેવાળ હતા.

રાઘદાઈ

ધોર મિથ્યાત=ભાંગે ધર્મ નહિ ગરબા તે

ભવરૂપી દાવાનળ=લગ્ન-ગરબાનું દુ ખાપી અગ્નિ

ધોધ=રેતી જમીનની કુખળ પાણી ૫૨ તે

પાઠ ૧૪.

શ્રી અનંતનાથ પ્રભુ.

દુહો.

અનંતનાથ પ્રભુજી હીયે, અનંત સુખનું ધામ,
કરુણારસ સ્વર્ધા કરે, સાચર સ્વયંભૂ નામ. (૧૬)

શ્રી ત્રિમળનાથ પ્રભુ થયા ત્યાર પછી, નવ સાગરોપમને આંતરે
શ્રી અનંતનાથ ભગવાન થયા. અયોધ્યા નગરીમાં તે પ્રભુનો
સિંહમેન રાજાને ત્યાં મુયશા માતાના પુત્ર તરીકે જન્મ થયો
એ પ્રભુનું લાંછન સિંચાણાનું હતું. ભગવાનની ઉંચાઈ પચાસ
ધનુષ્યની હતી, ને ત્રીશ લાખ વરસનું આઉણું હતું. તેમની
એક હાત મનુષ્યો સાથે દીક્ષા થઈ હતી ત્યારબાદ ભગવાને
ચતુર્વિધ શ્રીનાંધની સ્થાપના કરી પછી છેવટે શ્રી સમેતશિખર
ત્રીધા ઉપર મોહપદને પામ્યા, ત્યારે એ ભગવંતના છાસક
હાતર માંધુઓ હતા, ને બામક હાતર માંધીજી હતા. પાતાળી
નામના દેવે. ને અંકુશી નામની દેવીએ ચતુર્વિધ સંધને
ધર્મકર્મની કરવામા મદાય કરી હતી અને મહલ મધના
વિષે કંઈ કંઈ હતા.

સાંપદાર્થ

અનંતનાથ

સ્વયંભૂનામ અનંત નામ ને

અનંતનાથ પ્રભુજી હીયે, અનંત સુખનું ધામ,

પાઠ ૧૫.

શ્રી ધર્મનાથસ્વામી.

દુરો

ધર્મનાથ જિન પૂરજો, સકલ મનોરથ માળ

કલ્પવૃક્ષ જેમ પૂરતા જપતા ધર્મ જપમાળા. (૧૫)

શ્રી અનંતનાથસ્વામીની પછી ચાર સાગરોપમે ભગવાન શ્રી ધર્મનાથસ્વામીનું શાસન આવ્યું. રત્નપુરી નગરીમાં વજ્ર લંછનવાળા પ્રભુ શ્રી ધર્મનાથસ્વામીનો જન્મ ભાનુ નૃપતિ અને સુવ્રતા રાણીને ત્યા થયો. તેમનું ૪૫ ધનુષ્યનું સુંદર શરીર હતું, અને જીવન ૬૨ લાખ વર્ષ સુધીનું હતું. એક હજાર તરૂંગ સાથે પ્રભુજીએ સંયમ લીધું શ્રી સમૈતશિખર પર તે પ્રભુજી પોતાનો અંતિમ ભવ પૂર્ણ કરી શ્રી સિદ્ધિપદને પ્રાપ્ત કર્યું. એ પ્રભુજી ચોસઠ હજાર પુરુષોને, અને બાસઠ હજાર ને ચારેઆ સ્ત્રીઓને તીર્થા આપી હતી કિંન્નર યદા અને પ્રજાપિત દેવી પ્રભુના શાસનને સાનિધ્ય કરતા

શબ્દાર્થ

મનોરથ=મંગલાંશ

અંતિમ ભવ=રહેલો જન્મ

આનિધ્ય=અદાય, ગદા

★

★

★

પાઠ ૧૬.

શ્રી શાંતિનાથ જિનેશ્વર.

દુરો

૧. જિનેશ્વર શાંતિ હ. રત્ન પુર. રિ. ૫૫

૨. જિનેશ્વર શાંતિ હ. રત્ન પુર. રિ. ૫૫

શ્રી ધર્મનાથ પ્રભુની પછી પોણા પડ્યોપમ ન્યૂન એવા
ત્રણ સાગરોપમે શ્રી શાંતિનાથ ભગવાન થયા અગાઉના વખત
માં ગજપુર નામના નગરમાં વિશ્વેશ્વર રાજા રાજ્ય કરતા
હતા. અચિરાંત નામે તેમની રાણી હતી. એ રાજાને ત્યાં ત્રણ
જાનવાળા પ્રભુ શ્રી શાંતિનાથ જિનેશ્વરનો જન્મ થયો. યૌવન
વય થતાં એ ભગવાન ચક્રવર્તિ થયા, એટલે આખા ભારત પર
તેમનું આમ્રાજ્ય પથરાયું. તે પ્રભુનું દેહ ચાલીશ ધનુષ્યનું હતું.
પ્રભુશ્રીએ દુનિયાને સાચો માર્ગ બતાવવા માટે એક હજાર
મનુષ્યો સાથે દીક્ષા લીધી. એક લાખ વર્ષનું આયુષ્ય
પ્રભુશ્રીએ પાળ્યું તેઓશ્રીને ગોખતું હરણનું લંછન હતું.
ભગવાનને સમૈનગિખરણ તીર્થ ઉપર શુભ ધ્યાન ધરતા
ધરના મોક્ષની પ્રાપ્તિ થઈ શ્રી વામજ તીર્થમાં તથા શ્રી ઇંડર
તીર્થમાં આ પ્રભુશ્રીના વિશાળ જિનાલયો છે. બાસઠ હજાર
પ્રભુમુનિઓ, તથા એકમહા હજાર ને છતાં સાધ્વીશ્રીઓના તે
પ્રભુ નાયક હતા ગરુડ યજ્ઞ અને નિર્વાણી દેવી એ પ્રભુના
શાસનના સહાયક હતા.

સાબ્દાર્થ.

જનુ, જાનકા, જિજ્ઞાસુ, જુજ્ઞાન, આ વિજ્ઞાન
સકલ વિજ્ઞાનના નિમિત્ત ઉપર ગત્ય ન્વનાં નિરેનગાન.
- એ સમયે સ્ત્રી ૫ મ વાંચ

★

★

★

ખાંડ ૧૭.

શ્રી કૃષ્ણનાથ ભગવાન

જનુ, જાનકા, જિજ્ઞાસુ, જુજ્ઞાન, આ વિજ્ઞાન

સકલ વિજ્ઞાનના નિમિત્ત ઉપર ગત્ય ન્વનાં નિરેનગાન (૧૭)

સાબરમતી

415 90

શ્રી અરનાથ ભગવાન.

३२:

[illegible]

શ્રી કુંથુનાથ પ્રભુ પછી એક ચતુર્થાશ પદ્યોપમમાં હજાર કોડ જોછા વર્ષે પ્ર શ્રી અરનાથસ્વામી ગજપુર નગરમાં સુદર્શન રાજની દેવી મદલાર રાણીની કુળે જન્મ્યા. ત્રીશ ધનુષ્યના મુંદર શરીરથી પ્રભુની શોભા વધતી હતી. ચોરાશી હજાર વર્ષે મુખી ભગવાન જીવ્યા. નંદાવર્ત (સાથીઆ) હું ભગવાનના સાથળ પર સુશોભિત ને મંગલિક ચિન્હ (લંછન) નું ચકવર્તિ થયા પછી પ્રભુએ એક હજાર મહાપુરુષો સાથે જન્મ મરણના દુઃખો ટાળે એવું ચારિત્ર લીધું. શ્રી સમેત શિખર ગિરિરાજ પર પ્રભુ આગ્નિના કળકૃપ મોક્ષને પામ્યા. પચાસ હજાર મુનાધૃઓ, અને માઠ હજાર મુનાધૃજીઓનો પગિવાર પ્રભુશ્રીના હોતો યશ્વંત ને ધારિણી દેવી પ્રભુશાસનના કૈવલ ના

શબ્દાર્થ

નિદિગિદ્ધિ=નિદિગિદ્ધિ નામના જન્મ મોક્ષના મુખ્યમાનુષ્યના ગુણોવાળા
નિદિગિદ્ધિ=નિદિગિદ્ધિ નામના જન્મ

પાઠ ૧૬.

શ્રી મહિનાથ પ્રભુ.

તે પુરુષપણે જ અવતરે છે, પણ આ એક મોટું આશ્ચર્ય બન્યું છે. એ ભગવાનના માતા પિતા અનુક્રમે પ્રભાવતિ રાણી અને કુંભ રાજા હતા. યૌવન પામતા એ પ્રભુના શરીરનું પ્રમાણ વધીને પચીસ ધનુષ્યનું થયું હતું. કુંભ કૃષ્ણશત્રું માંગણિક લંછન પ્રભુના સાથળે ઘાતું જ શોભતું હતું. ભગવાનની કાંતિ નીલ વર્ણવાળી દેરીપ્યમાન હતી. ત્રણેયો ઉત્તમ પુરુષો સાથે એ ભગવાનની દીક્ષા થઈ. એ પ્રમુજીએ પંચાવન હજાર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવ્યું. અને મહાન તીર્થ ત્રી સમેતશિખરજી ઉપર શિવપદ પ્રાપ્ત કર્યું. પ્રભુશ્રીનો પરિવાર આલીશ હજાર મુનિઓનો, અને પંચાવન હજાર સાધ્વીજીઓનો હતો. કુખેર યદ્દા ને વંદ્યદેવી દેવી શાસનમાં રહેલા સહુને સહાય કરતા. અમદાવાદ પાસે ભોયણીજી તીર્થમાં આ પ્રભુનું મોટું જિનાલય છે.

શબ્દાર્થ

પ્રન મેઘ=કાળા વાળા પ્રાયઃ=ગોટે ભાગે નીલ=લીલો.

★

★

★

પાઠ ૨૦.

શ્રી મુનિમુવતસ્વામી.

ફોટો

મુનિમુવત સ્વામી મુનિ. ભવોદિતિ તરવા જણાવ

મોટા ભેદાને લાગે, નેવે જેવ અમજ. (૨૦)

શ્રી મહિનાય ભગવાનનાં શાસન પછી ભગવાન શ્રી મુનિ-મુવતસ્વામીજીનું શાસન ચોપન લાખ વર્ષે આગ્યું. પદ્માવતી રાણી તથા મહારાજાશ્રવાન મુનિજી સંલગ્ન રાજગૃહી નગરમાં શ્રી મુનિમુવત પાસે વન્મ રહે. પ્રભુને લગ્ન કાચબાનું હતું. તે વીસ ધનુષ્યની કાષા હતી ત્રીસ હજાર વર્ષનું એ

પ્રભુજી ઉત્તરવળ જીવન જીવ્યા. એક હજાર મનુષ્યો સાથે પ્રભુજીએ સંયમ અંગિકાર કર્યું. શ્રી સમેતશિખરજી પર પ્રભુ મોક્ષે ગયા. ત્રીશ હજાર મુનિપુંગવો, અને પચાશ હજાર આર્યાઓશ્રી પ્રભુનું શામન બળકતું હતું. વરૂણ યજ્ઞ ને અરજીતા દેવી ચતુર્વિંધ શ્રી મંધને સદાય કરતા હતા આ પ્રભુજીનાં તીર્થો ભરુચ, અગાશી (મુંબઈ પાસે) ત્રિંગેરે સ્થળોમાં છે.

શાખદાર્થ

અર્થોદ્ધિષ્ટાન્મ મળના દ ખોડખી મદામમુદ.

ઉત્તરવળ=શિવ, મદર, ઓમનુ મુનિપુંગવો=મદામુનિઓ.

પાઠ ૨૧.

શ્રી નમિનાથ પ્રભુ.

ફોલ

નામિનાથ આપો મને, વં. મુકિતનુ પ્રાપ્ત.

ફોલ નામ અમ નાના, નાથન પ્રભુ / તુજ નામ (૨૧)

૨. મુનિ-પુંગવોનીના થયા પડી છે તાળ વચે શ્રી નમિનાથ નિલેશનુ શામન અવ્ય મિલિતા નગરીના રાજા વિરજ્યસેનના પત્નિ શ્રી નમિનાથ પ્રભુ અવનર્યા પ્રભુજીની મનુ નામ વધારત પ્રભુ વચ્ચે નીચ કમળનું હતું. હવે કમળનુ મનુ નેચાનુ હતું એક હજાર પુરુષો ને પ્રભુજીને દસ મહા વધ અને પ્રભુ મપૂર્ણ આયુષ્ય દર હજાર વર્ષનુ હતું શ્રી સમેતશિખર ત્રિંગેરે ઉપર એ મહાવધ ને એ મહા વિજ હજાર મનિવગે, તથા એક હજાર હજાર મુનિપુંગવો ને પ્રભુજીને શામન મદામનું પ્રેમા

સમાન હતા. ભૂદેવી યદ્રે અને ગાંધારી દેવીએ પ્રભુના ચતુર્વિધ સંઘના વિધ્નો નિવારી સંઘનું રક્ષણ કર્યું હતું.

શબ્દાર્થ

શ્રેષ્ઠ=ઉત્તમ

અભાગ=અક્રિયામાન

વિધ્નો=સંકટો, દુઃખો

*

*

*

પાઠ ૨૨.

ભગવાન શ્રી નેમનાથ.

દુહો.

નેમિનાથ પરમેશ્વર પ્રસિદ્ધારી ભગવાન

ચતુર્વંશ નભ ચક્રમા ગુણ અનંત નિધાન (૨૨)

શ્રી નમિનાથ પ્રભુ યથા યદ્રી પાચ લાખ વર્ષે ભગવાન શ્રી નેમનાથસ્વામીનું શાસન પ્રવર્ત્યું રાજ સમુદ્રવિજય અને શિવાદેવીના શ્રી નેમનાથજી પુત્ર યતા હતા. શ્રીરીપુરમાં એ દેવાધિદેવનો જન્મ યથો હતો તેમનું ણીલું નામ શ્રી અરિષ્ટનેમિ પાડુ હતું. એ પ્રભુના શરીરનું પ્રમાણ દશ ધનુષ્યનું હતું. તથા પ્રભુનું લાજન રાખનું હતું. એ પ્રભુની કાંતિ યાગ હતી, ઇત્યા અત્યંત દેરીયમાન હતી

એક દિવસ એ પ્રભુ દાન્તિકામા દુગ્ધા દુરતા શ્રી કૃષ્ણની નાશુધશાળામા જઈ પહોંચ્યા, ને કૃષ્ણજીનો રાખ પૂરો કૃષ્ણ ભયથી ત્યાં આવ્યા. એના બળની પરીક્ષા થઈ. તેમા પ્રભુજી જીત્યા એટલે કૃષ્ણજીને શમ થઈ, કે આ નેમનાથજી મારે મલ્લ તાર દેશે તે સમયે આશાશબ્દો થઈ. કે “એ ભગવાન તો પરવડા વિના જ હુમરખો તીકા દેવાના છે મારે ચિંતા કર્યો નહિ.” અને એક દિવસ પ્રભુ અને ગોપીઓ વચ્ચે થઈ. દરવા કે જે પ્રભુજીને દા. ૨૨. ૨૨. ભગવાનને દેવ

પાર્શ્વનાથસ્વામી, શ્રી શેરીસા પાર્શ્વનાથ પ્રભુ, શ્રી અંતરીક્ષ પાર્શ્વ જિનેશ્વર, શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ ભગવાન (મુંબઈ), શ્રી અમીઝરા પાર્શ્વનાથ, શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથસ્વામી, શ્રી મન મોહન પાર્શ્વનાથ, શ્રી લોહણ પાર્શ્વનાથ (ડલોઈ), શ્રી લોદ્રવા પાર્શ્વનાથ પ્રભુ (જેસલમેર પાસે), શ્રી ભટેવા પાર્શ્વનાથ, શામળીયા પાર્શ્વનાથ, સદસ્યકૃષ્ણ પાર્શ્વજિન, શ્રી સુરજમંડન પાર્શ્વનાથ (સુરત), શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથજી (ખંભાત), શ્રી પચાનરા પાર્શ્વનાથ (પાટણ), શ્રી બીડભંજન પાર્શ્વનાથ, શ્રી જગવન્દન પાર્શ્વનાથજી, શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વનાથસ્વામી વિગેરે ઘણા વિખ્યાત તીર્થોમાં આ પુરિસાદાનીય શ્રી પાર્શ્વનાથ-સ્વામીજી મૂળનાયક તરીકે નિશાળ જિનમંદિરોમાં બિરાજમાન છે. ને બહુજ દર્શનીય અને યાત્રા કરવા લાયક છે. આ પ્રભુજીના ૧૦૮ કે ૧૦૦૮ ખગ્નુ આવા નામો છે.

શ્રી મહેનગિળગ તીર્થ આજે આ પ્રભુજીના નામથી જ યેતરુંદે Pannath Hill પારસનાથ રીક્ષના નામે જ યોગ્યભાવ છે

સાક્ષદર્શી

પરિચય-સંકલિત : પાઠ્યક્રમ. અત્યંતમી-કલ્પમા વચનાગ-
નિર્ણય-મંદિર-સંકલિત

★

★

★

પાઠ ૨૬.

શ્રી મહાવીરસ્વામીજી.

૧૧

૧૧૧ - જિન નવીનમ, વીર મિંગેમણી નાથ

૨૧૧ - જિન નવીનમ, પામી વજ મિત આય (૨૬)

૩૧૧ - જિન નવીનમ, વીર પમાય

૪૧૧ - જિન નવીનમ, વિજેન્દ્ર વિજય ૧૨૨૧. (૨૬)

શ્રી પુરિસાદાનીય પાર્શ્વપ્રભુની પત્ની ભગવાન શ્રી મહાવીર-
સ્વામી અદીઓ વર્ષના અતરે થયા. તેમનો જન્મ ક્ષત્રિયકુટુંબ
નગરમાં થયો. પ્રભુશ્રીના પિતાનું નામ સિદ્ધાર્થ રાજા હતું,
ને માતાનું નામ ત્રિશક્ષાદેવી હતું. એ પ્રભુજીને લાંછન સિંહનું
હતું. સાત હાથ પ્રમાણે તેમનું શરીર હતું. ને આયુષ્ય બોતેર
વર્ષનું હતું. બીજા ત્રેવીશે પ્રભુજીએ ઘણા પુરુષો સાથે દીક્ષા
લીધી હતી. પરંતુ આ પ્રભુની દીક્ષા તો એકાદી જ થઈ
હતી. એ પ્રભુજીએ ઘણા ઉપસર્ગો મમતાપૂર્વક મહન કર્યા
હતા. તેમનો સાધુઓનો પરિવાર ૧૪ હજારનો ને સાધવીજીનો
છત્રીદા હજારનો હતો તે પ્રભુ પાત્રાપુરી તીર્થમાં આસો વદ
અમાએ મુક્તિ પામ્યા, ત્યારે ત્યાં દેવોએ તથા રાજાઓએ ઘણા
તીવાઓ પ્રગટાવી દિવાળી પર્વ ઉજવ્યું. ત્યારથી દિવાળીની
ગરબાન થઈ તે પ્રભુના મુખ્ય ગિરિધાનુ નામ શ્રી ગૌતમસ્વામીજી
હતું. તેમનો વિનય અદ્ભુત હતો હાલ શ્રી વીર ભગવંતનું
શાસન ચાલે છે. એ પ્રભુને મોઢે ગયાને લગભગ પચીસ
માં વર્ષ વીતી ગયા. અને હજી પણ સાડાઅઢાર હજાર વર્ષ
મુઠી એ પ્રભુનું શાસન ચાલુ રહેવાનું છે માતંગ યક્ષ અને સિદ્ધા-
ગિદ્ધાદેવી એ પ્રભુના શાસન ગોચરાગ છે પમના તીર્થ-પાવાપુરી,
સાનોર (સમ્યકદીમહન), ક્ષત્રિયકુટુંબ (સિંહારી પામે) નાંદીલા,
દીયાળા, શાકાળા મહાવીર ગતા મહાવીર, બામણવાડા (માગવાડ)
વિગેરે રહેલાં છે.

શ્રી નારીયાજી તીર્થ પ્રભુના બાણ નરીવર્ધનના નામથી વસ્તુ
લાગે છે ત્યાં શ્રી નારીવર્ધને હરિતસ્વામીની આખા હિરુસ્તાનમાં
અનેક એવી મહાન પ્રતિમા હજારોની છે સ્વદેશ પ્રભુ દેશના
રેતા રોડ તેવી મૂર્તિ છે તથાન દરવન સહુને મહામહુ છે

સાબદાર્થ

હિરેર. ઉજ્જવળી સર્વનાત એકાદી=૨૨૨: ૮૨૨૨=૨૨૨

શ્રેયસ્કરો વિઘ્નહરશ્ચ શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથપ્રસાદઃ પુનાઃ

શ્રી નવપદ પૂજા.

પ્રથમ પદે શ્રી અરિહંત પદ પૂજા.

મગળાચરણ

- પાર્શ્વ શંખેશ્વર નમનથી, વરીયે મંગળમાળ
કલ્પતરુ જે ભારતે, વિઘ્ન હરે તત્કાળ (૧)
- ધર્મતાણા બીજ રોપવા, મગળ વાણી વિસ્તાર
ગૌતમ ગાયત્રી તે નમુ, ગુણુ ઘણા છે સાર (૨)
- વાણી વિવામ ઘો સારદા, સંયમ રંગ કલ્પલોલ,
ધર્મપ્રભાવ તે હિત કરે, કિંમત જસ અણુમોલ (૩)
- બધમાગરથી તારતા, યોગ અસપ્ત્ય પ્રમાણુ,
અન્ય યોગ અવિરોધીને, આધો હચિત્ત ઠાણુ (૪)
- વિદ્ય વિજ્યોધન નુખ કરે, શ્રી નિદ્ધયક પમાય,
વાહિન દાને ગુરુમણિ, આગધો ચિત્ત વાય. (૫)
- શ્રી નવકાન્ઠ છ આશીનો, ચક્રિદ પૂર્વનો આર,
તન તંત્ર ગિરેમણિ, શ્રીપાળાદિક ઉદ્ધાર. (૬)
- નમન આગધન વિના, રક્તગો આ ગ આર,
બાળા બલના જે મગધો, શ્રી નાથ અવતાર. (૭)
- મન વિનય પૂજા કરે, ધ્યાનથી સીત પ્રભાવ
શ્રી નિદ્ધયક ગાળાયો, તરંગે બલજગ નાળ (૮)
- નમન ને નમન નમન નવ પદ મનોદાન
નમન નમન નમન નમન મંગળકાન્ઠ (૯)

અરિહંત પદના દુહા:

પાતી ચાર ઉચ્છેદીને. બને પ્રભુ અગિહત
ઉપકારો મહી પર કરે, સમવસરણુ ઝળકત ૧

પર્પદા બારે શોભતી, દેશના દે સુખકાર,
તે ડારણુ સિદ્ધથી હજાર, પ્રથમ પદે હિતકાર ૨

છાન - (ગગ - જિનગજકુ મદા મોરી વંદના)

અરિહંતને સદા મોરી વંદના: વંદના, વંદના,

વંદનારે. અરિં વંદના તે પાપ નિકંદનારે, અરિહંતને.
(આંકાણી) સમ્યક્ત્વથી ભવ ગણના બાણો, જેથી
ટળે ભવકંદનારે: અરિં શાસન રસીયા સર્વ બનાવી,
સેવક કરે જિનચહનારે. અરિં (૧) તીર્થંકર
નામ કર્મ નિકાચે, પદ વીશ કરી આરાધનારે: અરિં
ભવ અનંતા ભવ દુઃખ પામે, તેહને શિવપુર
હાવનારે. અરિં (૨) ભાવ દયા રોમે રોમ પ્રગટી.
આપ તરી પર તારનારે; અરિં ભાવરસ ઝરાણું વહેતું
મુકતાં. વિશ્વ ઉદાર પ્રચારનારે. અરિં (૩) જન્મ
મુક્તિ પ્રભુ ત્રણ જ્ઞાન યુક્તા, દ્રવ્ય જિણુંદ તેહ માન-
નારે: અરિં દેવજ્ઞાનથી ભાવ અરિહંતા, ધર્મ ચક્ર-
વર્તિ બાણનારે. અરિં (૪) જિન કલ્યાણકે ધાયે
અજવાળાં. અતિશય ચોત્રીશ ધારનારે: અરિં પાંત્રીશ
ગુણથી શોભતી વાણી. સંઘ અનુર્વિધ તારનારે. અરિં
(૫) લાષોને તાર્યા સેવક તારે. આપી રમબિંદુ

ઉપકારના રે; અરિં ધર્મસુકાની મહાગોપ વંદું, નિર્ધા-
મક ભવ તારના રે. અરિં (૬) ઠકુરાઈ ત્રણ ભુવનની
છાજે, દેવ કોયે કરે સેવના રે, અરિં અધુઝ જનને
જ્ઞાન દીપ આપી. મિથ્યા તિમિર મિટાવના રે. અરિં
(૭) પરતંત્રતાની કારમી બેડી, દાસતાણી નિવારના રે;
અરિં તુજ ઉપકાર અનંત હું સમઝું, સ્વામી શરણ
છત્ર ધારના રે. અરિં (૮) ભરત ઐરાવત ક્ષેત્ર માંહી,
આનીશ જિન ચિત્ત ધારના રે; અરિં તીર્થ તીર્થ કર
ગિરસા વંદું, જિતેન્દ્ર જિન! તારના રે. અરિં (૯)

1223.

आर्जुनं विचार आर प्रतिप यत्र भादा सौम्यद,
 पृष्ठां भक्ति विचार इत मनसां प्रत्यक्ष विंतामणि ॥
 आनाद यन्म्य ज्ञेयविरंतर गुणं मिदं मनोवांछितं,
 यदेत मनसा शिवं ज्ञायकरं श्री सिद्धयः सदा ॥१॥

॥ अथ मंत्रः ॥ ॐ श्री परमपुरुषाय परमेश्वराय
नमः ॥ ॐ श्रीभने जिनेन्द्राय, प्रथम श्री अरिहंत
॥ ॐ श्रीभने जिनेन्द्राय अथर्वं अहं पुण्यं पुण्यं दीप
॥ ॐ श्रीभने जिनेन्द्राय अथर्वं अहं पुण्यं पुण्यं दीप

ॐ श्री गणेशाय नमः ॥ श्री गणेशाय नमः ॥ श्री गणेशाय नमः ॥

ભાવાર્થ.

(દુહા.) શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાંતને મંગળ નિમિત્તે આપણે સૌ નમસ્કાર કરીએ, તેથી મંગળની માળા પામી ગાંધીશ્ચ. મંગળ કરવા માટે જે અહીં શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુને નમન કરવામાં આવ્યું, તેનું કારણ એ છે, કે આજે આપણી ભારત ભૂમિમાં કલ્પવૃક્ષો નથી, કે જે શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુના સમયમાં હતા. એટલે પેલા કલ્પવૃક્ષો નથી, છતાં એ શ્રી શંખેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમાજી આપણે માટે કલ્પવૃક્ષ સમાન જ છે. આજે ભારત એ કલ્પવૃક્ષથી શોભી રહ્યું છે. એ પ્રભુ એવા મહા પ્રતાપી છે. કે એ ભગવાન ભક્તવર્ગના તત્કાલ વિધ્નેા ફર દરે છે, તેથી આ ભાવ કલ્પતરુ છે. (૧)

ધર્મના બીજ રોપવા માટે જેમનો વાણી વિસ્તાર થયો જ મંગળકારી છે, તે અનંત લખિનિધાન પ્રથમ ગણુધર શ્રી ગૌતમસ્વામીજી મહાગજ છે, તેમને પણ હું નમસ્કાર કરું છું. તેઓના શુભો વિધ્વમા ધણા જ પ્રસિદ્ધ છે. (૨)

સારદાદેવી જે સરસ્વતીજીના નામથી પણ સુપ્રસિદ્ધ છે, તે દેવી જ્ઞાન વિમાસમા સહાય કરનારી છે એટલે વાણીનો વિસ્તાર પૂજા દેવાય એવી શક્તિ એના વરદાનથી મળે. તે દેવુદી અહીં જન્માવાયુ, કે 'હે સારદા દેવી' જ્ઞાન સમૃદ્ધિ વધે એવી અગમે શક્તિ આપે. તથા સંયમ શુભિની ભાવના પણ આપે. મારે જ્ઞાન અને સંયમ એ બેટી ધર્મનો ડભાળ વિદેશ તરે જે તે સૌંદરિત કન્યા હોવાથી નથી. હવેમારું ધર્મદી જ કલ્પવૃક્ષ હોવાથી એની કિંમત સમૂહ્ય છે. (૩)

જનકમંદુરથી ભવસાગર બહુ જ વિદ્યાર્થી તે તેનાર્થ નવરા માટે ભવસાગરને ક્રોડી કરે જનકેને સરજનાર

યોગો કહ્યાં છે. જેમ કે જ્ઞાન, સંયમ, દાન, તપ, શીલ વિગેરે. તે યોગોમાંથી પ્રત્યેક યોગ આરાધ્ય છે, પણ તે દરેક યોગની એવી-રીતે આરાધના થવી જોઈએ, કે એક આરાધવા જતાં બીજા યોગને હાનિ ન પહોંચે, એટલે કે એકયોગની આરાધના કરતાં બીજા કોઈ પણ યોગની વિરાધના ન થાય, તેવી કાળજી રાખે ને સાવધાની રાખીને સાધના કરવાથી ઇચ્છિત એવા સિદ્ધપદની પ્રાપ્તિ થાય છે. એ અસંખ્યાતા યોગોમાંના નવ મુખ્ય યોગોનું આરાધન કેવી રીતે ને શા માટે કરવું, તેનું વર્ણન આપણે આ પૂજામાં વિધિ-પૂર્વક અને અવિસ્તર કરવાનું છે. એ નવપદમય શ્રી સિદ્ધચક્ર યંત્ર નેત્રું છે, તેનું વર્ણન હવે કરવામાં આવે છે. (૪)

વિશ્વના જીવોનો ઉપધાર કરી તેઓને વિકસિત કરવા માટે શ્રી સિદ્ધચક્ર મહાયંત્રનો પ્રતાપ સાચુ મુખ આપનાર છે એનું આરાધન કરનારને એ યંત્ર ઇચ્છિત આપવામાં ચિંતામણિ મન પ્રમાણ છે. માટે એ નવપદમય મહાયંત્રનું ભક્તિપૂર્વક ચિત્ત દબને રે. હિતમ આત્માઓ ! તમે આરાધન કરો. (૫)

શ્રી નમઃશર મહામંત્ર ગાજવનો છે, એટલે કે અનંતાકાળ થઈ એ મહામંત્રનું નવન આરાધન થવું આવ્યું છે, તથા મમત્ર ૧૮ પદોનાં એ નામ છે એના અર્થ એ થયો, કે આ પૂજામાં જે નવપદમંત્રનું વર્ણન આપણે કરવાનું છે તેને નવકાર મહામંત્ર નામ શ્રી સિદ્ધચક્ર યંત્ર એ બેઠી ગાયે ગાઠ સંબંધ છે, એટલે કે એ યંત્રનું જાણે એક જ છે એ બહુ જ પ્રતાપી છે ને દુર્લભ છે. ગમે તેના સંકટમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે એને અચિન્ત્ય પ્રભાવ છે તેથી એની આધના આ અમર નવપદમંત્ર નામને યંત્રના માનનીયે કરવી જરૂરી છે. એટલે કે એ યંત્રનું પૂજન કરે છે તેથી તે એક યંત્ર તંત્રમાં

અદોમણિ છે. એનો પ્રભાવ વિશ્વમાં ફેટલો બધો ફેલાયેલ છે, તે બધામાં માટે આ વિગતો જણાવવામાં આવી છે. વળી શ્રીપાળ અને મયણામુંદરી જેવાઓનો પણ આ નવપદ્મના અવલંબનથી જ ઉદ્ધાર થયો હોતો (૬)

આ પદો તો વિશ્વના અતિશય વિશુદ્ધ તત્ત્વો છે. સંસ્કાર-ભરમા આવા શુદ્ધ તત્ત્વો મળવા મુશ્કેલ છે. એટલે એ પરમ પવિત્ર વસ્તુમાં તારવાની શક્તિ હોય જ. તે ચીજોમાં અશુદ્ધિ હોય શકતી જ નથી એટલે આ પદોનું આરાધન ન થાય, ત્યાં સુધી આત્માની શુદ્ધિ શક્ય નથી જ. એટલે જે આત્મા સુધી આત્માની શુદ્ધિ થઈ નથી, તેનું કારણ એ જ છે, કે હજી પણ આ નવપદોનું આરાધન નથી કર્યું, તેનું જ આ પરિણામ છે પરંતુ પરમ ભાગ્યોદયે અનંતા બવો બાદ આ ભવમાં સામ-ગ્રીઓ, યજ્ઞ સહિત આરાધવાની ઇચ્છા અને યોગ્યતા મળી છે તેનો લાભ ઉઠાવવો જ જોઈએ. (૭)

આ સિદ્ધચક્રનું સાચા રીતથી કરેલું આરાધન, મનમાં ચિત્તવેદી વસ્તુઓને ઇન્દ્રિયોના માર્ગે દરવા સમર્થ છે. તેના ધ્યાનથી તાત્કાલિક દાબો મળે છે નિર્મલ ભાવથી ને સ્વાર્થ વિના જો એ ધ્યાન થાય, તો એ યંત્રનો અમરજાગિ પ્રનાય રોવાથી, મનોદામનથી સિદ્ધ થતા વારતાજની નથી એટલે એ રીતોને એ સિદ્ધચક્રની જ સહાયતાથી (આપણી સર્વેની નાવડી જે બધે સુધી સમુદ્રમાં તરતી મૂકી છે) તે સુદ્ધિ બંદરે પાર દેવાયે. બધી જગતમાં સુધી જઈને સંસારને મહાસમુદ્રની ઉરમાં આપવામાં આવી છે તેમાં આપણા જીવનના આરુપને નાવડીની ઉરમાં આપવામાં આવી છે. એ પહેલું હોય તેના પાંચ પાંચે તેમાં સદાચર નાવિકનું રસ્તું બતાવેલું

આ સમોચારગુણ ભગવાન પૂર્વાભિમુખ થેસે છે. બીજી
ત્રાંગુલ ત્રિશાળોમા દેવેન્દ્રો એ ભગવાન જેવા જ ત્રણ રૂપો
બનાવે છે. એમ ચતુર્ભુજી દેશના સભાગાય છે તેમા નારદી
સિવાય પંચદ્રિયની ત્રાંગુલ ગતિઓના પ્રાણીઓ એનો લાભ
ઉઠાવે છે. પહેલા ગટ પર વાહનો હોય છે, બીજા ગટમા
પંચદ્રિયનિયંત્રા થેસે છે. તથા સૌથી ઉપરના ગટમા બાર
પર્વદાઓ-દેવ, દેવી, સાધુ, સાધ્વી, યાવક, પાવિત્રાઓ વિગેરે
એમથિતે તે અમૃત વગનોને સાબળે છે. આવા સમોચરણદિગ્માં
જેથીને ચતુર્વિધ અંધની રચાપના કરીને વિશિષ્ટ ઉપકાર કરવાનું
ગ્રામ તીર્થદર નામકર્મ આંખીને અવતરેલા અગ્નિદંત ભગવાન
જાકરે છે. ચાલી બહે ગાર અધ્યાત્મી કર્મ નેજોના બાળી હોય
ગતો એ ઉપકાર કરીને રૂપિત વનાગ દોવાથી અરે કર્મોથી
રહિત એવા પી સિદ્ધ ભગવતો કનતા પહેલું નામ અગ્નિદં
તોનું પ્રોવકાં આપ્યું છે તેમ પ્રસિદ્ધતિ પૂર્વતકનત ગાળને
અવક પ્રસિદ્ધતિ ને ગેતિમતી જેમ એાણી દેવ નો પદ
વળતી એક તેના કેળા કર્મો, કર્મો, જાકરે અરવ, લેમ

વડી અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશને લલે રોજની રૂ. ૩૦૦) ' આવક હોય, અને તેની પાસે દલીલ કરનાર કોઈ ખેરિસ રોજના એક હજાર મેળવતો હોય, તો પણ ન્યાયાધીશ મધ્ય જોસે ને તેનું સૌ સન્માન કરે, તેમ સિદ્ધ પદ કરતાં અરિહંત પદ પ્રથમ રાખવામાં આવેલ છે. (૨)

(હાજ) શ્રી અરિહંત ભગવાનને સદાને માટે વંદના હો. એ વંદના કરતાં શિરોનમન થાય છે, ત્યારે નમતાં નમતાં અનેક ભવોનાં પાપોનો નાશ થાય છે. આ ભવમાં જે તીર્થંકર અથવા અરિહંત થાય, એઓના પૂર્વનો ઇતિહાસ કેવો હોય, અથવા કેવા મન્કર્મો કર્યા હોય, તેથી એ અરિહંત થાય છે, વિગેરે શરૂ માનથી વિગત અહીં જણાવાય છે. એકંદરે જીવાત્મા તો અનંતા ગણથી જન્મમરણ કરતો આવ્યો છે. જન્મે છે, ને મરે છે. એવા જન્મોની તો ગણતરી જ નથી, પરંતુ એવા પ્રકારની કોઈ દુનિમ પ્રકારની જાનિવ્યતાના યોગે કોઈ ભવમાં સમકિતની પ્રાપ્તિ થાય છે. અત્યાર સુધીના જન્મે ખાલી મોંઝા સમાન હતા. મમદિન રૂપી એકદો આવ્યા બાદ ભવની ગણતરી થવા માંડે છે, ત્યારથી તે મોક્ષ મુખી એ ગણતરી ગણાય છે. મોક્ષે પહોંચવાથી જન્મમરણના કેમ દગી બંધ છે. સમ્યક્ત્વ પામ્યા બાદ એની અત્યંત ભાવના જાગે છે, કે મરેને હું મુક્તિમાર્ગેના અથવા શ્રી શિવેશ્વર ભગવનના ગમનના સન્મુખ બનાવું અને તે સર્વે દુનિવ્યતાના ભાગ્ય એવક બનાવું, એવી ભાસમાં શક્તિ પ્રાપ્ત થાય. (૧)

જન્મનું પદથી અગાઉના ત્રીજે ભવે તીર્થંકર નામ ક્રમ નેકે નિર્ધારિત થાય છે. ૧ ક્રમેના ૧૫૮ વિભાગ દ્વયે થાય છે. તે વિભાગે પ્રકૃતિ પદ કરે છે એ ૧૫૮ પ્રકૃતિમાં નામ કર્મને

ની ૧૦૩ પ્રકૃતિ મધ્યે એકનુ નામ તીર્થંકર નામકર્મ છે. બાકીની ૧૫૭ પ્રકૃતિઓમાં આવી ઉત્તમ પ્રકૃતિ દોષ નથી. એ તીર્થંકર નામ કર્મ બાંધતી વખતે તેઓ વૌશસ્થાનક તપની આગધના કરે છે, એવો તીર્થંકર નામ કર્મની સાથેનો આ તપનો સંબંધ નિયત હોય છે. તે તપ કરતાં તે આત્મા આવી ઉત્કૃષ્ટ બાવના બાવે છે, કે અનંતાનંત છવો ચારે ગતિમાં જન્મદિના પાર વિનાના દુઃખો પામે છે. તે અર્થને એ દુઃખો-ગાંધી મુક્ત કરીને મુક્તિના અનંત મુખના ભોખના બનાવવા માટે પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. (૨)

દયાના જે પ્રમાર છે. દ્રવ્યદયા અને ભાવદયા, શરીર કે પંચે દહે દુઃખી હોય. ને તેનું સામારિક દુઃખ જોઈને આપણને દયા આવે. ને સહાય આપીને તેનું દુઃખ ઓછું કરીએ. તે દ્રવ્ય-દયા કહેવાય. ત્યાં જીજી બાજુએ ૪ ગતિમા છવોને જે અનંતા જન્મમરણદિના દુઃખો સહન કરવા પડે છે. તેઓને મુક્તિમાર્ગ બતાવી, તેમાં મિથર કરી. શુદ્ધ કર્મનું આરાધન કરવાનો ઉત્તમ અર્થ નિર્દોષ પંથ બતાવી તેમને મુક્તિએ પહોંચાડી અનંત મુખના ભોખના બનાવવા, એ ભાવદયા છે. એવી છવમાનને દુઃખમાંથી ખનેડી અનંતા રુખમાં હજી જવાની-તારવાની તમલ એ ભાવદયા જે જેમ દોષ ક્ષીમંતને એકે મોટી જગતની ચાત્ર પ્રવા જણે હોય. તે પોતાના પરિવારને તથા પાંચ નોદરને તે દાને જા' માટે જે પાત્ર જો દેવી ભાવના વધી જાય. તે તે જન વિચારે કે મુક્તિપદ હોવા છતાં જે હું કોઈકે જગત કરી આજુ. તે તેથી હું સ્વાર્થી ને રિતરે. કરેવડે, જે શરીરને જગત રાખેલું છે તેને પદુ દા' જગત. એમ જેઓની દા' રાખતી મુક્તિ ન દે. તેઓને મુક્તિ રહિ-

યાત્રા કરાવે છે. તેવી જ રીતે તીર્થંકર નામકર્મ નિકાચતી વખતે અપૂર્વ પ્રકારની એવી ભાવના વધે છે, કે “હું તારું અથવા મોક્ષે જાઉં તેથી શું? પણ સાથે બીજા જે જે આવે તેને સાથે લેતો જાઉં, એટલે કે જાણું મોક્ષનો એક મહાન સંઘ જ હું કાઢું, ને એ સૌને તારું,” એમ પોતે તરવા સાથે બીજાઓને તારતા જાય, તેમ નામ ભાવદયા કહેવાય છે. એવો પરાપકારના નિમિત્તથી નિતરતો ભાવનારસ અસંખ્યાતા આત્મપ્રદેશોમાં પ્રત્યેક રોગાચે પ્રગટે છે. એ રીતે તેઓ સ્વપર કલ્યાણ સાધે છે આવું ઝરાણુ આત્મામાં વહેતું થાય છે. જેમ ગંગોત્રીમાં ગંગાનું નાનું સ્વરૂપ દોાય છે, તેમ ત્રીજા ભવ પૂર્વે ભાવના સામાન્ય રૂપે દોાય છે, ને પછી તીર્થંકર નામ કર્મને ઉદય ત્યારે દેવગજાન થાય ને દેશના આપે ત્યારે પૂર્ણરૂપે પ્રગટે છે. ને પરાપકાર પુરણદારમાં ઉત્કૃષ્ટી કક્ષાનો દોાય છે. તે વખતે ત્રણેય કોશના જીવોના ઉદ્ધારની જ માત્ર તમજા દોાય છે. આપણે જો બચિશ્વર દોાડે એ તો આપણું પણ બચિષ્યમાં કોઈ દિવસ તીર્થંકર થઈ શકીએ તેમ છે મોટે ભાગે ઉચકુળના જીવોને જ આવી દેવી ભાવના થાય છે. (૩)

એવું નામકર્મ ગાત્રીને આવેજ્ઞા આ પ્રભુને જન્મથી જ મતિ, શ્રુત અને અવધિ એમ ત્રણ જ્ઞાન દોાય છે, મતિજ્ઞાન ને શ્રુત જ્ઞાન ને આપણે જાણુ દોાય છે, પરંતુ પૂર્વ જન્મોનું જાણુ પણ કંઈક નેકા વિચિત્ર અવધિજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ બીજા કોઈ પણ પ્રભુએ જન્મથી જે ન શકતા નથી. પાળ દારા ઉડતાની શક્તિ જેમ પાંડે દેવ, તેમ દેવગતિમાં અને નાસ્ત્રીગતિમાં અવધિ જ્ઞાન અવધિ વિમલજ્ઞાન રૂપે દોાય છે પણ મનુષ્યમાં આવે જ્ઞાન અવધિ વિચિત્ર જ્ઞાન રૂપે એ એમનું ગરુડાનથી જ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે. મનુષ્ય પોતાના અવધિજ્ઞાન

તેઓની ઝળક અને વિશિષ્ટતાને સુચવે છે. અન્યાગ્ના મહાન વિકાસ કરતાં એમની આ જન્મતાં જ લાગેાગુણી અધિકતા ગણી શકાય. એ દિસાળે એ જન્મ તીર્થ કરપણાને તો ગણાય જ, છતાં પણ જન્મથી તે દેવજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય ત્યાં સુધી તે દ્રવ્ય અરિહંત કહેવાય છે. દેવજ્ઞાન થાય ત્યારથી દેશના દેવી શસ્ત્રકંડ ન્યારથી ભાવ તીર્થ કર કહેવાય છે. દીક્ષા લે તે વખતે ઓશુ મન 'પર્યં વ જ્ઞાન થાય છે તો પણ ભાવ અરિહંત કાઠી શકાય નહીં. એ વીતરાગને ઉપદેશ સાભળવા ભુવનપતિના, જ્યોતિષીના, વમાનિકના એવા ત્રણેય લોકના ઉવાતમાઓ આભળવા માટે મમવસરભ્રમા આવે છે તે કારણથી ત્રિભુવનના એ પૂજ્ય બને છે, ને ત્રિભુવનના માન્ય બને છે તેઓ વિદ્યવતા ઉદ્ધારક લોકાધી મુરારસર સંવિત એ પ્રભુ ધર્મચક્ર તિ કહેવાય છે. (૪)

એ દરેક અરિહંત ભગવાનના મથવન, જન્મ, દીક્ષા દેવજ્ઞ અને નિર્વાણ એમ પાંચ કલ્યાણક છે. એ વીતરાગ જ્ઞાનંત ઉપદેશી લોકાધી એ કલ્યાણકોની રેટલાક ભવિષ્યતમાઓ એકાસપ્તિ કરી આરાધના કરે છે. એ ઉપદાર્થ પરમર્ષિના કલ્યાણક વખતે નારહીના પદ અવવાળા થાય છે (નારહીમા તો સુદાને માટે અધ્યાત્મ જ લોક છે) તેટલો વખત ત્યાંના દુષ્ટમાં ભભરતા હોયે મહા જ્ઞાનને પાને છે વર્ણ, લે અરિહંત થાય. તેઓના ૩૪ અલિપ્ત, ૧૦૫૦ નવુપદાત ત્રિભુવનીના ૩૫ હોયે લોક છે એવા ૩૬૫૩૬ ભગવાનના સમનો પેલાજાના ૧૦૫૦ છે ૨૩૦૦૦ કલેકશન મળે. પણ ભગવત દિકા ૧ મળે જ બને છે. એ હોયે એ ત્રિભુવની રેતો ને નવેકશન મહાવિષ્ણુ ૨૫૬૦ વારને

સાંભળે છે. એ સાંભળવાથી એ મુક્તિનો આરાધક સંઘ બને છે. અહીં તો એ દેશનાથી એ ચતુર્વિંધ સંઘ જ તરે છે, એમ જાતાવ્યું, કારણ પંચેન્દ્રિયો જ તરે છે. તેમાં પણ ત્યાં જે આવીને લાભ ઉઠાવે તે. વળી જે આરાધક ભાવનાવાળા હોય તે. પોપટ, હાથી, ઘોડા વિગેરે જેઓ સાંભળે છે તેઓ, તથા દેવદેવીઓ આવ્યાં હોય તે, તે ભવમા મોઢો જઈ શકતા નથી; એટલે એમ કહ્યું છે, કે ચતુર્વિંધ સંઘને ભગવાન તારે છે. બીજી આગમનાઓ દ્વારા ભલે બીજા પણ તરે, છતાં મુક્તિ સુધી જેને પોંગંચાડે, તે તો ચતુર્વિંધ શ્રી સંઘ-સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક ને શ્રાવિકા જ છે એ તો મનુષ્ય જ હોય; એટલે મુક્તિ તો મનુષ્યો જ મેળવી શકે. એમની આગળના કોઈ તીર્થપતિનું શામન આ નવા તીર્થપતિ થયાથી બંધ થાય છે. એટલે એ તીર્થંત્ર ભગવંતનું ચતુર્વિંધ સંઘની સ્થાપના થવાથી નવું ગામન આવુ થાય છે. (૫)

ઉપરોક્ત ગુણવાળા એ અરિદંત ભગવાનને ભક્તિથી આપણે કહીએ, કે હે અરિદંત ભગવાન! આપે લાજીઓ જીવેને નાર્યા ને મુન્નિએ પોંગંચાડ્યા હવે આ સેવકને તારો. નું મનું દુઃખી બું. અગ્રેય ગતિમા કોઈ ઠેકાણે શાંતિ નથી. મોગ ભવમેગનું ઔપધ આપની પાસે છે. અરિદંતના શરણ નિન. મારો ઉદ્ધાર થનાર નથી. એટલે મારા ઉપર ઉપકારના મિનુએ આપી ભાવના રસની વૃદ્ધિથી દયા લાવી મારો ઉદ્ધાર કરો. અરેખર આઈ ધર્મંડળી નાવના આપ સાચા સુકાની છો. નમઃ નમઃદશી નાવનાગ આપ એક મહાન નિર્ધામક છો, એ રમણી હું જ હવે મને જ માગમાં પરમાર્થ વૃત્તિ બને એ રેખરું મારું નરેનદ્ર શરણે આવીને આ નમન કરું નું ૧૧)

એ અગ્નિદંત પ્રભુની એવામાં જોણામા જોણા કોડ દેવ-
તાઓ રહે છે. તેમ દેવ. મનુષ્ય અને પશુઓ અગ્નિદંતની પામે
લાઈ જોડીને ઉભા રહે છે દેવેન્દ્રો આવી અમલમણી રહે છે.
જોટલ ત્રણે ભુવનના જીવોને તારવાનું કામ એ પ્રભુ કરતા
દેવાથી દેવેન્દ્રો ત્રણ ગદ્દ પર એ વીતરાગને જોડાડે છે. તે
મયોગ્ય જ છે. એ હકુશાઈ, એવા દે માનપાન એ પ્રભુને જ
જોડાડે છે. મયોગ્યતા વિના હકુશાઈ જાળે જ નહીં. તેથી જ દેવ
જ્ઞાન ધ્યા વગર દેવેન્દ્રો અમલમણીમા ણિજાળવાનું કોતા
પણ નથી. એ વીતરાગ ત્રિભુવનનું કટ્યાણ મરે છે. તેથી ગણ
ગદ્દ પર ગિરાજમાન મગધે, તે દેહાણીપણ જાતનું અનુચિત નથી
જ. એ વીતરાગ અજ્ઞાન જીવોને જ્ઞાન આપવાનું કામ મરે છે.
મરે અધ્યાત્મ મોહરોમા જણુ દોષ ન્યારે જોટરી દે રીવો અરે
તાને જાણ તો પાડેય કામ ધ્યાય તેવી જ રીતે એ જ્ઞાન રીપ
ધી આત્માઓના મિત્રાત્વ રૂપી આપના મી તત્ત્વ છે

[illegible]

હોય જેમ મનુષ્યના નામ અપાય છે, ને તેના હસ્તાક્ષરથી તે નામે સહી કરાવાય છે, તેને નામે પત્રો લખાય છે, તે તેને મળી જાય છે, તેમ પશુનું થતુ નથી. તેમ અરિહંત નામે કોઈ તીર્થ-પતિ નથી. આ ગુણજનિત પૂજા બહુ જ વાસ્તવ ધોરણની, ને વિશાળ દ્રષ્ટિની છે એવા દેવ તો સૌ કોઈ ગુણગ્રાહી મનુજનને માન્ય હોય જ, એટલે એમના જેવા સર્વોત્તમ મહાન તારક આત્માનું શિરછત્ર રૂપ શરણ મળે, એથી અધિક ધર્મ ગાથી થાય ? એ જ કારણથી ત્યારે ત્યારે આ અરિહંતનું નામ લેવાય, ત્યારે ત્યારે એમનો અનંત ઉપકાર યાદ આવે. એ યાદ આવે એટલે શિર ઝૂકી જાય. એ શિર ઝૂકે એટલે કર્મનો નાશ થાય 'મદ્યપાત્રપણામણો નમુઘારો' બીજા ઘણાએ સેવાભાવી મનુષ્યો દેખાય છે તેમનામાં આવી તારવાની તમન્ના હોતી નથી, કે આવી ભાવદયા હોતી નથી. દ્રવ્યદયાવાળું હૈયું તર બેળા હથોળે દેખાશે, પણ તેઓ ભાવદયાને જાણતા પણ નહીં હોય. દગલો દ્રવ્યદયા કરતા એક ભાવદયા વધી જાય છે. એથી આજના એક ભાવી કાર્યકરોનું કહેતુ કથન આપણને મુક્તિએ લઈ જાય એવું મનાવતુ જ નથી એ હેતુથી શિરછત્ર તે અરિહંત નિવસ્ય કેને બનાવી શકાય ? એમના જેવું પરોપકારી કેવું અપનાવ જ નથી. (૮)

તે દેવ પ્રજા કે કુલવે છે, કે આ અરિહંત ક્યાં થાય ને ક્યાં ? એને જવાબ અહીંથી મળી શકે છે, કે અરિહંત એ મનુષ્ય કે દેવ જ કેવલ થાય છે વળી અટીકીપન મનુષ્ય કે દેવ નહીં. અમુક દેવોમાં જ થાય છે ભરતકેતવ, એમ કહેવાય છે. એમ ત્રણ દેવોમાં જ અરિહંત થાય છે. એમને જ નહીં જ નહીં નહીં, અથવા નો સ્વર્ગ

મૃત્યુને પાતાળ એ ત્રણમાં મૃત્યુલોકનું જ મદૂભાગ્ય છે, કે
જ્યાં અગ્નિતે આવી. મુદ્રિત મંથના પંથને રથાપી ઉપકાર કરી
જાય. તેમાં વળી મહાવિદ્યદેવમાં દેહ કાળ એવો નથી, કે
જ્યાં અગ્નિતે વિયોગ હશે. ૨૦ વિદ્યરમાન ભગવાન તો
જોડામાં જોડા દોય જ. ભગ્ન-ભગવતમાં તો ઉત્તરપિંગી
અવસરપિંગી કાળને દિગ્ગણે દોય છે. એમ નજરપટ પર ધારા
દાળ, વધારે દાળ, ભૂત-ભવિષ્યના લાગે વર્ષા, એમ અનંતા
કાળના અનંતા અગ્નિતો એ અગ્નિતના અગ્નના અર્ધમાં આવી
જાહે છે તેથી જ તેના એક અદારના જાયથી સાત સાગરાપમાના
પાંપા નાદ થઈ જાય છે. આ વ્યાપક નામ બહુ પવિત્ર નામ
જે એવા અગ્નિતનું એકાતમાં હૃદય ક્રમણમાં યાત્રા પરહુ
જોડાએ એ અગ્નિતે રથાપલ તીર્થને અનંત આવા મહાન શાસન-
ની રથાપના કરનાર અગ્નિતેને મનમાં તમાવી તમસાર કર-
તું. શ્રી તીર્થમ્મ રૂપ પાળ, જ્યાં અવસરપમા બિનાજે છે.
ત્યારે 'તમો તિથમ્મ' એમ ૩૧ યૌન સામન રૂપ તીર્થને નર્મીને
તેઓ એક છે એથી પૂજના મતા શ્રી વિતેન્દ્રિયકર્મ મહારાજ
મો. મે. ૧ જે અગ્નિત રૂપ તારા રાજ્યમાં આવેલા
મને તારવો. (૮)

(કાવ્યાર્થ) શ્રી અગ્નિત ભગવાનના ૩ ગુણ વરનો-
નોન જાય છે. એ રૂપ મહાન રૂપને અવસર મે. જે મન
દોષો દુષ્કિર્તિમાંથી અગ્નિતને ૧૦૦ મે. એકરિત અને
'અગ્નિવાન' જે તેઓને તે ૩૦ મે. રૂપ ૨૨૨ મે. એકરિત
જોડાએ ૬૦૦ મે. એકરિત ૩૦૦ મે. એકરિત ૩૦૦ મે. એકરિત
જોડાએ ૬૦૦ મે. એકરિત ૩૦૦ મે. એકરિત ૩૦૦ મે. એકરિત
૩૦૦ મે. એકરિત ૩૦૦ મે. એકરિત ૩૦૦ મે. એકરિત ૩૦૦ મે. એકરિત

તે શ્રી સિદ્ધચક્ર ચંત્રને હું મનથી સદાને માટે નમસ્કાર
કરું છું. (૧)

(મંત્રાર્થ) સર્વ શ્રેષ્ઠ પુરુષ એવા, તથા તીર્થની સ્થાપના
કરનારા સાચા ઐશ્વર્યવાન પરમ ઇશ્વર એવા, શ્રી જિનેશ્વર
ભગવાન, તથા શ્રી અરિહંત પદ્મથી મુગ્ધોભિત એવા, શ્રી
સિદ્ધચક્ર ચંત્રને જલ, ચંદન, પુષ્પ ધૂપ, દીપ, અક્ષત, નૈવેદ્ય
અને ફલાદિનું જન્મ-જરા-મરણના નિવારણ માટે અર્ચનું
અર્પણ કરું છું.

(પદ્મી ૨૭-૭+૭+૭+૩+૩=૮કોરાની થાળી વગાડવી.)

॥ ઇતિ શ્રી નવપદ પૂજાયાં શ્રી અરિહંત પદ્મે પ્રથમ પૂજા સંપૂર્ણા ॥

દ્વિતીય પદે શ્રી સિદ્ધપદ પૂજા.

હુદ્દા

કર્મ આઠ ઉચ્છેદી જે, સ્થિર ગયા ગુણધામ,
ગુણ સ્વભાવ તરંગમા, શાશ્વત લે વિશ્રામ (૧)

અનંત આનંદ અનુભવે, હુ અ નદિ જ્યા લવલેશ,
નાદિ અનત નિથિતિ કરી, જ્યોતિ ૩૫ અંગેય (૨)

લાગ (ગાન નાખી નમો પદ માતમે)

મન અનંત મિદ્રમાં, ન જતમ અંશસસાર કે
સાચ, ચક્ર દેવેન્દ્રના મુખપદી, અનંત ગુણું સુખ મ
મે. મુખ. (૧) લોભને મોહના પુર શમ્યા, કર્મ સં
વિનાશ મે. વિભાવ દગાના અભાવથી, સ્વભાવ મુ
નિશામ મે. મુખ (૨). આદાર કરાવે જીવને. ઉપા

વ્યાધિ અપાર મેરે. આશુહારી પદમાં ને નહીં, અનંત
ગુણ આગાર મેરે. સુખ. (૩). ક્ષાયિક સમક્રિતના ધાણી,
અહ ગુણ જસ દિહાર મેરે. એક અવગાહને જ્યાં રહે,
સિદ્ધ અનંત સુખકાર મેરે. સુખ. (૪). અજર અમર
અવિનાશી જે, આવે ન દૂરી સંસાર મેરે. સિદ્ધ્યા અનંતા
મિધ્ધશે, ગુણ અનંત ભંડાર મેરે. સુખ. (૫). લોહાલોહ-
ને દેખતા, એક અમય ત્રણ દાલ મેરે. સાત રાજને છેડેલે,
લોહાંને જેલ દયાળ મેરે. સુખ. (૬). સિદ્ધ થવાના કારણે,
દુર અગિલંત સુખચાર મેરે. દોડે વળી સાથે ગયા, મારેલ
દુર સુખવાસ મેરે. સુખ. (૭). નિજ ગુણ ભોગી સ્વાતમા,
સદલ ગુણ વિશ્રામ મેરે. વિષય સુખ રપરો નહિ, અતિ
નિર્માળ ગુણધામ મેરે. સુખ. (૮). ' નમો સિદ્ધધાણુ ' પદ
જપથી, માત્ર ભવનો અંત મેરે. જિતેન્દ વાત્સલ્ય ભાવ-
થી. મિધ્ધ યાને વિલમંત મેરે. સુખ. (૯).

રાખ્યમ. અહંદમં વિચારં

॥ જય નવ ॥ ૫ ॥ શ્રી મહા પદ્મવતી દિવીય લીલા નિદેશક
નરેશભત્રી શ્રી હેમચંદ્રાય જીવણી ચંદનમૃગે સ્વામી ॥

★

★

★

ભાષાદી

હોતો નથી ભગવાન મહાવીર જેવા દોઢ તીર્થંકરનો આત્મા
 હોય, કે સામાન્ય કેવળી દોઢ મોદે ગયા હોય. તેમાંથી દોઢને
 પણ ઉપદાર કરવાના નિમિત્તથી પણ એ સારમાં પાછા આવવાનું
 હોતું જ નથી. અનંતા આત્મા મોદે ગયા છે, ને હજી અનંતા
 બંને અનંતા દાણ પછી પણ તીર્થંકર ભગવાનની પાંચ પ્રશ્નમા
 દોઢ પૂછશે, કે “હે ભગવાન! કેટલા છુવ મોદે ગયા?” તેને
 ઉત્તર આપે જ મળશે. કે “એક નિર્ગોદના અનંતમાં બાગ
 મોદે ગયો છે.” આ નિર્ગોદનું બહુજ મુદમ સ્વરૂપ શાસ્ત્રમાં
 કહ્યું છે. કે આ ૧૪ રાજલોક મુદમ નિર્ગોદથી રાનારાગ ભરેલા
 છે, એટલે આયના અણબાગ ઉપર એ નિર્ગોદના અનંતમાં
 ગાળા છે. તે એક ગાળામાં અનંતમાં નિર્ગોદ છે અને તેની
 એક નિર્ગોદમાં અનંતા છુવો છે આવી એક નિર્ગોદ પણ
 અનંતા માટે ખાલી થતી નથી, કે થવાની નથી અહીં વિદ્યમા
 ન હોવા છુવો એક સર્વ સામાન્ય નિયમ એવો છે, કે ૧
 મહિતાના માળમાં એવામાં એવાં એટલે કદન્યથી એક છુવ
 પણ મોદે વડો જ નોંદે, અર્થાત્ ૧ મહિતાની પાંચ વિન્દ
 માળ પડે જ નહી તીર્થંકર શાસ્ત્ર મહાવિદ, તેના તો
 અનંતમાં સાચા જ હોય છે એટલે શાસ્ત્ર શાસ્ત્રમાં એક
 આ મહિતા રાજાની અનંતમાં કવાન સાચા જ બની રહે છે
 સાચા અનંતા ૧ મોદમાં રૂપ કાળ, અનંત રૂપમાં કાળ રહે
 ને અનંતમાં જ નિર્ગોદમાં રહે છે, ૫૧

અનંત ને મોદે, રૂપ ને હોતો હોતો અનંત
 મોદે અનંત મોદે રૂપ ને હોતો હોતો અનંત મોદે
 રૂપ ને હોતો હોતો, અનંત મોદે અનંત મોદે
 અનંત મોદે અનંત મોદે, અનંત મોદે અનંત મોદે

દેખતા હોય છે. જે મુક્તિએ જાય તેને મનુષ્ય થઈને જ જીવે
પડે છે. દેવ કે નારડીમાથી જવાતું જ નથી, એવો શાશ્વત
સિદ્ધાંત છે. મનુષ્ય લોકથી સિદ્ધ શિલા ૭ રાજ ઉચે છે. કે
હિસાબે સાત રાજને છેડે અને જ્યાં આ લોકનો છેડો આવે
છે ત્યાં તેઓ રહે છે (૬)

શ્રી તીર્થંકર દેવો શાસન સ્થાપીને જે તારવાતું કાર્ય
કરે છે, એ પણ મુક્ત થવા અને અન્યોને મુક્ત કરવા પ્રયાસ
કરી રહ્યા છે. પોતે મોક્ષે જાય છે ત્યારે અને તેમના શાસનમ
આગળ પાછળના મળીને લાખો ને કોટી જીવોને મોક્ષે પહોં
ચાડે છે. તે આત્માઓ આજે અનંત આનંદમાં મહાલી રહ્યા છે
હજી આત્માઓ સંસારથી મુક્ત થયા તોજ તે સુખી થયા. (૭)

પર વસ્તુઓથી આનંદ માનવાનો જે ઉડો રસ્તો હતો
તે મટી ગયો, ને હવે મુક્તિમાં આવ્યા બાદ પોતાના જ ગુણો
વેગવટામાં આત્મા લીન જાન્યો જેમ પારકા પૈસા વ્યાજે લાવીને
કોઈ ધંધો કરે, તેમ શરીર પ્રત્યેના પ્રેમથી પૌદ્ગલિક સુખમાં
આનંદ મંગાવ્યા આનંદ માનતો હોય, પણ જ્યારે કોઈ
પોતાના જ ધંધાથી વેપાર કરતો હોય, તે જેમ નિશ્ચિત રહે
છે, તેમ અહીં પુદ્ગલની પરાધીનતા ન હોવાથી સ્વભાવજન
અને અગાધ જન્ય સ્વાનુભવ સ્વરૂપ માથો આનંદ આત્મામાં
મળી જાય છે એવી આત્માની ઉચ્ચકક્ષા હોય ત્યાં સુખ
જોઈને આવીને જરૂર પામ કરેજ. ત્યાં ઇદ્રિયો જ રોતી નથી
તે પકી તે ઇદ્રિયોના વિપયોનું સુખ તો હોય જ ક્યાંક
વેચાળાવિદ સુખો તો ત્યાં રોઈ ગઈતા જ નથી. બાહ્ય સુખ
રહે અહીં નહીં જોવાળી, અન્યંત નિર્મળ, પવિત્ર અને ગુણો
જેમ કે નિર્મળતા, આનંદ, આય છે. (૮)

સારણ વારણ સાર હો જિન. સિદ્ધં (૨) આગમ તત્ત્વે
શોધતાં રે, પ્રભાવક ગુણધામ; સાવધાનપણે સાધતાં રે,
વિચરે તે નિષ્કામ હો જિન. સિદ્ધં (૩) શાસન ધોરી
સાહિબા રે, પાળે મારગ શુદ્ધ; છત્રીશ ગુણે અલંકાર્યા
રે, ભવિ વિખોધન બુદ્ધ હો જિન. સિદ્ધં (૪) ગચ્છ
સ્થાંભ વિકથા તજે રે, કંઠણા રસની ખાણ; સમગ્રણે
તે નિદાગતાં રે, નિત્ય કલ્યાણનું ધ્યાન હો જિન.
સિદ્ધં (૫) પદ ત્રીજું આરાધતાં રે, કંઠે હું અપ
મંસાર; રત્નત્રયી શુદ્ધ આપજો રે, શુદ્ધિ ત્રિકરણ
કાર હો જિન. સિદ્ધં (૬) દુઃખ કાદવથી ઉગારતા
રે, આત્મજન આધાર; ભવિ કમળ હિત સૂર્ય ને રે,
હોંડ પદ દર્શન પાર હો જિન. સિદ્ધં (૭) જ્ઞાન આરા
ધન ધ્યાનથી રે, સાધે ને આતમ કાજ; ઓગમ
જોડનું દીપનું રે, યુગપ્રધાનનું રાજ હો જિન. સિદ્ધં (૮)
ધર્મ આગધક સધમાં રે, કરતાં ભવિ ઉપકાર; વિજય
જિતેન્દ્ર તે હોડે રે, નવપદ ધ્યાને માર હો જિન. સિદ્ધં (૯)

કાવ્યમ આદ્યક્રમં

॥ अथ मंत्र ॥ ॐ श्री परमं तृतीय श्री आचार्य
पद्मसंनिभ श्री सिद्धकाय महाद्विक यन्त्रमणि स्वाहा।
॥ इति श्री नवयष्ट पूजनां तृतीय श्री आचार्य पद्मसंनिभ ॥ ३

मात्रार्थ

(६५) नीचं च लज्जानना भोगागमन यत्नी शासनं
 ...

વ્યાકરણાચાર્ય, સાહિત્યાચાર્ય કે ન્યાયાચાર્ય કહેવાય છે, તથા કોઈના નામ આગળ પણ આચાર્ય શબ્દ મૂકાય છે, (જેમ કે આચાર્ય વિનોબા ભાવે, આચાર્ય કૃપલાની) તેઓ દ્રવ્યથી આચાર્ય કહેવાય, અથવા આચાર્ય પદમાં રહેલા કોઈ આત્મીય શ્રી તીર્થકરદેવની આજ્ઞા પાળતા ન હોય, એટલે કે પોતાની વાલ્લવાલ માટે નવા મતો કાઢે અથવા પોતાની શાસન પ્રત્યેની પોતાના સ્થાનને યોગ્ય વક્ષાદારી અને ફરજો ન ધરાવે, તેવાને પણ દ્રવ્યથી આચાર્ય કહેવાય. પંચિન્દિયમા ગણાવેલા ૩૬ ગુણો જેમનામાં હોય, તથા પોતાના ગરબાને અને ધીજી સાધુઓને જ્ઞાન ભાગ્યે, પાંચે આચાર્યને પાળવા પળાવવામાં ઉદ્વેગથી રહે, તેઓને બાવાચાર્ય કહેવાય છે. તેવા પૂજ્ય બાવાચાર્ય મનારાજેને આદી બાવથી વંદન કરવામાં આવે છે. તે નમનથી આપણા આત્માનો ઉદ્ધાર થાય છે. સંસારરૂપી સમુદ્રને તરવા માટે એ આચાર્યો નાવ સમાન છે. શ્રી સિદ્ધચક્રગુરુ ધ્યાન કરતી વખતે જે ત્રીજા પદમાં શ્રી આચાર્ય પદનું આરાધન આવે છે, તે ધ્યાન દાન કર્મ રાજના મંચને દર હૃદયીને મુક્તિના અનન્ય મુખવાળી આનંદની પ્રાપ્તિ થાય છે. (૧)

બાવાચાર્ય દેવા હોય કે જેથી શાસન પર તેઓ ઉપ-
નિ રહે, તેમના રહે વક્ષણોનો વિચાર કરવામાં આવે
છે. મુનિમંત્રની આરાધના તેઓ કરતા હોય છે જ્ઞાનધ્યાનની
પ્રવૃત્તિમાં જ વ્યતીત હોય છે તે કારણથી તેઓ કદી
પ્રભાત કરતા પહેલાં નથી તેઓનું દ્રવ્ય ખૂબ ઉદાર ચન્નિવાળું
હોય છે રાત્રીકાળે, કે નુરુના નો તેમનામાં હોતી જ
નથી. જો તેઓ જાગ્રત પ્રમાણે મર્મપદેશ આપીને તેઓ
દેવતા કહે છે તો તેને પણ બાવાચાર્ય, ગંડા સમાધાન

કૃષ્ણમાં, તેમ વિક્રમાર્થી જગ્યાવવામાં તેઓ ઘણી ક્ષાણી રાખે
 છે. (૨)

ગાગમ ઋધાને અવતોષીને, તેનું વારંવાર મનન અંથન
કરેને. તેમાથી તેજો તત્ત્વ મોખ્યા કરે છે ઘણા જીવેને ધર્મ
પમાડી શ્રામન પ્રભાવના કરતા જે છે. આત્મ સાધના કર
વામા તેજો ઘણું આવશેત હોય છે. એકવિને પશુનું મન
દુષ્કાળ્યા વિના, પોતાની આત્મ સાધનામા જ મરત હોવાથી
તેજો ગુણોના એક પ્રામર્ય થને છે. આ રીતે તેજો આમો-
આમ વિદાર થતા હોય છે. એટલે કે એક સ્થાનમા ગાદી
જમાવીને મહાધારી બનતા નથી તે કારણથી માનું મમાત્મ
તેમનામા આવી શકતું નથી અને મોટાપણુ જાલની પિડીતો
પરમાણે વગર નિષ્કામ બની નિરવાર્ય રપમાત બની જે
છે. (૨)

૫૬૫૨ તેઓ ડાહ્યાનના નામ છે તેઓ વિદ્યા કોશ
મુનિમાર્ગની ધર ધરના સ્વારા છે જાણ્યું તેઓને ગોપ કાપીને
૨૫૫૨ના (૫૫૨૨ સ્વારા તેઓ ૩૬ સુધીથી ૨૫૨૨ દોર
૧ તેઓ જાણ્યું તેઓને પ્રતિગોપ કરી ૨૫૨૨ સ્વારા ૨૫૨૨
સ્વારામાં જાણ્યું તેઓ ૨૫૨૨ દોર છે (૨૨)

[illegible]

દીલોએ રે, ગુણીં ભવિભવનો લાહો લીલોએ ગુણી
 (આંકણી.) દ્વાદશ અંગને ધારે ધરાવે, સરળ અમ
 ચી ગુણ પૂલોએ, ચઉગતિ રણ એ પદ ભક્તિ
 પ્રેમ અધિકે કરીલોએ. ગુણીં (૧) નિશ્ચય વ્યવહાર
 જ્ઞાન કરાવે, તસ ધ્યાને નિત્ય રીઝોએ, જ્ઞાન કિં
 શુદ્ધ અનુભવે જોડ, પ્રભુ મારગ સ્થિર લીલોએ
 ગુણીં (૨) વિકથા ચારને અલનિશ ટાળે, જ્ઞાન ગગન
 વિચરીલોએ; વિભાવ દશાથી પર જે રહેતાં, સુ
 સેવા રમીલોએ. ગુણીં (૩) દશા અધ્યાતમ ભગ
 જેની, અપ્રમત્ત ઠરીલોએ; ભવોદધિ તારણ પોત સમ
 જે, દુઃખમાં ભવનાં દરીલોએ. ગુણીં (૪) સારખ
 વાગ્ય ગચ્છને કહતાં, ભાર સૂરિનો ધરીલોએ; રત્ન
 ત્રયીમાં જે નિત રમતા, ભવિજનને ઉદ્ધરીલોએ
 ગુણીં (૫) અગ ઉપાંગના પાંડો કરતા, સુસ્વાધ્યા
 રમીલોએ; વાચક પદ ભવિ તરવા કાળે, અંતરંગ રંગ
 ધરીલોએ. ગુણીં (૬) પ્રદાન આસેવન શિક્ષા દેતા
 મમતા રમને ભરીલોએ, અયોગ્ય શિષ્યને યોગ્ય બનાવે
 ઉપમા રવિ ગણિ દીલોએ. ગુણીં (૭) બહુશ્રુત તારક
 અમને તારા, ગુણ પચવીશ વરીલોએ; શાંત મુદ્રા
 દંડ મીઠાવે, શ્રુત અનેકાંત ચરીલોએ ગુણીં (૮)
 શ્રુત નિહાંતના નેજ પ્રતાપે, મુખ તારક વિતરીલોએ

અને સંદર્ભ બાણીને) ભણવાનું એટલે અર્થની વાંચના લેવાનું આચાર્ય મહારાજ પાસે હોય છે તેથી પહેલા ઉપાધ્યાયજી મૂળ સૂત્રો શિખવાડે છે, પછી બીજી વખત આચાર્યશ્રી તે જ શિષ્યોને તે ગ્રંથોનું અર્થજ્ઞાન શિખવાડે છે.

(હાળ) ભવ્ય આત્માઓએ ઘણા ગુણોવાળા એવા ઉપાધ્યાય મહારાજની આશાપદ્મા આનામના કરવી એક એક સર્વ આમાન્ય રીતે ગુણવાન આત્માઓની ઉપાસના કરવાનું કારણ એ હોય છે, કે સમાજ ઉપર વિદ્યાન, ચારિત્રશીલ, ડાહ્યા અને ગાજી એવા એ ઉપદેશી મહાપુરુષોની ઘણી સારી છાયા અથવા છાપ પડી ગઈ છે તેથી આ પદની આરાધના કરવી તે મનુષ્ય ભવનો કલ્પે લેવા સમાન છે એ ઉપાધ્યાય મહારાજ દ્વારા મીનું આવું ચટાણ કરનાર હોય છે. તથા શિષ્યાદિને ક્રમ પ્રમાણે (એટલે આટલા તીક્ષ્ણ પર્યાય ગાદ આ આગળ ભાણુવાય વિગેરે) એને જેમ જેમ યોગ્યતા દેખવામાં આવે તેમ તેમ હાલમાંથી અન્યથા એનેક યોગ્યત્વ એને દુઃખગા કરાવતા જ હોય છે તેઓ ગાદા એકે કપટસ્થિતિવાળા સર્વેના નિખાલસ રીતે વર્તતા હોય છે તેથી તેઓ પોતાની પાસે આવતાજ સૌની એકધારી પ્રીતિ સંપાદન કરી ગઈ છે તેથી તે પદની ભક્તિ કરવાનું એને મન થયે એ સ્વાભાવિક છે એ ભક્તિથી આરે મનિનો અત થાય છે. (૧)

વ્યવહાર નયથી તે અત્યારે કર્મથી ઢંકાએલો બની ગયો છે. જેમ આપણે બે આંખોથી સારું દેખી શકીએ છીએ, તેવા જ આ બેઉ નિઃશ્વય અને વ્યવહાર છે. એ બેના સહારાથી આપણા આચારવિચાર ઘડાવા લેઈએ. એ નિઃશ્વય વ્યવહારને પૂર્ણ લક્ષ્મી રાખીને જ્ઞાનયોગને અથવા ક્રિયાયોગને અમલમાં મૂકીએ તો આત્માના સાક્ષાત્ અનુભવનાંદનો સાચો ખ્યાલ આવી શકે. તેમ ધર્મથી પ્રભુમાર્ગમાં સ્થિતતા પ્રાપ્ત થાય છે. (૨)

શ્રી સંગંધી, ખાવા પીવા સંગંધી, દેશ સંગંધી અને રાજદારી ખટપટોના સંગંધવાળી એવી ચારે વિક્ષાઓ સંસાર વધારનાર હોવાથી, તેઓ સર્વથા તે ચારેયથી દૂર અને અલિપ્ત રહે છે. આવી વિક્ષાઓથી પર બનીને જ્ઞાનધ્યાનમાં તેઓ લયલીન થતા હોવાથી, જ્ઞાન ગગનના આનંદ સિવાય કોઈ બાતનું તેમને દુઃખ હોતું નથી વળી આપણા શરીરમાં (પાણી અને ક્ષયની જગ) બે ચીજ છે. આપણો આત્મા અને પૌદ્ગલિક શરીર આત્મા એ સ્વ છે, ને તેનું તથા તેના જ્ઞાનાદિ શુભોત્તું ચિંતન એ સ્વભાવ છે. અને શરીર અથવા આત્માથી બાહ્ય દરેક વસ્તુનો રાગ એ વિભાવ કે પરભાવ કહેવાય છે. એવા પરભાવની ચિંતા ન કરતા, આત્મભાવમાં જ તેઓ મગ્ન રહે છે વળી તેઓ આચાર્ય મહારાજની ભક્તિ પણ પૂર્ણ ભાવથી કરતા હોય છે (૩)

તેમની અધ્યાત્મભાવના ઘણી જ ઉચ્ચ પ્રકારની હોય છે તથા જ્ઞાનાત્મક ભવેરે આચાર્યના પાલનમાં પ્રમાદરહિતપણે તેઓ ઉભરી હોય છે. સંસારરૂપી મહાન સમુદ્રને તરવા માટે આ ઉપાધિવાયજી મહારાજનું આલબન વહાણ અથવા સ્ટીમર સમાન છે તેથી તે પદના આનાધનથી આપણાં અનુર્ગતિદ્રમણાં

યોગ્યતા લેયા વિના દીક્ષા અપાય જ નહીં. છતાં કેવળજ્ઞાન થયા પહેલા અયોગ્યતા તો રહેવાની જ. એ દ્રષ્ટિથી પૂર્ણ યોગ્યતા મેળવવાના પ્રયાસ નિમિત્તે જે ખામી આત્મા અહીં આવે છે, તેના એ પ્રયાસમાં રહેતી ક્ષતિઓ કે ખામીઓ દરેકમાં હોય જ. તેવી ખામીવાળા અયોગ્ય અહીં જણાવ્યા છે એમ સમજવું. જેઓ યોગ્ય થવા પોતે ઇચ્છે છે, યોગ્ય બનવા માટે શુરુ કુલરાસમાં આવ્યા છે, તેવા આરાધનાના ઇચ્છુક આત્માઓને દુર્ગુણોથી લરેલા એવા અયોગ્યોથી જૂદા તારવવા જ લેઈએ. જેઓ આવી શિક્ષા મેળવીને સુયોગ્ય બને છે, તેઓ જૈન શાસનને દીપાવનારા બને છે. (૭)

આગમગ્રંથોનું સંદોહન કરીને, એ ઉપાધ્યાય મહારાજ વિસ્તારપૂર્વક જિનકથિત માર્ગ લબ્યાત્માઓને સમજાવે છે એટલે તત્ત્વજિજ્ઞાસુ આત્માઓને તે તારક પ્રત્યે બહુમાન અને લાગણી પેદા થાય છે એ રીતે ભવિ આત્માઓ શાસનના અનુરાગી બને છે. તેવા જ્ઞાનીઓ બહુશ્રુત કહેવાય છે. એમના પરચીશ ગુણ હોય છે. એ ઉપાધ્યાય મહારાજ પાસેથી આગમોનું અનુપમ જ્ઞાન મેળવીને આપણે આત્માની ઘણી સમતા પ્રાપ્ત કરીએ. શ્રી શત્રુંજયના સુરજ કુંડ જેવો મોટો કુંડ હોય અને તેના પાણીથી લોકો સ્નાન કરીને પવિત્ર ને પાવન બની સ્મૃતિ મેળવે છે, તેમ સમતારૂપી અમૃતના કુંડમાં લીલી, અમારી જિંદગી પાવન બનો! વળી જિનેશ્વર ભગવંતનું ધ્યુન-જ્ઞાન અનેકાંતવાદાત્મક હોય છે એટલે કેઇપણ જાતનો એકાંતવાદ તેમાં હોતો નથી “અમુક વસ્તુ આમ જ હોય” એવા દ્વારકાને એકાંતવાદ કહેવાય છે આ અનેકાંતવાદને ત્યાદવાદ

પંચમ પદે શ્રી સાધુ પદ પૂજા.

(દુહા.)

મંગલ કાગળ વિશ્વમાં, પરમ પુનિત જસ કાય,
રામ દમ ગુણ આગર નમું, પંચમ પદ મુનિગાય. (૧)

ધર્મ મુખા જસ મુખ ઝરે, મધુર વાણી ગુણકંત,
દર્શન જસ પાવન કરે, ચરણ કરણ ભગવત (૨)

અપાવીશ ગુણે શોભના, કઠણા મૂર્ત સ્વરૂપ,
આત્મરમણતા જે લહે. સ્વભાવ ગુણ ચિદરૂપ. (૩)

સ્વેત ગુણ અરિહતનો શ્રી મિદ્ધ રક્ત કહાય,
પીત વણ આચાર્યનો. નીલવર્ણી ઉવજાયા (૪)

કર્માદક ઉચ્છેદવા તપ તપે બાર સદાય,
કાયા શોષવે આપણી, સ્વામ કહ્યા મુનિગાય (૫)

: હાળ : (ગગઃ બિહારા પ્યાગ, મુર્છીદા પ્યાગ.)

મુર્છીદા પ્યાગ નિજનંદ કારા, શ્રુતધારો ભગ-
વાન પૂજે રે મુર્છીદા પ્યાગ. (આંકણી.) સિદ્ધચક્રના
પાંચમા પદમાં : ૨ : જાભતા ગુણી મુનિરાજ પૂ.
જંગમ તીરથ મુનિ ઉપકારી : ૨ : સાધતાં આતમ
કાજ. પૂજે રે. (૧) પંચ મહાત્રત શુદ્ધ જે પાળે : ૨
પાળે વળી અતિચાર પૂ સત્તર પ્રકારે સંયમ સાધે : ૨ :
નાશે દોષ વિકાર. પૂજે (૨) જાની ધ્યાની શુદ્ધ
અનુયાની : ૨ : તપે તપસ્યા અપાર. પૂ. ત્રિકુણ યોગે
સદા ઉજમાળા : ૨ : કરતાં ભવિ ઉપકાર. પૂજે (૩)
તપ વૈયાવચ્ચે જે નિત્ય રક્તા : ૨ : નિર્જરા શુદ્ધ

તેઓ પાલન કરનારા હોવાથી મંગલ સ્વરૂપ કહેવાય છે. તેઓ ઉપકારી હોવાથી કેઈનું અપમંગલ કરનાર બનતા નથી, તેથી મંગલનું જ કારણ બને છે. શ્રી નવકાર મંત્રમાં મનુષ્યલોક-માના સર્વ સાધુઓને અહીં નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. મંગલ મોક્ષ છે, તેનો રસ્તો બતાવનાર સાધુ મહારાજ તેના કારણ સમાન છે. જેમકે રસોઈ એ કાર્ય છે, અને રસોઈ બનાવનાર કારણ છે. તેમ અહીં પણ મેં ક્ષ અને તેના કારણ દ્વારા કાર્યકારણભાવ સમજવો. તે મુનિરાજોનું શરીર પણ પરોપકારમાં દિનરાત ઉપયોગી હોવાથી પવિત્ર મનાય છે તેઓ સ્વપર આધક હોવાથી મંગલમય છે. એમના શરીરથી પણ અમંગલ, અગ્રહ કે અકાર્ય કદી થતું નથી. જો કે શરીર અશુચિથી ભરેલું તો હોય જ, છતાં તપ, જપ ને જ્ઞાન્ધ્યાનાદિથી તેઓને પતિતપવન માનવામાં વાધો નથી. તેઓની સમતા તેમજ આત્મદમનની પ્રવૃત્તિઓ જ્યારે ગુણરૂપે જાણકે છે, ત્યારે તેઓના સંસર્ગમાં આવનારાઓના હૃદયમાં તે ગુણમયુક્ત મહર્ષિઓની છાયા પડવાથી બહુમાન પેદા થાય છે. તેવા મહામુનિઓને અમે નમસ્કાર કરીએ છીએ. (૧)

તેઓની મધુર ભાષા ધર્મના ઉપદેશવાળી માત્ર ઉપકાર-થી જ કહેવાતી હોવાથી અમૃત સમાન કહેવાય છે, તેમજ તેમનાં દર્શન પણ આપણને પાવનમાં બને છે. જ્ઞાન કે કાર્ય પણ પવિત્ર અને વચન પણ પવિત્ર તથા ચંદ્ર સિત્તની અને કરણ સિત્તરી પૂર્વકનું ઉચું ચંદ્રિત પાળવાની ભાવનાથી મુક્તિના જ એક દરજ્જા હોય તટ્ટી તટ્ટીને ચાલનારા હોવાથી, તેઓનું મન પણ પવિત્ર હોય જ. (૨)

અનેક ગુણોવાળા તે મુનિરાજોમાં મુખ્ય ગુણ દયાળુપણાનો હોય છે. અહિંસાના પરમેશ્વર સિદ્ધાંતનું તેઓ પાલન કરતા

હોવાથી અને કોઈનું મનથી પણ જુઠું થિનવતા નહીં હોવાથી તેઓ કરુણાસ્વરૂપ ગણાય છે તેમનું મુખ્ય ધ્યેય આત્મ રમણનાનું હોવાથી પૌદ્ગલિક વસ્તુઓના મોહમાં કે પરત્વે નિહામાં કદી લેવાતા નથી માત્ર પોતાના જ્ઞાનાર્થે શુદ્ધિને ણિત્વવામા જ તેઓ મસ્ત રહે છે (૩)

દરેક પદનાં જુદા જુદા વર્ણો ધ્યાન કરવા માટે શાસ્ત્રોમાં વર્ણવાયા છે, તે આ મુજબ છે. અરિહંતનો પ્રવેતરનું (ગુચ્છ), સિદ્ધપદનો લાલ ગુચ્છ, આચાર્યપદનો પીળો, ઉપધ્યાય પદનો લીલો અને સાધુ પદનો કાળો. આચાર્યમિલની આધ્યાનની ઓળી કરતી વખતે એ વર્ણો અનુસાર ઓળા, ચણા મગ અને અડદ એક એક દિવસ માટે તે ત ગુચ્છ દર્શાવનાર નિયોજેલા હોય છે (૪)

આઠે કર્મોના નાશ કરના માટે બાહ્ય પ્રકારના તપ પ્રતિષ્ઠા ઉદ્યમથી જ દેવાથી, તડકાના તાપથી જેમ શરીર કાંઈ પડી જાય છે, તેમ મુનિરાજેના તપ વિશેષથી તપ-તાપના કારણે શ્યામ વર્ણ કદંબવામા આવ્યો છે સૂર્યતાપથી જેમ સ્ત્રીના પાદો વિ પાન મુગથી જાય છે, તેમ વિવિધ તપસ્યાઓ આવરણથી મનિઓનું શરીર મુગનું જાય છે, ને આત્મ જ્ઞાન ઉજાગર થતો જાય છે માનસિક નિર્માળતા અને અપૂર્ણ દુઃખાનંદનો અને શરીર ગોપાય, તેથી કર્મ નિર્મૂલના ધ્યેયને તેજો નિરૂપ કરના જાય છે (૫)

(૬) પચાસ પદમા જેવા પૂજ્ય મુનિરાજે તપ પૂજ્ય ન હોય પણ પ્રત્યેક આત્માની આગે મૈત્રીબાવથી જાણી શકાય, તેવા આચાર્યવિચારદાસ મર્ચની પ્રાપ્તિ

જીતનારા બને છે. મુનિઓમાં ઇન્દ્ર સમાન છદ્મ ગુણસ્થાન-
વાળા તેઓ જ સદ્ભાવને મેળવી શકે છે, કે જેઓ પોતાના
નિજ આત્મ સ્વભાવમાં રહેતા હોય એટલે કે આચાર વિનાના
માત્ર વેશધારી દ્રવ્યસાધુનું માન સમાજમાં રહી શકતું નથી.
સંસારી આત્માઓ બધાય સ્વાર્થી હોવાથી મોટા મોટા દોષોથી
ભરેલા હોય છે તેમના સમકાલીન યુગમાં જીવન જીવનારા
આ મુનિગણે સાથે જો સરખામણી કરવામાં આવે, તો અનેક
ગુણો સહિત પરમાર્થ ભાવ મુનિરાજોમાં મળી શકે છે.
નિ સ્વાર્થવૃત્તિ, નિષ્પક્ષપાતીપણું તથા નિખાલસતા જેવા તેમનામાં
અનક ગુણો ઝગમગતા હોય છે. આવા ઉત્તમ ગુણો જો
તે પદમા નહેલાઓમાં કેળવાયા હોય, તોજ સાચું સાધુપણું
આવ્યું એમ કહેવાય છે તે કારણથી શિષ્ટ સમાજમાં
ઉચ્ચ આચારવાળી કેટિમાં તેમનું અગ્રસ્થાન ટકી શકે છે
આ બધા પ્રતાપ પોતાના કેવળ વ્યક્તિત્વનો જ નથી, પરંતુ
ભગવાનના શ્રુતજ્ઞાન દ્વારા મેળવેલી સજ્ઞાન દશાનો જ
છે. તેઓ સત્ય અને અહિંસાના પાલક હોવાથી તેમનું
વ્યક્તિત્વ પણ શોભી શકે છે. તેવા પૂજ્ય સાધુ પદની સેવા-
ભક્તિ સૌએ કરવી જોઈએ. પ્રાચીન તીર્થભૂમિઓ એ સ્થાવર
તીર્થ કહેવાય છે. તે પ્રમાણે ગામોગામ વિહાર કરતા આ
મુનિરાજોને જંગમ તીર્થ કહેવાય છે તીર્થની સ્પર્શના કરીએ,
ત્યારે ત્યાં જવાથી આપણે તરી શપ્તીએ છીએ ‘ તારે તે તીર્થ ’
કહેવાય છે. તેમ મુનિરાજો આપણા ગામમાં આવીને આપણે
દ્વાર માર્ગ બતાવે છે. એઓના શ્રુતજ્ઞાનની પ્રતિધી આપણે
તરી શપ્તીએ છીએ તેથી તેઓ જંગમ તીર્થ છે (૧)

આત્મસંત્યાગ માટે તેઓ પાંચ મહાવ્રતનું પાલન કરતા

વ્યાપારવાળી ને દુર્ગતિએ લઇ જનારી હોય છે તે વિસાળે મુનિરાજેની પ્રવૃત્તિઓનો વિચાર કરીએ તો લાગશે, કે તે પુણ્યનો બંધ કરાવનારી અથવા નિર્જરા કરાવનારી હોવાથી શુભ વ્યાપારવાળી અને સદ્ગતિમાધક બને છે. જેમા આટલો બધો ફરક છે. તેઓ ગામોગામ વિહાર કરતાં પોતાનું સયમ પાલન કરે છે, તેથી અનેક ક્ષાયદાઓ થાય છે અનેક જિન મંદિરોનાં દર્શન થાય છે તે દ્વારા તીર્થયાત્રાઓની પુણ્યમયી સ્પર્શના થાય છે. તેમજ લઘુકર્મી ભવિષ્યાત્માઓને અવમરે અવસરે ઉપદેશ આપી તેઓનો ઉપકાર પણ થાય છે એ યાત્રાઓ વિગેરે કરવા દ્વારા નવનવી જાત્રાઓના લાભના ઉદ્ઘાસપૂર્વક પ્રભુ ભક્તિમાં તદ્દલીન રહે છે. એટલે મુક્તિની સાધનામાં અને સિદ્ધ સ્વરૂપમાં પોતાના આત્માને અકતાન બનાવી દે છે. જાણે મિદ્ધ ભગવંતોની સાથે તાર દ્વારા વાતો જ ન કરતા હોય, એમ પદાદી તીર્થો ઉપર જઈને પણ મુક્તિના અનંતા છવે સાચે મન મેગવી રહ્યા હોય છે. (૪)

એ મુનિપદનો અમારા ઉપર ઘણો ઉપકાર છે. કારણ કે ગાંધર ભગવંતો તો ‘નમો આયન્યાણુ’ મા પાળુ આવે, પરંતુ એવા પદ્ધતિ ન જાય અને કેવળજાની થયા હોય એવા તથા છીજી ગુન કેવળીઓનો પાળ તેમજ સમાવેશ થાય છે અન્ય તીર્થ મિદ્ધભાત ભગવંતાના ગામનના મુનિઓ પણ આ મુનિપદના ગાળી ગદય છે અમારમાગર તરતા માટે તેઓ મુક્તિના માર્ગ છે તેમજ તેમની જાન શાસન મુનિ મુક્તિના માર્ગે ઉપર જ નિર્ભર છે, ને શામનમા મુક્તિના માર્ગે જ છે કેટલે આપને એમ કહી શકીએ, કે જે મુક્તિ મુનિને ન જાય, તે કવમાં જન શાસન દ્વી

શકતું નથી. જેમ બ્રિટિશ સરકારનું વિસર્જન થયું, ત્યારપછી તેનો વાગટો, તેના કાયદા, તેમ તેના માણસો આ ભારતભૂમિ ઉપર કાંઈ પણ કામ કરી શકે નહીં, તેમ મુનિરાજે હશે તો જ અને હશે ત્યાં સુધી જ જૈન ધર્મ ટકી શકે તેમ છે ભગવાનની આજ્ઞા શિરે ચડાવનાર, જિનાજ્ઞાને પ્રચારનાર તથા મુક્તિ માર્ગના સંદર્શક એ મુનિરાજે આ ધરાતલને પાવન કરે છે. તેઓના તપોબળ તથા પુણ્યધી જૈન શાસન જયવતુ વર્તે છે જયવત શાસન તેઓનેજ આભારી છે જે જે પ્રદેશોમાં મુનિ વિહાર વિરલ બની ગયો, ત્યાં ત્યાં ધર્મભાવ લુપ્ત થવા લાગ્યો, તેનું પાત્ર આજ કાળજી છે. પુનિતકાય મુનિવરો જો ન હોય, તો “ નમો આચરિયાણં, નમો ઉવજ્જાયાણં ને નમો લોએ સંવસાહુણં ” એ પદો નકામા થઈ જાય. કારણ સાધુ પદમાં આવ્યા વિના આચાર્યાદિ કેમ જ બની શકે ? તદુપરાંત અનાર્થ દેશમાં કે યુરોપાદિમાં સાધુ મહાપુરુષો વિના શાસન કહી શકાતું કે શોભતું નથી. (૫)

જેમ આરિસામાં આપણા શરીરના ગુણ-દોષો જણાય આવે છે, ને પહેરેલા કપડા ઉપર કાંઈ કાંઈ રહ્યો હોય તે દેખાઈ આવે છે. તેમ મુનિરાજે આત્મિકા સમાન છે, અને તે પણ ભગવાનના આગમ રૂપી આરિમાં જોઈ જોઈને જ પોતે વર્તનારા હોય છે તેથી તેમના જીવનને ‘ એક આદર્શ ’ અનુ-કૂળ રૂંવા ચોખ્ખું જીવન માનવું જોઈએ જેમ વધીલ જળ સાથે વાર્તાલાપ કરે, પણ તે કરતી વખતે વર્ષો પહેલાં ભળેલી કાયદાની કલમો ટાંકી ટીકીને હાથે મારવાથી વિરૂદ્ધ તેની વાત નથી જેમ તે બતાવે. તેમ મુનિનું આચરણ આગમથી અવિરૂદ્ધ હોય અથવા આગમશ્યામ ને પ્રતિષ્ઠા બદલ્યા બિનાનું ગાંધે જ તેથી

કરનાર હોય, ને પછી અસત્ય બોલે, બોલીને ફરી જાય, શાસ્ત્ર સિદ્ધાંતને માન ન આપે, શાસ્ત્રને અને શ્રુતને વફાદાર રહેવાને બદલે શાસનથી વિપરીત વર્તે એટલે કે શાસનની અવ હેતાના અને નિષ્ફળ કરાવે, જેની તેની નિહાઓ કરે, વીતરાગ-ક્રિયા સ્વાદાદ શ્રુતથી વિરુદ્ધ એકાતવાદની પ્રરુપણા કરે, ઉત્સર્ગ અને અપવાદના માર્ગને જો ન અપનાવે, તો તે માર્ગ બહાર દોડાવ. તેવા વિરાધક કોઈ હોય, તો તેવા માટે ઉપર જણાવેલુ વર્ણન ઉદ્દિષ્ટ નથી. અહીં આટલું વર્ણન કરનામાં આવ્યું છે, તે માત્ર આરાધક આત્માઓ માટે જ છે. આરાધક આત્માઓના શામન ઉદ્દેશ્ય સખી એકે છે તેથી આ પૂજના કર્યા કહે છે, કે એ પવિત્ર મુનિપત્ની એવા કરવાથી આપણું કલ્યાણ તો થાય છે, એટલું જ નહીં પણ શામનને, ને સમાજને દીપાવનાર બની ગણાય છે એટલે જન શામનની ગોલા એજોની એવા કરવાથી વંચતી જ જાય છે. (૯)

કાવ્યાર્ય મત્રાર્ય પૂર્વાત

॥ નિ શ્રી નવપદ પૂજયા પદમ શ્રી નામપદ પૂજત સ પાર્ણા ॥ ૫ ॥

★

★

★

પદ પદ શ્રી સમ્યગ્દર્શન પદ પૂજત.

. દુહા

મમકિત દર્શનથી વહે, એ નિ અમળનો અવ,
તેદ પ્રણવે અમીએ જાન અમળ ફળવત. (૧)

મમકિત વિદ્યુ સંભાળ્યા, કાય કદ વધ અવ,
જાન પદ્મ જાજ કોઈ, વર્ણન કોઈ સમાન (૨)

દર્શન વિદ્યુ વિદ્યુ, વિદ્યુ જેમ વિદ્યુ અવ,
તે માત્ર મમકિત વિદ્યુ, જેમ કોઈ અમળવ (૩)

અજ્ઞાની કહ્યો શાસ્ત્રમા, જે પૂર્વો દર્શન હીન,
અડ પવયણ સમકિતી લહે, શુદ્ધ જ્ઞાન તે હીન. (૪)

હાથ : (રાગ - લાલા તોરે દર્શનકી ખલિહારી.)

આતમ આનંદ અદ્ભૂત આપે. દર્શનની ખલિ-

હારી: નાય! તુમ દર્શનની ખલિહારી, (આંકણી.)

ઉજ્જવલ પાક્ષક તે ભવિ જાણે, જે ચાહ મોક્ષ વિચારી;
પુદ્ગલ એક પગવર્તે સીઝે, અન્ય લિગે જે વિહારી.

નાથ૦ (૧) ષટ્ માસે જીવ નિશ્ચે સીઝે, નિગોદથી વ્યવહારી;
કાળ અનંતો ચેતન રઝળે, ન બન્યો દર્શનધારી.

નાથ૦ (૨) વિવેક વિના સ્વરૂપ ન જાણ્યું, ન ગમ્ય
મિથ્યા બિમારી: ભવજાળ તરવા કદી નહીં પામ્યો,

મનુ ગતિ દુર્જામ સારી. નાથ૦ (૩) ગ્રંથીભેદ જે
આતમ કરતા. કચણ કરી બહુ ભારી; સંસારસાગરે

દુઃખ બહુ જાણે, મોક્ષ મારગ રૂચિ ધારી. નાથ૦ (૪)
જિન દર્શન એક માયું માને, સદસઠ ગુણ અત્ત-

ધારી: દુષમ કાલે પ્રતિમા જિનની, સમકિતની દાતારી.
નાથ૦ (૫) અપેદ રંગી નિઃશંગતા સાધે, જડ માને

મિથ્યાધારી: અંતર જાગતું જે નિત્ય રાખે, રહે સાવ-
ધાનતા દારી. નાથ૦ (૬) ચક્રિગતિ ચૂરણ સમકિત

સાધું. તીવ્ર યાત્રા જુદાગી; તેહ વિના પ્રભુ હું બહુ
ગૂઝાવ્યો. ટાળે જે દુષાય ખુમારી. નાથ૦ (૭) અમ

બોધિ પ્રભુ નિર્માળ કરજો, માનુ સદ્ગુણ અવતારી;

શુદ્ધ દેવ ગુરુ ધર્મની શ્રદ્ધા, અસૂહ્ય ઘો મનોહાર
નાથ૦ (૮) ભવોદ્ધિશોષક સમકિત બળથી, આ
શુદ્ધ જે ધારા; જિતેન્દ્રવિજયને ને પ્રભુ દેખે, આ
નિઃસંગકારી. નાથ૦ આત્મ૦ (૯)

• કાવ્યમં • અર્હદ્ધર્મ૦

॥ અથ મત્ર ॥ ઐ હ્રીં શ્રી પન્મ૦ શ્રી દર્શનપદ મંશે
શ્રી નિદ્ધનકાય જલાદિકં ચત્તમદે સ્વાહા.
જિશ્રી નવપદ પૂજ્યાં પદ શ્રી મમ્યગ્દર્શન પદપૂજા મપૂ

ભાનાર્થ

(દુહા) આ પૂજામા સમકિત દર્શનનુ વર્ણન કર
આવ્યું છે સમકિત એટલે દેવ, ગુરુ અને ધર્મ ઉપર
શ્રદ્ધા રાખવી તે સમ્યક્ત્વ મેળવ્યા પછી આત્મા જે
ગુણ સ્થાનકે આવે છે, તે વખતની અવસ્થા કેવી હોય,
તે વખતે તેનામા કેટલા ગુણો પ્રાપ્ત થાય તેની વિગતે
પૂજામાથી જાણવા મળે છે. ધર્મગારી ગુરુ, શ્રી સકિત
અને વિંશાને પાપન કે ધર્મ, આ ત્રણેય વસ્તુઓ તરફ
આત્મિક આકર્ષણ હોય, તેનું મિશ્રણત્વ ગુણસાગર હોય.
ત્રિભાગે દેવતાત્વ ગુરુતાત્વ અને ધર્મતાત્વકારી તત્ત્વ
જ્યાં કે જાણી કેળવવામાં આવે, ત્યાં સમકિતની પ્રાપ્તિ
હોય ત્યારે આત્મા ગુણિને મળે પ્રયાગ; ગરુ કહે છે
નરે નાર્ય દેવતા ત્યાં જ એટલું આત્મા જેમ જ નર
ગરુ જે તેનું જાણે ગુણ જેણી ગરુ છે તદગરુ
તે ગરુ કે તે જુદા જ વસ્તુ છે, તેનું આત્મના એ
ગરુ ને નર જુદા જુદા સત્તામાં આવ્યા છે પરંતુ

તો દર્શન શબ્દનો અર્થ સમકિત દર્શન કહેવાનો છે સમકિત, સમ્યક્ત્વ કે યોધિબીજ એ બધા એક જ અર્થને સૂચવનારા શબ્દો છે આ સમકિત આગ્યા પત્રી આત્માનો મુક્તાએ જવાનો નિર્ણય થાય છે આદે ગતિના ભ્રમણનો અંત આ સમકિત પામ્યા વિના કફીપણુ આવી શકતો નથી. વળી આ સમકિત દર્શન કોઈ બહારથી મેળવવાનું હોતું નથી. એ તો આત્માનો જો શુણુ છૂપાઅણો છે, તેને માત્ર પ્રકાશમાન કહેવાનો બાકી રહેલ છે નિમારીમાથી કહેલો માણસ જેમ સ્વાસ્થ્યને પામતો જાય, તેમ એક દિવ્ય અનુભવ કરીને આત્મા સચી વસ્તુને ઓળખતો થઈ જાય એટલે તે આ દર્શનને સ્પર્શ્ય કહેવાય. તેથી તેનો જરૂર ઉધ્ધાર થાય છે એ દર્શનથી પેતાના જ્ઞાન તથા ચારિત્રના શુણો સફળ થાય છે (૧)

જે આત્માઓ સમકિત પામ્યા હોતા નથી, તેઓનું જ્ઞાન નેમની દિયા નેમનું ચારિત્ર, અને તેમનું તપ જોઈએ તેવા કામ આપી શકતા નથી કામને કે શાસ્ત્રમા કહ્યું છે, કે વ્યાધા ગુણકાને આગ્યા વિના બાળેનું જ્ઞાન જોજા સમાન બની જાય તે ચારિત્ર કાયદેસર રૂપ છે, અને તપ પણ એક માત્ર કાય-મટ રૂપ જ બને છે (૨)

જેન એકલા વિનાના બીજાની કામ કિમત હોતી નથી, તેમ નેમને વિનાનું જ્ઞાન અને સમકિત વિનાની દિયા સુદિન આપી શકતા નથી તે કહેવુંથી “જ્ઞાન દિયાબ્યા મોદ.” એના જે કેવળી બગવંતોએ કહ્યું છે, કે જ્ઞાન અને દિયાથી આત્મા મોદ સારી મોદે તે તે જ્ઞાન અને દિયા સમકિત

નવા છતાં પણ, હજી પોતાનો કોઈ નેતા તેણે માન્યો કે
 નીકાર્યો નથી હોતો, એટલે તે જાણતો નથી, કે મોક્ષમાં કેમ
 વાચ? કોણ ત્યાં સુધી લઇ જાય? એ સ્થાન કેટલે દૂર છે?
 પેલી પૂર્ણ વિગતોથી તે હજી અજાણ છે. તે જતાવનાર હજી
 યાદ તેને મળ્યું નથી એણે માત્ર હજી ધ્યેય નક્કી કર્યું છે. પછી
 જવ તેની દિશા શોધવા નિકળે છે તેમ કરતાં કરતાં કોઈ દેવ
 કે ગુરુ મળી જાય છે. તેની પાસે જાણે મોક્ષની ટિકિટ રૂપ
 સમક્ષિતની તે ખરીદી કરે છે. તેથી સંસાર જ્રમણ વિશેષ
 મળ્યું, ને અર્ધપુદ્ગલ પરાવર્તન બન્યું. હવે સમ્યક્ત્વ પામ્યા
 ગાઢ કોઈ પણ એવો નિયમ નથી, કે તે અર્ધપુદ્ગલ પરાવર્તન
 સુધી રખડે જ. પરંતુ એ સમક્ષિત આવ્યા પછી આશ્ચર્ય પડ
 જઈ શકે છે પાછું આવે, પાછું જાય, જાય-આવે, એમ એ
 જન્મમાં પણ અનેકવાર બને. કારણકે નિમિત્તવાસી આત્મા છે
 તેમાં કવચિત્ કોઈ આત્માને બચાંકર પાપનો ઉદય જાગે,
 અગ્નિદંતની, કે જિનશાસનની, મિદાત વિરુદ્ધ અપલાપ કર
 ઢાગ બચાંકર આશાતના યજ્ઞ જાય, તો અર્ધપુદ્ગલ પરાવર્ત
 સુધી પાછું શુદ્ધ દેવ-ગુરુ-ખર્મથી તે દૂર રહી રહીને અનંત
 નન જન્મમરણ કરે, તેવા બચાંકર આશાતનાવાળા માટે
 આટલો લીધેલા રખડવાનું બને, બાકી તો સમ્યક્ત્વ આ
 ગાઢ કોઈક ટાઈમમાં પણ મુક્તિ મળી શકે છે. (૧)

ત્રીજો એક નિયમ એવો છે, કે અદોહીયતા મનુષ્ય દે
 નથી એવામાં એણે છ મહિનામાં એક જીવ મોડો જ
 છે. એમ થવાથી અત્રિના મંચારી જીવોમાંથી એક જ
 ને તે યજ્ઞ ગ્રહાય જેમકે એક કંપનીમાંથી કોઈ ગ્રહમ
 કે જેમકે એક જીવ નું જન્મ, તે તે એણે થાય અને કંપની મ

દુઃખમકાલે પ્રતિમા જિનાગમ, અપ્રતિમ ઉપકારા; જ્ઞાન
દશા વળી જાગતી જેની, ચરણ ક્રિયા તેના સાગ.
જિણુંદા (૭) મહત્ત્વ જ્ઞાનનું વિશ્વે જોજો, કેવળ
જ્યોત પ્રકારા; શરણું લહીએ એ જ્ઞાનનું હરે જે દો
વિકારા. જિણુંદા (૮) વિવેકજ્ઞોત્રનથી જ્ઞાન પ
થીએ, ચહી ગુણહાણા સારા; અત્રય આનંદ લ
જિતેન્દ્ર, જળાહન જ્યોતના ધારા. જિણુંદા (૯)

. કાવ્યમુઃ સ્વર્ણમુઃ

॥ અથ મંત્ર ॥ ઐ શ્રી પરમપુત્રાય શ્રી જ્ઞાનપદ
સંયોજિત શ્રીનિદ્રયકાય જલાદિકં યત્તમહે સ્વાહા.
મ્હિ શ્રી નવપદપૂજનયાં સસમ શ્રી જ્ઞાનપદ પૂજ સંપૂર્ણ. ॥

ભાવાર્થ

(દુહા) આ માત્રની પૂજામાં મમ્યગ્જ્ઞાનનું સ્વરૂપ બતાવ
વામાં આવ્યું છે. વિન્નારથ તેના એકાવન લેદો થાય છે. મુ
લેદો તો માત્ર પાંચ છે, તે આ પ્રમાણે છે. (૧) મતિજ્ઞાન
(૨) ચત્તજ્ઞાન (૩) અવચિત્તજ્ઞાન (૪) મનઃ પર્યવજ્ઞાન અને (૫)
દેવગી જ્ઞાન. ૪૫ આનંદે પૈકાના દર્શનકાલિક નામના એક આગ
ગ્રંથમાં એમ કહ્યું છે, કે “પદમં નાણં તથો દયા”
જે જ્ઞાન મેળવેલ આત્મા અરિત્ર પામે તો તે જીવદયાનું પાત્ર
સાક કરી શકે એટલે પડેલા. જન અને પછી દયા પાળવા
સુભરી શકે છે જ્ઞાન વિના જીવ દયા કેમ પાળી શકે
જ્ઞાન એ દયાનું મૂળ છે જેન દર્શનનો આ મુ
લિદાન છે. જે કે આત્મા દુનિયામાં દેખીએ છીએ, કે

વિનાનો મનુષ્ય પશુ સમાન ગણાય છે. દેખાવમાં ભલે માનવ હોય, તો પણ તેની અજ્ઞાનતાના લક્ષણો દેખતાં તે પશુ જેવો જ દેખાય છે. મનુષ્યની ઉત્તમતાને દેખવાને બદલે પશુની અધમવૃત્તિ તેનામાં દેખાય છે આખા મનુષ્ય ભવને દીપાવનાર એક જ્ઞાન જ છે સમ્યગ્જ્ઞાન જેને ન મળ્યું હોય, તેવા મૂર્ખ માણસની સરખામણી ગધેડા સાથે કરવામાં આવી છે, આ ભવ તો જ્ઞાનથી જ દીપાવવો જોઈએ એ જ્ઞાન શું ચીજ છે, તેનું વર્ણન આ પૂજામાં કરવામાં આવે છે. દર્શન પદની પૂજામાં જે જાણવું છે, કે જ્ઞાન પણ જોળ સમાન છે, તે આ સમ્યગ્જ્ઞાન જ્ઞાન નહીં. સમ્યગ્દર્શનપૂર્વકના જ્ઞાનને જ સમ્યગ્જ્ઞાન કહી શકાય છે. ગધેડાની ઉપર ચંદનનો બાર હોય, તે ચંદનની મુંગધનો લાભ તે ગધેડો લઈ શકતો નથી. તેમ મનુષ્ય ભવની સાચી આગધનરૂપ સુગંધિદાર જ્ઞાન જેમાં ન હોય તેવો મૂર્ખ માણસ સાચા મર્મને જાણી શકતો નથી જો જ્ઞાન બહુયો નહોય, તો તે માણસને જીવદયા કેમ પાળવી, શા માટે પાળવી, ધર્મ શા માટે દર્શવો, તેની તેને સમજ પડતી નથી. મનુષ્ય જો જીવદયા ન પાળે તો તે માણસ (માનવ) દાનવ જેવો બને છે. આવું જે જ્ઞાનનું સ્વરૂપ કદા છે, તે સમક્રિત રહિત આત્માની વિદ્યાઓથી ભિન્ન છે જ્યાં સમક્રિત નથી ત્યાં ગમે તેટલી વિદ્યા, દેખવણી કે જ્ઞાન-અજ્ઞાન રૂપ જ બની જાય છે (૧)

ઉપરની વાતને પુષ્ટ કરવા માટે એક શાસ્ત્રીય ઉદાહરણ આપવામાં આવ્યું છે, કે સમ્યગ્જ્ઞાન નેશવ્યા વિના (અર્થાત્ કે સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યગ્જ્ઞાન વિનાની વ્યક્તિ) કે.ઇ. સ્વામી કે પ્રાવક કે ડો વર્ડે સુની ચાન્ડિ-મન. તપ, જપ.

અજ્ઞાન દશામાં મેં અનંતા દુઃખો સહન કર્યાં છે. વિવેક વિતાનો
તો અનંતો કાલ નકામો ગયો. અહીં નિગોદ એકેન્દ્રિયજી હોય
છે, છતાં જૂદી બતાવેલ છે. કારણ કે પૃથ્વી-પાણી ને આપણે
એકેન્દ્રિય કહી શકીએ, પરંતુ તેને નિગોદ કહેતા નથી. માટે અગાઉ
જે નિગોદ બતાવી ગયા, તે જૂદી વસ્તુ છે. બેધન્દ્રિય, તેધન્દ્રિય
ને ચતુર્દેન્દ્રિય એ ત્રણને બેગું એક નામ અપાય છે, તે વિકે
લેન્દ્રિય છે. તે નથી જઘન્ય એકેન્દ્રિયમાં, કે નથી તો પૂરા પંચે
દ્રિયમાં, એટલે તે પણ જૂદા બતાવ્યા છે. (૧)

અજ્ઞાનતાને કારણે અનેક ગતિઓમાં મારા આત્માએ
ઘણી વખત જ્ઞાનની આશાતનાઓ કરવા દ્વારા ઘણાં જ્ઞાના
વરણીય કર્મો બાધ્યાં છે. જેમ નેપાજાનો (એક ઔપધિનું નામ)
સ્વભાવજી એવો હોય છે, કે તેની એક રાઈ જેવડી ગોળી
બાવાથી પણ દશ-વીશ જાડા થઈ જાય છે. (કારણ કે એ હવાનો
ગુણ જુલોત્તમ કરવાનો છે) તેમ ચોપડી-પુસ્તક કે કાગળને
બાગવાથી કે થુંક લગાડવાથી, તેના ઉપર બેસવાથી આપણને
જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બાંધાય છે. તેના પરિણામે મૂર્ખ થવાય, ગાંડા
બનાય, મુંગા બનાય કે જીમ તોતડાય, એવા અનેક દુઃખો
આપણને મદન કરવાં પડે. એવું પણ બને કે આંખ હોવા
જતાં અને તે પણ હાડી હોવા છતાં, સમ્યગ્જ્ઞાનના અભાવે
માણસને કાંઈ પણ સમજવા પડતી નથી, કે હું જ્ઞાનાવરણીય
કર્મ બાંધી રહ્યો છું, અથવા મનુષ્ય બવમાં કરવા યોગ્ય
આત્મ સાધન ન કરે, તો પણ એનું એને દુઃખ ન થાય કે
"મારે સમય નકામો જાગ્યાદ થઈ રહ્યો છે વિગેરે" એટલે
વિદ્યુત્તંત્ર બનીને વ્યસનોમાં મસ્ત બનીને મિથ્યાત્વ રૂપ
આંધળાનું તે અટકાયા કરે છે. એ કારણથી મનુષ્ય યજ્ઞે

પણ શા કામના ? છતી આંખે ને ઉઘાડી આંખે પોતાનું શ્રેય શાથી થશે, તેની જેને ગમ પડતી નથી. હિંસાઓ કરવાથી મારા મરણો વધશે, અથવા અસત્ય જોલી-ચોરી કરી-મારું નામ હુંજ બદનામ કરી રહ્યો છું, કે મારા પર લોક અવિશ્વાસ ફરશે, એવી જેને વિચારણા જ આવતી નથી, માટેજ “આંખ છતે અંધારા” કહી શકાય. તેને કોઈ માર્ગ સૂઝતો નથી. નેથી તેનો ઉદ્ધાર થઈ શકતો નથી. પોતાનું આત્મજ્ઞાન અથવા આત્માનું જ્ઞાન રૂપી તેજ ઢંકાઈ જાય છે, એજ એનું અજ્ઞાન છે. એમાસાની ઋતુમા જેમ વાદળોથી સૂર્ય ઢંકાઈ જતો હોવાથી તેનો પ્રકાશ પૃથ્વી પર પડતો નથી, તેવી રીતે પણ ગતિમાં, મૂર્ખ મનુષ્યભવમાં અથવા અનાર્થ માનવ જન્મમાં હિંસા વિગેરે ઘણા પાપો કરીને દુર્ગતિમા જવાય છે. તેમાં પણ અજ્ઞાનતાજ મૂખ્ય કારણભૂત છે. જે અજ્ઞાન ન હોય અથવા સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું હોય, તો ભયંકર દુઃખોવાળા ભાવિનું સર્જન થાય નહિ. (૨)

દુનિયામા દરેક વસ્તુનો કોઈ ને કોઈ સ્વભાવ હોય છે. દાખલા તરીકે લીંબુ ખાટું, મરચું તીખું, અને પાણી ઠંડું હોય છે, તેમ આ જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો સ્વભાવ આંખ ઉપર પાટા બાંધીએ તો દેખાય નહીં તેવો છે. જ્ઞાન એ આત્માનો ગુણ છે, અને તે પ્રકાશમાન છે. જીવોનું જ્ઞાન એવા પ્રકારનું હોય છે, કે ધડીમાં ભૂલી જાય અને ઘડીમાં યાદ આવે. જ્ઞાનનો ગુણ કોરો ઢંકાઈ જાય એટલે ભણેલું પણ ભૂલી જાય અને કોરો ગુણ સ્પષ્ટ ખુલેલો રહે ત્યારે યાદ આવે, તેને ક્ષાયો પશ્ચિમ જ્ઞાન કહેવાય છે. દુર્ગતિમાં કોરો હય અને કોરો હપશ્ચમ જેવું કર્મ થાય. તેથી જ્ઞાનનો ક્ષયોપશ્ચમ થયો

પર ભગવંતે વિજય મેળવ્યો, એવું આપણે કેમ કહેતા નથી? એ બધું એજ દેખાડે છે, કે જ્ઞાનાવરણીયનો વિજય થયો. આ બધી વસ્તુ જ્ઞાનનું જ મહત્ત્વ બતાવનાર છે. તે પદ્ધતિ અનુસાર આજે પણ લોકમાં ભણેલા બેરીસ્ટર, ડગલ બી. એ, ડૉક્ટર, આઇ. સી. એસ ની ડીગ્રીઓવાળાને વધારે સારા પગારો મળે છે. સુપ્રીમ કોર્ટના જજો બહુ વિદ્વાન હોય છે, તેઓનું માન આટલું થાય છે, તેમાં કેળવણીનું જ મહત્ત્વ છે. તેમ આત્માને સ્થિતકર ને મોક્ષસાધક સમ્યગ્જ્ઞાનનું મહત્ત્વ અહીં ગણવામાં આવ્યું છે, દુનિયામાં જે જે જ્ઞાનના પ્રકારો ભોવામાં આવે છે, તે બધાય કેવંજ્ઞાન રૂપી સૂર્યના કિરણો જ છે. માટે એવા મહાજ્ઞાનીનું આપણે શરણું લઈએ, તો આપણામાં રહેલા દોષો અને વિકારો નાશ પામે આપણા દોષોને હટાવવા અને આત્માને વિશુદ્ધ બનાવવા જ્ઞાનીઓનું આલબન આપણા ગ્રેય માટે જ છે (૮)

વિવેક લેવાનું આવવાથી આપણે જ્ઞાનરૂપી પગથીઆ ચઢવાનું શિખીએ છીએ, એના દ્વારા ગુણકાણાંઓનો ક્રમ આપણે પ્રાપ્ત કરીએ એમ ઓશું, છઠ્ઠું, સાતમું ચાલત તરમું ગુણકાણું મેળવતા દેવજ્ઞાનની આત્માની સર્વત્રેષ્ઠ કળાઓને પારખીએ એવી આપણે આશા રાખીએ. એ તેરમા ગુણકાણું પદોચ્ચિદા દેવજ્ઞાનીઓનો આત્મિક આનંદ કદી દાય ન થાય તેવો હોય છે. કર્તા પણ તેવી જગદગતી જ્ઞાન ન્યોતિર્નિવારા બદ્ધ આનંદની લહેનીઓ ચાલે છે. તેથી હે ભગવાન! આ પના એ સમ્યગ્જ્ઞાનથી વિવેક ને વિવેકથી દેવજ્ઞાન મુક્તિના મુખ્યમાધ્ય સાધનોથી માધ્યની મિથિ જરૂર થશે (૯)

સામ્યર્થ મત્તર્થ પૂર્વવત

પદ્ધતિ શ્રી નવત પૂજ્યોંચારમ શ્રી જ્ઞાનપદ પૂજ્યમંપૂર્ણ. ૧૭

અષ્ટમ પદે શ્રી ચારિત્ર પદ પૂજા

: દુહા :

ચારિત્ર પદ જે આદમુ. પાળે તે ગુણવંત, ગુણવંત (૧)
 વદતે રંગે દીપતા, સંયમ શ્રોણુ લલંત (૨)
 અધ અપગ ઇષ્ટ હામ લે. જાન ક્રિયા તેમ જાણુ, જાનુ (૩)
 જ્ઞાનનું ફળ મત કુલુ, શ્રી જિનવચન સુજાણુ. (૪)
 ચારિત્ર વિષુ કલ્યાણુ નહી, ચારિત્ર પરમ આધાર, (૫)
 તે ચારિત્ર ગુણુ નિત નમુ. ચારિત્ર તારણુ દાર (૬)
 દાળ (રાગ સાંભળજે મુનિ સંયમ રાગે)

ભાવ થકી મુનિ સંયમ સાધે, શ્રેષ્ઠ શાંત રસ

ઝીલે રે. (આંકણી) પૂર્વ ભવોનું કર્મનું દેણું,
 નજરે નિરખે ભારી રે; ભવ અનંતે અવસર મળીયો,
 મળે નહીં ફરી વારી રે. ભાવ. (૧) અકામ નિર્જરા
 કરનો આવ્યો, વળી સકામતા નવિ ભાવી રે; પરવશ
 દુઃખો ચેતન સહનો. સ્વવશતા હવે આવી રે. ભાવ.
 (૨) પરમ મંવેગ લંરાગે ભરીઓ, મોટો દરિયો તરવો
 રે; ધર્મ મુકાની જિનવર મળીયા, શમ તરંગ મન
 ધન્દો રે. (૩) અરિદા સંયમ લેવે તબ, મનઃપર્યવ
 જાન ભાળે રે; અસ્વર્તી પાણુ છ ખંડ ત્યાગી, ચારિત્ર
 રંગે ન્હાલે રે. ભાવ (૪) અદ્યાગમ જે ઉચ્ચ વિહારી,
 કાયકલેશ તસ ભળે રે; ગીનારથ બહુ દુતનું શરણુ;
 ક્રિયા જાનધી જાનો રે. ભાવ. (૫) ચારિત્રધરનિત

જેસીને રસ્તો બતાવવાનું કામ કર્યું. આમ જેઉ ગામમાં સુખરૂપ પહોંચી ગયા. તેમ જ્ઞાન અને ક્રિયાના ઉભય મેળાપથી મોક્ષે પહોંચી શકાય છે, (જ્ઞાન ક્રિયામ્યાં મોક્ષ.) તે કારણથી એમ કહેવાય છે, કે જેને જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય, તેને પરિણામે તત્તો ગ્રહણ કરવાનું મન પણ થાય છે. એવું જિનેશ્વર ભગવંતોનું વચન છે. એટલે કે સાચું જ્ઞાન ક્રિયાની પ્રેરણા આપે છે. જેમ મહિનો નોકરી કર્યાનું ફળ પાંચમી તારીખનો મળેલો અઢીસોનો પગાર છે, તથા ખોરાક ખાધાનું ફળ દેહ સ્વાસ્થ્ય છે, તેમ જ્ઞાનપાચનનું ફળ તત્ત ગ્રહણ છે. જો ભણ્યા બાદ કે વિદ્યાપ્રાપ્તિ બાદ અથવા વિદ્વાન થયા બાદ જો એને તત્ત ગ્રહણ કરવાનું મન ન થાય, તો સમજવું કે એને એનું જ્ઞાન ફળ્યું નહીં. જો જો કેળવણીમાં કંઈ પણ આધ્યાત્મિક તત્ત ન હોય તો સંયમ, સામાયિક કે બીજા તત્તો પ્રત્યે આદરભાવ ન જ થાય એ સ્વાભાવિક છે ચારિત્ર એ મુક્તિ સાધક ક્રિયા છે. કેટલીક પેટ બરવા માટેની સ્વાર્થ પોષક વિદ્યાઓ હોય છે, તે વસ્તુતઃ મોક્ષ માટેની હોતી જ નથી, એટલે તે વિદ્યાઓ મુક્તિ સદાયક બને નહીં, એ પણ સ્પષ્ટ છે હવે કોઈકને તત્ત સેવાની બાવના ધણીએ હોય છે, છતાં પૂર્વ જાણેલાં અંતરાય કર્મના થોગે તે તત્ત લઈ શકતા નથી તેમ છતાં તેઓનું મન એમ દોઝ ઇસ્ત્રી રત્ન હોય છે, કે “મારામાં એ તત્તો પાળવાની શક્તિ ક્યાં આવે ને હું એ તત્તોને ક્યાં દે શકું છું.” (૨)

જે આન્યાઓ મોટે જલ્દ છે, તેઓ ચારિત્ર લીધા વિના તત્ત શકતા નથી આમાન્ય માણસો માટે પણ દુનિયામાં એવો વિન જો નિયમ છે, કે કામગીરી તર તબક્કા વાચતાં ન આવડે

તો, કે ગણિત કે વ્યાજહિના હિસાબો ન આવડે તો, ભણ્યા શા દામના ? તેમ ચારિત્ર લીધા વિના કે પ્રતો લીધા વગર એટલે કે મેળવેલા જ્ઞાનના ફલને, આચરણમાં કે અમલમાં મૂક્યા વગર દૈવ્યાણુ યઇ શકતું નથી. તેથી ચારિત્ર તો આપણે માટે મહાન આધાર સમાન છે. જેમ પૃથ્વી આપણને ઊભા રહેવા માટેનો આધાર છે, અથવા જેમ બે મહિનાના નાના બાળકને તેની માતા એક આધાર રૂપ છે, તેમ જ્ઞાન પામેલાને આ ચારિત્ર ગુણ મુખ્ય આધાર રૂપ છે. મુક્તિએ પહોંચાડનાર આ ચારિત્રને એક ઉત્તમ ગુણ તરીકે આપણે નિત્ય નમસ્કાર કરીએ છીએ. (૩)

(દાળ) મુનિરાજો ચારિત્ર ગ્રહણ કરે છે અને તેમાં જે ઘણા દુષ્ટો સહન કરે છે, તેમાં મુખ્ય કારણ એ છે, કે તેઓ સમજે છે, કે એ અનંતા ભવોમાં જે પાપકર્મો કરીને દોર કર્મો બાંધ્યા છે, તેનો નાશ આ સમયે જ યઇ શકશે આજે સમય ધણો સારો ને અનુકૂળ છે. આવું સમજ પૂર્વકતું ચારિત્ર પાલન થતું રોવાથી, તે ભાવસંયમ કહેવાય છે. ભાવ એટલે ભાવનાપૂર્વકતું વર્તન અથવા સમજણપૂર્વકની આત્મદૈવ્યાણુની ક્રિયા. હાઇ જળરત્નરતીથી ભાવના વગર અને વેઠ રૂપે ક્રિયા કરે તેવી તે નહીં રોવી જોઈએ. એને તો દ્રવ્ય ક્રિયા કહેવાય જે પાંચ ઇન્દ્રિયોને દાળમાં રાખીને મહાપ્રતોને પાળવા એનું નામ સંયમ. રેખીતી રીતે એમ દુનિયામાં માન્યતા હોય છે, કે જાણી જોઈને હાઇ દુઃખ સહન કરવા જતું નથી. એટલે કારણ અને કંચન કામિનીનો ત્યાગ કરીને જો હાઇ મહાન દાળ દતો ન રોય તો ચારિત્ર દેવા શાણો આદની તો તૈયાર રાય જ નહીં સવિધના દાળ વિના સંયમ પાલનનો કંઈ

કર્મ ખપાવ્યા, તે અકામ નિર્જરા થઈ. એ નિર્જરાથી ખૂબી થવાનું નથી. એમ દુઃખી થઈને જીવવું એના કરતાં હસતાં મુખે તપસ્યા કરીને સકામ નિર્જરા દ્વારા કર્મ ખપાવવામાં હહાપણ છે. ધર્મ નિમિત્તે, કે આત્મ કલ્યાણ માટે અથવા મોક્ષ માટે સમજીને માત્ર કર્મક્ષય માટે જે સહન કરાય તે સકામ નિર્જરા કહેવાય છે. એજ હેતુથી મહાપુરુષો સમતા પૂર્વક આવેલાં ઉપસર્ગોને સહે છે, ને તે વખતે ઉત્તર આપતા નથી. મૌન રહીને પોતાના ક્રોધાગ્નિને દળાવવામાં પોતાની મહાનતા રહેલી છે. પર દમનનો માર્ગ છોડીને હવે આત્મ દમનનો માર્ગ પોતે સ્વીકાર્યો છે, તે ઉત્તમ છે. બીજા આત્માઓને દળાવીને ચતુર્ગતિ સંસાર વધતો જાય છે. અને હવે એ ઉન્માર્ગનો ત્યાગ કરીને 'દમવો તો પોતાના આત્માને જ દમવો' એ નીતિથી નદીના સામા પૂરે જવાનું કામ કરવા જેટલી તાકાત મારે હવે સંપાદન કરવી જોઈશે. (૨)

પુદ્ગલિક વસ્તુઓ પ્રત્યેના મમત્વભાવથી દૂર રહીને, ભગવાનના કલ્યા પ્રમાણે સંસારના સાચા સ્વરૂપને જાણીને, પોતે વૈરાગ્ય ભાવમાં જાગૃત રહે છે. કારણ કે તેને પ્રત્યેક પળે માદ આવે છે, કે હજી ઘણાં કર્મોનું દેવું બાકી છે અંતર શત્રુઓને જો હું જીતીશ નહીં, તો સંસાર સમુદ્રે જાળગીને મોક્ષ પહોંચવાનું કરી બની શકશે નહીં. તે કારણથી જિનેશ્વર ભગવાન જેવા મુકાની અથવા કેપ્ટન જે મળ્યા છે તેમના પરમનાશક શામનમાં રહીને શુદ્ધ ભાવે આગ્રિત આગ્રાધન કેમ ન કરવું? એઓની આજ્ઞાનું પાલન કરીને સમ તના અગ્રમાં મગ્ન કરીને મગ્ન બનવું એજ મારે માં જિનેશ્વર છે અગર સંસાર વિષયથી વૈરાગ્ય કેળવી, એ અગા

સંસાર સાગરને તરવા માટે પોતાના વૈરાગ્ય રસના છઠ્ઠાછઠ્ઠ બરેલા હૃદય સાગરમાં વીતરાગ ભગવાન રૂપ મુક્તાનીને આપણી નાવનું મુકાન ગોંધી દેવું જોઈએ, અને સમભાવ, ઉપશમ અથવા પ્રશાન્તતાની લહરીઓનો આનંદ માણવો જોઈએ, એજ સ્વવશતાથી સહવાનું મુખ્ય લક્ષણ છે. (૩)

તીર્થંકર ભગવાન જેવા માટે પણ એવો નિયમ છે, કે જ્યારે ભગવાનની દીક્ષા થાય છે, ત્યારે જ ચોથું મનઃપર્યવજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે. એ એમ બતાવે છે, કે આરિત્ર લીધા વિના, તીર્થંકર ભગવાન જેવાને પણ, પરમ વૈરાગી હોવા છતાં, ગૃહસ્થાવાસમાં ચોથું જ્ઞાન પ્રગટ થતું નથી. વળી ચક્રવર્તીઓ પણ પોતાના છએ ખંડના વિશાળતમ રાજ્યનો ત્યાગ કરીને સંયમ સ્વીકારે છે, ત્યારે જ મુક્તિ મેળવી શકે છે. તે એમ બતાવે છે, કે રાજ્યનો મોહ ઓછો કરી ને તેનો ત્યાગ કરી ને ચક્રીને પણ સયમ લેવું પડે છે. જો ચક્રવર્તી આરિત્ર લે નહીં, તો નારાજીમાં જ જાય એટલે રાજ્યનો સાર સંપૂર્ણ રીતે હતરી જાય તો ભાવપૂર્વક ઉચ્ચ આરિત્રનું પાલન કરી શકે. ૧૬-૧૭ ને ૧૮ માં એ ત્રણેય અરિહંતો ને ચક્રવર્તી યદા બાદ તીર્થંકરની ઋદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ હતી. સાર એજ છે, કે ચક્રવર્તી જેવા પણ સરસને લાલ મારી આ સંયમનો સ્વીકાર કરે છે, એવું ઉત્તમોત્તમ આ આરિત્ર છે. (૪)

જ્ઞાન ફેટલું કામ કરે છે, અને આરિત્ર ફેટલું કામ કરે છે, તે આ ગાદામાં બતાવવામાં આવ્યું છે. કોઈ મુનિરાજ એકાદ જગ્યા હોય. સંયમ ફેવી રીતે પાલનું તેનું કામ પણ જ્ઞાન તેમનામાં ન હોય, અને જો તે દક્ષા લાખા વિહાર પણ કરે, તો તેની બધી મહેનત નાશની જેમ જાય છે. એટલે તેને

અલ્પાગમ કહેવાય છે. તેની આરાધના સફળ થતી નથી. તે હિસાબે એમ કહેવાય છે, કે સારા પ્રકારનું જ્ઞાન મેળવવા પછી જ્યાં સુધી બહુશ્રુતપણું મેળવે નહીં, ત્યાં સુધી કોઈ ગીત વડિલ બહુશ્રુતજ્ઞાનીની નિશ્રામાં રહીને ચારિત્રનું પાત્ર કરવું જોઈએ. નહીં તો તે એકલા વિચરી શકે પણ નહીં. તેથી એમ પણ સિદ્ધ થાય છે, કે જ્ઞાનપૂર્વક ક્રિયા ન હોય તો એના લાભા વિહારો પણ શા કામના ? સંયમીઓના પણ તે પ્રકાર હોય છે. (૧) ગીતાર્થ, કે જેઓ જિન કથિત આગમોના જ્ઞાનના અને તેના રહસ્યોના બાજુ હોય છે. તેઓ સ્વયંજ્ઞાની છે. તેઓ સ્યાદ્વાદ સિદ્ધાંતોથી પરિચિત છે. (૨) ગીતાર્થની નિશ્રામાં રહેનારો વર્ગ—કે જેઓ સ્વયં જ્ઞાન બળથી વીતરામ માર્ગની આચરણ આચરી શકતા નથી, પણ જ્ઞાનીની નિશ્રામાં રહી આત્મકલ્યાણ કરતા હોય છે. જેમ કેલેજમાં પ્રોફેસર સ્વયં ડિગ્રીધર છે. અને વિદ્યાર્થી વર્ગ તેમના માર્ગદર્શન નીચે ચાલનારો હોય, એ વર્ગ મોટો હોય છે.

હવે એ નિશ્ચિત વર્ગમાંથી ૫-૧૦ કે ૨૦ નો સમુદાય બનીને, માથે ગીતાર્થને વડિલ રાખ્યા વિના જો લાંબા વિદ્યાર્થી પણ કરે ને કપ્ટો ઘણાં સદે ને પોતે ત્યાગી કહેવડાવે, તે પણ એનું ચારિત્ર માત્ર કાય કલેશ જ ગણાય. આથી પણ મિદ્ધ થાય છે, કે જૈન શાસનમાં ગીતાર્થનું માર્ગદર્શન મમજ માટે બહુ જ મુશ્કેલી બની જાય છે. આજો વર્ગમાં યુવનો મમજ ના પુઠે ચાલવામાં જ મોટે ભાગે માનના દેવ છે તેથી કિસમ અને અપવાદ, તેમજ નિશ્ચય અપવાદ માર્ગના પૂર્ણ બાજુ એવા ગીતાર્થનું નેતૃત્વ શામન ને જોઈને એ મા મંગલ ને ક્યાનજ નથી. એ

બહુ લાંબા વિહાર કરનારા તથા પોતાને ત્યાગી હોવાનો ડાળ ગમનારા આગમ માર્ગના જેઓ જાણકાર હોતા નથી. તેવાઓને સમાજે અપનાવવા જોઈએ નહીં. કારણ કે આગમ કથનને અનુરૂપ પોતાનો આચાર તેઓ કેળવી શકતા નથી. પોતાની મતિથી તે ચાલતા હોવાથી ગમે ત્યારે તે એકાંતવાદી બની જવાનો ખૂબ સંભવ રહે છે. જેઓ ગીતાર્થ છે તેઓનો પોતાની દરેક વાતમાં આગમને આગળ રાખી આગમ દ્રષ્ટિથી દેખી દેખીને ચાલનારા હોય છે, તેઓ વિશુદ્ધ એવા અનેકાનવાદના પવિત્ર માર્ગથી ચલિત થતા નથી. એવા દીર્ઘપર્યાયી પુણ્ય પુન્નને બહુશ્રુત કહેવાય છે. જે કેવળી નહીં છતાં કેવળીના જેવી જ પ્રરુપાકા કરનારને શ્રુતકેવળી કહેવાય છે. તેમ શ્રુતજ્ઞાનના વિવેક ચક્ષુથી દેખી દેખીને, રાત્રે ચાલતા દ્રષ્ટિર મેલની સર્થ લાઇટની જેમ, ચાલનારા દીર્ઘપર્યાયી મહાજ્ઞાનીને બહુશ્રુત કહેવાય છે. તેમનામાં જ્ઞાન અને ક્રિયાનો સમાનતાપૂર્વક સમન્વય હોય છે અદ્વાગમવાળો ક્રિયા

જે અવિહારી હોય તેમા જ—— હોય છે ત્યારે બહુશ્રુત જ્ઞાન

નિશ્ચિતમા ક્રિયા રાખ્ય છે. તેથી તેની ક્રિયા સૂક્ષ્મ + જ્ઞાનનિર્ધારાય છે, ને કાઢી મહેનતે બહુશ્રુત પામે છે (૫)

આત્રિ પ્રાપ્ત કરનારની દૃષ્ટિ હંમેશાં એવી જ હોય છે, કે રાજને રાજ નહીં જ્ઞાન મેળવીને હું મારું સંકેત વધારે ને વધારે સુલક મને રહું. તે કારણે નિત્ય નવો મહારાજ મારો રાજા મને નો અર્થે ચાલુ હોય છે

૨૨ પરીષદોમાંથી કોઈ કોઈ પરીષદ જેમ જેમ સહન કરવામાં આવે, તેમ તેમ તેના નિષિડ-ગાઢ કર્મોનો નાશ થતો જાય છે. જેમ જેમ સહનશીલતા વધતી જાય છે, તેમ તેમ ધૈર્ય પણ વધતું જાય છે. નિર્દોષ અને શુદ્ધ આહાર પાણીથી પોતાના સંયમનો પણ વિશુદ્ધ રીતે તેઓ નિર્વાહ કરે છે. એટલે શરીર પરનો મમત્વભાવ ઓછો કરીને ઇન્દ્રિયોનું દમન કરવા દ્વારા પોતાના ચારિત્રને તેઓ મુરશ્ચિત રાખે છે. તેમ કરવાથી જ્ઞાન અને ચારિત્ર એ બેઉની સાથે સાથે તપ અને આત્મ દમન પણ સહવર્તી ગુણ રૂપે રહે છે. એક તરફ પરીષદો સહન કરવાને ચારિત્રવાન આત્મા પૂર્ણ તૈયાર હોય છે. જેમ કર્મ ખપતા જાય, તેમ આત્મા કર્મથી હલકો થતો જાય છે. તેને આધ્યાત્મિક આનંદ પણ મળતો જાય છે. જેમ શુદ્ધ આહારથી સંયમ દેહને તે પોષે છે, તેમ નિજગુણનો ભોક્તા એ આત્મા સાચા ને સ્વાભાવિક આનંદ રસને પામે છે. વળી દર્શન જ્ઞાનની સાથેનો ચારિત્રનો સંબંધ તો આપણે અગાઉ જાણી ગયા. તેવી રીતે એ ચારિત્રને તપ સાથેય ધનિષ્ઠ સંબંધ છે. એ ચારેયનો મુખેજ ઉત્તમ ચારિત્રધરની પામે સંપટે છે. તેથી એમ કહેવનમા કહેવાય છે, કે એનું ને મુગંધ એ મજ્યા, અથવા ‘દ્વધમા સાકર ભળી.’ જ્ઞાન-દર્શન વાળો પત્તુ ચારિત્ર ને પાળનાર આત્મા પોતાના આરાધનમાં તપને જો સાથે ન રાખે તો પીછા વિનાના મોર જેવું લાગે એટલે જેમ વાસણ પર ઓપ ચઢાવાય, ને તેથી એ ચળકે. તેમ ચારિત્ર સાથે તપ ગુણ હોય, તો ચારિત્ર વધારે જગડે છે તપ જાયે જાય તો એ મયમીને ઘણી સિદ્ધિઓ પણ પ્રાપ્ત થાય. એ જેટલી એમ કરી શકીએ, કે સંયમી પુરુષ

તપનો ત્યાગ નજ દરવો ભેઠજો. ત્યારે તપ વિનાના સાધુને ભેઠજો ત્યારે જોમ લાગે, કે જોનામાં કાંઈક ખામી કે ત્રુટી છે, ભલે તે દર્શન જ્ઞાનવાળા પણ હોય. છતાં તપને જો તે ન ભૂલે, તો જો ત્રુટી પૂરી થઈ જોમ કહેવાય. (૮)

આ સર્વોત્તમ ચારિત્ર શુણ્ણી પવિત્રતાથી વીર પ્રભુના પ્રથમ ગણધર શ્રી ગૌતમ સ્વામીજી અનંત લળિધના નિધાન બન્યા. સકલ શુણ્ણા ધામ બન્યા. કારણ કે તેઓમાં વીતરાગ ભગવાનના વચન પર પૂર્ણ અર્પણ હતી, ચાર જ્ઞાનના ધણી હતા, વિનયપૂર્ણ ઉચ્ચકક્ષાનું ચારિત્ર હતું, ને છટ્ટને પારતો છટ્ટું તપ હતું. જો ચારેયનો સમન્વય જોજોશ્રીમાં થયો હતો તેથી જો આદર્શને સામે રાખીને જિતેન્દ્ર વિજયજી મહારાજ કહે છે, કે શ્રી સિધ્ધચક્રજીના પ્રભાવથી અમારું ચારિત્ર નિર્મળ બન્યું, કે જેથી દુનિયામાં અન્યેક રહેલું જો ચારિત્ર અણુનમ ને અનુપમ જ રહે, ને ચારિત્રનો સર્વત્ર જયજયમારજ થાય. જો પ્રભાતે જ્ઞાનની પૂલમાં જેમ જ્ઞાનનું મહત્ત્વ બતાવ્યું હતું, તેમ આ પૂલમાં ગિયાનું મહત્ત્વ જોવામાં આવે છે દુનિયામાં સમગ્રિત વિનાની અને જ્ઞાન વિનાની પણ ક્રિયાઓ જોવામાં આવે છે. પણ સદ્ગુણની સિદ્ધિ માટે તો દર્શન જ્ઞાન ને ચારિત્રના આવા નિવેદી સંગમની આવશ્યકતા ખાસ માનવામાં આવી છે (૯)

પ્રથમ મંત્રાર્થ પૂર્વવત્

તાત્પર્ય શ્રી નવપદ પૂજાર્થ સ્વરૂપ પદ શ્રી ચારિત્ર પદ પૂજાર્થ પૂર્વવત્ ૥૧૮૥

ઋષભદેવ ભગવંતનું અને શ્રી મહાવીર ભગવાનનું તીર્થંકર નામકર્મ સમાન હતું, કેવળજ્ઞાનમાં સામ્યતા હતી, અનંત આત્મભજનમાં ઓછાવત્તી ન હતી, અને શરીર પ્રમાણના વજન ઋષભ નારાય સંઘયણ પણ મુક્તિ અપાવવાને સમર્થ હોવા છતાં ફેરફારના જ માત્ર કારણે તપસ્યાની ક્ષમતા વધારે ઓછી ગની જવા પામી. એટલે પહેલા ભગવાનના શાસનમાં જોયે એક વર્ષથી વધારે તપ કરી શકતા નહીં, અને એક વર્ષ સુધીજ તપ કરવાની પ્રભુની આજ્ઞા પણ હતી. તેવીજ રીતે ૫૦૦ ધનુષ્યની કાયાવાળા ૨૦ વિહરમાન ભગવંતો આજે મહા વિદેહ ક્ષેત્રોમાં છે. તેઓની પણ આજ્ઞા એક વર્ષ સુધીના તપનીજ હોય છે. વધારે નહીં. વળી જેમ અત્યારે મહાવીર પ્રભુના શાસનમાં તપ કરવાની આજ્ઞા છ મહિના સુધીજ કેવાની છે, તેમ આવતી ઉત્સર્પિણીમાં જ્યારે શ્રી પદ્મના (શ્રેષ્ઠિક રાજાનો જીવ) ત્રીજા આરામાં થશે, ત્યારે ૭ હાથ શરીર અને ૬ મંત્રીનાની તપની આજ્ઞા પ્રવર્તશે. ઉત્સર્પિણી ત્રીજા આરામાં ચોવીશે ભગવંતો થાય છે. (૧)

આ તપના બે પ્રકાર છે (૧) જાદ્ય તપ અને (અન્યંતર તપ. એ જાદ્ય તપના છ-છ લોહ છે. આ જાર ૨૨ના તપ કરવાથી પુણ્ય કર્મોનો નાશ થાય છે. જાર તપનામે આ પ્રમાણે છે. જાદ્ય તપના-(૧) અણુસણ (૨) ઉભો (૩) વૃત્તિઅંતર (૪) રસત્યાગ (૫) કાયકલેશ અને (૬) સંતીનના અન્યંતર તપના-(૧) પ્રાયશ્ચિત (૨) વિનય (૩) ગૃહસ્થ (૪) સ્વાધ્યાય (૫) ધ્યાન (૬) કાઉરસંગ. આ ૭ પ્રકારના તપ અંતરમાં મંગલ રૂપ ગણાય છે. આપણે જે તપ કરીએ તેને જાદ્ય તપ મનાવ્યો છે. કાઉર, કે

બૃહ્યા રહેવાનું તપ છે, તેજ દેખાય છે. બાકીના બીજા તપના ૧૧ પ્રકારો પણ સમજવા જેવાં છે. જેવા કે થોડું ઓછું ખાવું એટલે આકંઠ નહીં ખાવું, ઘરમાં ક્ષી-દૂધ-દહીં હોય, છતાં વિગય ત્યાગ કરવી, ઉભાઉભા કાઉરસગ્ગ પ્રતિક્રમણ કરવા, લાંગેલા રોગોથી શુદ્ધ થવા પ્રાયશ્ચિત્ત લેવા, દેવ, ગુરુ, ધર્મના વિનય બહુમાન કરવા, ગ્લાન-તપસ્વીઓની એવા કરવી, ભણેલાનું પુનરાવલોકન કે નવું જ્ઞાનાધ્યયન કરવું, આત્મધ્યાન અને કાઉરસગ્ગ ધ્યાનમાં સ્થિરતા કેળવવી વિગેરે વિગેરે પણ તપના જ પ્રકારો છે. અનેક ગીતની ઠગ નિર્જરાઓના આ વિધાને જે ભગવાને કહ્યાં છે. તેમાના કેાઇ મોહનીય કર્મના નાશ માટે થાય છે. તેા કેાઇ જ્ઞાનાવરણીય. તેા કેાઇ અંતરાયના. તેા કેાઇ વેદનીયના કાય કરવા માટે કામ આવે છે. મોમાનું કેાઇ પણ તપ આપણા બાવિના સુધારા માટે જ થાને છે તેથી તપને મંગલમય કાજ છે. દુનિયામા પણ કેાઇ કામની સફળતામાં આયંજિત તપ કદે છે, એથી કેાઇ વિપ્ત આવતા નથી, અને આવે તેા કદે થઇ જાય છે. (૨)

તેમ મળજી તપના અનેક પ્રકારો છે. જેમાં વર્ધમાન તપ, વીરમાન તપ, નવપદ આગાધન તપ વિગેરે. તેમાં આને પૂજાની મોર્ચાઓનું તપાસવું પણ મહત્વનું છે, માત્ર કે વીર શિવજીનામાના નખેય પદોનું તે વળતે આગાધન તપને ગામ નાગદાસ ગીત કાય છે વર્ધમાન તપમા માત્ર અત્યગિદ ૭ કરવાનું વધતું છે તે ૬ થી ૧૦-૨૦ એમ એકરે ૨૦ ગિદ ૬ થી પદોરવાનું મહાન ૧૨ છે. આ તપમા કેાડે ૬ ૭ કરવાનું આત્મા તેા તેા ૭ ફેલું ફેલું કહે છે ૬ કર કે ૬ કર આયંજિત ૧૨૬ ૨૬ ૨૬ આયંજિત ૨૬, એમ કેાડે ૨૬

હતો. શુદ્ધ થયા બાદ સો ટચનું બનીને એ સુવર્ણ જેમ બળરમાં મળી શકે છે, તેમ આત્માને શુદ્ધ બનાવવા અને સિદ્ધસ્વરૂપીની સમાનતા મેળવવા ને પ્રયત્ન કરવાનું નક્કી કરવામાં આવે, તો મન, વચન ને કાયાના સંશોધનમાં લાગી જવું જોઈએ, એ જૈન દર્શનનું મૂળ તત્ત્વ છે. કોઈ પૂછે કે જીવ ક્યારનો ઉત્પન્ન થયો? તેનો જવાબ આજ છે, કે ભગવાન કોઈને ઉત્પન્ન કરતા ન હોવાથી જીવ તો અનાદિનો છે જ. સુવર્ણ પણ જમીનમાં થયું, તેને કોણ બનાવવા ગયું? તેમ નિર્ગોદમાં જીવને કોઈ બનાવવા ગયું નથી. એ સ્વયં જીવ જીવરૂપે જ હતો. જરૂર કહેવું પડશે, કે એના આત્મસ્વરૂપ ઉપર કર્મના બળાં લાગેલ હતાં ને છે, તેને શુદ્ધ કરવા માટે જ આટલું સ્વરૂપ બાળ્યા બાદ આત્માએ તપ કરવા ગ્રેહનું જોઈએ. (૩)

જીવમાત્ર ચારે ગતિમાં ભમે છે. ત્યાં અનેક પ્રકારના દુઃખો સહન કરે છે. તે દુઃખોને અહીં લઠ્ઠીની ઉપમા આપવામાં આવી છે લઠ્ઠી પાસે જેસનારને અગ્નિનો તાપ લાગવાથી જેમ ત્રામ પડે છે, તેમ આપણને તાપ આવે, કોઈ તુકશાન થયું, અથવા તેવી કોઈ પીડા થાય, તેથી તેને કર્મની ભૂલ કહી શકાય છે. આયુષ્ય પૂર્ણ થાય છે ત્યારે જીવનું મન નિપજે છે તે પણ કર્મની પીડા છે. બીજા જન્મોમાં જન્મ જન્મ છે, ત્યાં ત્યાં જીવને દુઃખો જ પડે છે, તે પણ કર્મની ભૂલોનો એક પ્રકાર છે. એ પ્રકારે સત્તામાં રહેલાં કર્મોનાં દર્શન મંચાળથી ચારે ગતિમાં આત્મા ત્યારે ભટકે છે, ત્યાં મેળવવા પડનારા એ દુઃખોને જો આ બધામાં જ તપ કરી નાંખવા દેવા દેવ, તે તપસ્યા કરવી જ જોઈએ. જે આત્મ

આ તપ કરતા નથી, તેઓને ચાર ગતિના વિશાળતમ રંગ-
મંડપ લેવા - એકમાં અનેક પ્રકારના જૂદા જૂદા વેષો
ગજવીને નાટકીઆની જેમ કરવું પડે છે. આ પરિબ્રમણ
કરવાનું અથવા ગાવા દુઃખો ભોગવવાનું, મુક્ત થયેલા આત્મા
જોને ચિદાનંદ સ્વરૂપી સિદ્ધ અવસ્થામાં સંભવતું નથી. કારણ
કે ત્યાં હર્મરૂપી બીજનો સર્વથા નાશ થયેલો હોય છે. બીજ વિના
વૃક્ષ ક્યાંથી હોઈ શકે ? તેમ હર્મ બીજ ન હોય તો અનુગતિનું
બ્રમણ પણ ક્યાંથી સંભવે ?

આ ગાથામાં વિશેષમાં એ સિદ્ધાંત બતાવવામાં આવ્યો
છે, કે કોઈ પણ ગતિમાં આત્માને દુઃખ આપનાર હર્મ જ
રે. આત્માનું પોતાનું કાંઈ ચાલતું નથી. જો કે એ વિશેષતઃ
સત્ય છે, કે તે હર્મ પોતાના જ બાધેલા રે. આત્મા અત્યારે
હર્મથી પગાંધીન છે. એટલે જ એને સ્વતંત્ર બનાવવાનો
વિચાર કરવો જ રી રે. આત્મા દુઃખી થાય રે, એટલે કોઈની
પણ ખાસે કામને પોતાની દરીઆ નોંધાવવા તે તૈયાર હોય
રે. દુઃખ કોઈને ગમતું નથી. એ દુઃખથી જો મુક્ત થવું હોય,
તો હર્મથી મુક્ત થવું તોઈએ જેમ દહેવાય રે, કે ધનવાન
થવું હોય તો શ્રાવ્ય હોઈએ. ચાર ગતિઓનાં દુઃખોને
લગા દેનાર એ હર્મ જ રે. હર્મ બીજ નષ્ટ થયા હોવાથી
આત્માને એ દુઃખનાં દુઃખો માળવા સમ્ય નથી મળે ત્યાંના
આત્મા દુઃખી રે. એ જ કારણથી દુઃખી આત્માએને ભગવાનને
દુઃખી કરવાનો એ દુઃખ સંકેશ રે. દુનિયામાં રાખી દહા
મેલા, રે. રે. રાત્રિ વિનાના એવાએને આ તપને સર્વ
કાર્યના માર્ગ અહમ્મની રે. તેને સારે એ અનિબંધ રે. કે
નિબંધ સર્વને નિબંધ રે. તપ કરવું નોંધે રે

શક્તા નથી. એ તો શું? પણ સંવત્સરીનું પ્રતિક્રમણ જેવુંયે તેમનાથી થતું નથી, આવડતું હોતું નથી, તથા કરવા તૈયાર પણ થતા નથી. એ તો આહાર ચટાકાથી પણ વિશેષ બદતર વસ્તુ છે. એવાઓને અહીં ટકેર કરવામાં આવેલ છે, કે “સમજો કે જેમનાથી આ રીતે આ અણસણ તપનો લાભ જિંદગી સુધી લઈ શકાતો નથી, તેઓએ બીજા બાકીના બીજા ૧૧ પ્રકારના તપોનો લાભ તો જરૂર લેવો જોઈએ. એ ૧૧ તપના આશ્રય શોધ્યા વિનાનો માનવ જન્મ હારી તો નષ્ટ જવો જોઈએ. (૭)

અનંતો કાલ થયો આ ચેતન જન્મ મરણથી માંડી સંસારના અનૈકવિધ બીજાં પણ દુઃખો પામી રહ્યો છે, અને આરે ગતિઓમાં રખડી રહ્યો છે, તે એમ બતાવે છે, કે તેને મુક્તિએ પહોંચાડવા માટે કોઈ પુષ્ટ સાધન અત્યાર સુધીમાં મળ્યું નથી. એટલે એનો અર્થ એ થયો, કે કોઈ તારનાર મળ્યા પણ હોય, છતાં બીજા કોઈ પણ કારણે પોતાના દોષના નિમિત્તે તની શક્યો નથી, એ દીવા જેવું સ્પષ્ટ છે. વળી ઇશ્વર જેવું કોઈ તત્ત્વ હોય તો તેને તારે કેમ નહીં? એના ઉપરથી એ પણ સિદ્ધ થાય છે, કે અનાદિ નિર્ગોદનો કર્મ વાળો આત્મા “ધન ધનને લાવે” તેમ બીજા અનંતા કર્મોને પણ બેગાં કરે છે તે પ્રમાણે અકામ નિર્જરા દ્વારા પુણ્યો શ્રાવણ કર્મોને જેમ જેમ ખપાવતો જાય, તેમ તેમ નવાં કર્મોને પણ બાંધતો જાય, એમ તેનું દેવું વધતું પણ જાય છે તે સ્વભાવથી દેવાદાર બનેલો આ આત્મા ધન્ય ધન્યાં દુખો અકામ નિર્જરાથી મુક્ત કરતો આવે, પણ અનંતા કાલે તે દેવું અપૂરું ન થઈ શકે, તેવી કહેલી પરિસ્થિતિમાં અને પ્રમાણ

હાલતમાં મૂકાઈ ગયો છે. અત્યારે જેમ કોઈ વેપારી વેપાર
કે સટ્ટા કરે, ને ખોટા આવે તો દેવાળું કાઢે છે, અને પછી તે
કોઈને પણ પૈસા ચૂકવતો નથી, તેવું આ આત્મા માટે થઈ
ગઈનું નથી કોઈપણ સારે કે કોઈપણ કાળે, તે પાઈ પાઈનું
દેવું ભગપાઈ કરી આપવું જ પડે છે. કર્મસત્તા તીર્થક્રમના
આત્માને પણ છોડતી નથી કર્મને લાજ કે શ્રમ જેલું કાઈ
દેજ નહીં. તપમાં એ ક્ષાયદો છે, કે થોડા વખતમાં અનતા-
કાળના બાધેલા કર્મોને એકી સાથે બાળીને તે શરમ કરી શકે
છે. તપ જેવું બીજું કોઈ અમાષ સાધન નિઃશયિત કર્મક્ષય
માટે નથી. તેથી તપને અગ્નિની ઉપમા અપાય છે. તે અગ્નિ
રૂપજ બની જાય છે, ને કર્મોને બાળે છે થોડા વખતમાં
અનંતા કર્મોનો નાશ દેવવાથી આત્માને સ્વલક્ષ્મી અથવા સુ-
દર્શી બનવાનો લાભ મળે છે. તેથી તે કાઉક સુખને પ્રાપ્ત કરે
છે. તે તપ વળતે જોટલી તેનામાં સમતા અને શમા હોય.
તેટલો જ લાભ વધારે તેને મળે છે.

[illegible]

હોય તેથી શું? એવાં ઘોર પાપ કર્મોથી છૂટકારો ને પામવો હોય, તો તપનું આલંબન કદી છોડવું નોંધવું નહીં. કયા ભવમાં ઘોર પાપ કર્મો કર્યા હશે, તે આપણે જાણતા નથી, માટેજ જૂઠાં જૂઠાં તપો કર્યાં જ કરવાં નોંધવું. આ ભવ જેવો અવસર ફરી ક્યારે મળશે? દેવ ને નારકી ગતિમાં તપ થાય જ નહીં. તથા જે માનવભવ પામીને પણ તપ કરતા નથી, તે તિર્થંચ પંચેન્દ્રિયના ભવમાં તો ક્યારે કરવાના હતા? એથી સમજાશે, કે આ ભવ કેટલો બધો કિંમતી છે! એની પળે પળ કેટલી બધી કિંમતી છે. કોહિનૂરના હીરા કરતાંય તે અધિક કિંમત ધરાવે છે. આવી કિંમતી પળોને હારી જનારાઓ ચિંતામણી રત્નને વેચીને કાચ લેવા જેવું મૂખંતા ભયું કામ કરનારા કેમ ન કહેવાય? રસોઈ પકાવવામાં અગ્નિની જરૂરત પડે છે, સોનું શુદ્ધ કરવામાં અગ્નિની જરૂરત પડે છે, તેમ આત્માને વિશુદ્ધ બનાવવા તપ અગ્નિની જરૂરીઆત પડે છે. અહિંસા-સંયમ અને તપ એમ ત્રણ પ્રકારના ધર્મમાં તપનું સ્થાન પણ પ્રભુજ મહત્ત્વનું છે એ મહત્ત્વભર્યા તપાનુષ્ઠાનને આત્મવત્ બનાવી દેનારા ભાગ્યશાળી આત્માઓ આ ભવ પર-ભવને સુધારનારા દોષાથી નમસ્કાય બની જાય છે. (૮)

આ પૃથ્વી તલ ઉપર જે એ તપ સમા ગુણુ યુક્ત થાય તો મનુષ્યના વ્યક્તિત્વને તથા તેના આદરેલા તપને દિપાવનાર બને છે એ તપના પ્રભાવથી સદનરીતિનાની સાથે ધીરતા અને ગંભીરતાના ઉચ્ચગુણોને કેળવીને આ પૂજના કર્યા પ. શ્રી જિનેન્દ્રવિજયજી મહારાજ મુક્તિની માધનામાં મગ્ન બની મુક્તિના અનંતા સુખો મેળવવાની આશા રાખે છે. એનું એજ કારણ છે, કે સુન્દરી આત્માઓ અધીરા બની જાય છે, ને

મંત્રીર હોતા નથી, તેથી ઉછાછળાં કામો કરે છે, ને પાછળથી પસ્તાય છે. પરંતુ આ નવપદારાધનમાં હુગ્ધતા કે અધીરાઈ ઘડી પણ ટકી શકે નહીં. બીજાને ક્ષમા નહીં આપનારા ક્રોધીઓ અને ઈર્ષાળુઓ આ તપારાધનનું કૃપા મેળવી શકતા નથી. કાચુ કે કમળાધવામાં આત્મા એટલો શૂચી છે, તેટલો કર્મક્ષયના કામો કરવામાં પરાક્રમ-વાળો જલ્દી બનતો નથી. એવું ઘણું ઠેકાણું જોવાય છે માટે જ તપ કરવાનું મન તેમને થતું નથી. દુનિયામાં આવું તપ પોતે ન કરી શકતા હોવાથી લાગે માનવીઓ આ તપ કરનારાઓને નમી પડે છે. તેનું પણ આજ કાલ છે આ રીતે દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર અને તપની સંકુલ આરાધના મુદ્દિની સિદ્ધિ કરી આપનાર બને તે તપસ્વીનો તપનો પ્રભાવ એટલો બધો હોય છે, કે તેની સામે દોષ એટલું શક્ય નથી એવું તપ તેજ સર્વત્ર પ્રદર્શાને પાત્ર બને તે (૯)

અથ કળશ.

ગાયો ગાયો રે શ્રી સિદ્ધચક્ર ગુણ ગાયો, નવપદ
 મહાત્મ વિશ્વે વ્યાપે, જિનશાસન મુખદાયો; દેવ
 ગુરુને ધર્મ આરાધી, મંગળ છાંય છવાયો રે. શ્રી૦ (૧)
 છ અંકુશનાં શાશ્વત જાણો, ભાવ આરાધન ઠાયો
 આસો ચૈત્રી આંખિલ કરતાં, અવિકાર ગુણને પાયે
 રે. શ્રી૦ (૨) તપગચ્છમાંહી થયા પ્રતાપી, વિજયા
 નંદસૂરિરાયો; પાટે તસ શ્રી કમળસૂરીશ્વર, તેજ
 પ્રતાપ અમાયો રે. શ્રી૦ (૩) લજ્જિસૂરીશ્વર, પ્રેમ
 પ્રતાપી, કવિકુત્તકિરીટ કહાયો; ઉદ્ધાર જોગે કીધો
 અમારો, ભવદ્વથી ઉગરાયો રે. શ્રી૦ (૪) વિમળ
 વિવેકી જસ પ્રભાવે, જ્ઞાન દીપક પ્રગટાયો; શ્રુ
 નિધિનો દીધો પટારો, સયન મુખ વિજસાયો રે. શ્રી
 (૫) ગુપ્ત યશ જોનો દિગ દિગ વ્યાપે, ધન ધન
 સૂરિરાયો; તાસ પંન્યાસ પ્રવિણવિજય ગણિ, મહિમ
 વિજય મુખદાયો રે. શ્રી૦ (૬) મુરત નિકટ રાંદે
 પ્રીત્તું, ચોમામું દિતદાયો; આસો માસની ચોળ
 પ્રમંગલ નવપદ મન ઉવગાયો રે. શ્રી૦ (૭) રાંદે

શ્રી ઋષભ જિનેશ્વર, મંદિર પૂજા ભણાયો; ભક્ત-
વત્સલ છે જોહનું શાસન, સ્મરણ શત્રુંજય લાયો રે.
શ્રી૦ (૮) સંવત યે હજાર ને એકે. આશ્વિન પંચમી
ઠાયો; મંગળ યોગે પૂરણ પૂજા, ઘર ઘર મંગળ પાયો
રે. શ્રી૦ (૯) શ્રી સંઘના ધર્મ ઉમંગે, આચારાંગ
મૂલ વંચાયો; સંઘ શાસન ને નવપદ સેવા, ઉદ્ધારે
વિરચાયો રે. શ્રી૦ (૧૦) સંઘવી જીવનચંદ નવલ-
ચંદે, ઝોળી મુરત ઉજવાયો, તાસ રમરાણ એ પૂજા
ભનાવી. ભક્તિથી આકર્ષાયો રે. શ્રી૦ (૧૧) દેવ
દેવી જસ સેવા કરતા, સિદ્ધચક્ર ઉર આયો; કરણ
કરાવાણુ ને અનુમોદન. નરભવ સફળ કરાયો રે. શ્રી૦
(૧૨) ગુણ ગાતાં ને વળી હરખાતાં, પાવન મન વચ
ધાંયા; તપ કરતાં ને વળી નિજરતાં, જિતેન્દ્રવિજય
મુન ગાયો રે. શ્રી સિદ્ધચક્ર ગુણ ગાયો. (૫૩)

(૩૪૧) ભરે જીવન હોવાથી નહીં કાંઈકાંઈ આંદ નહીં

: શાસ્ત્ર અર્થજીર્મ

॥ અથ મત્ર ॥ શ્રી પદમ. તપપદ સંચોલિત

શ્રી સિદ્ધચક્ર કતાગિતું ચન્દ્રમંદ્ર સ્વાહા

॥ મનિ શ્રી નવપદ પૂજાયો નવમ શ્રી તપપદ પૂજા ને પૂજા. ૧ ૬ ॥

નિવ પૂ સનિવત્ ૧૧ જેતે, દેવદત્ત મહારાજ વિ સ-

સા સિદ્ધચક્ર નરભવ નવ પદ નવમ પૂજા સ્વાહા

क्र.सं.	१-नाम	२-वर्ग	३-पिता	४-माता	५-आश्रित्य	६-दंड प्रमाण	७-वंशज
१२	रा. कृष्ण	२-पांडुरी	वसुधैवकुतू	जया	७० वा.प. व.प.	७०	महिय
१३	रा. गंगा	३-पी.प.प.	इतवर्ध	स्वाम	६० वा.प. व.प.	६०	वराह
१४	राम लाल	२-पुष्पा	सिद्धसेन	सुयशा	६० वा.प. व.प.	५०	सिमाशो
१५	राम लाल	२-पुष्पा	भानु चरण	सुमना	६० वा.प. व.प.	४५	वज्र
१६	राम लाल	३-पुष्पा	विश्वसेन	अशिरा	६० वा.प. व.प.	४०	हरण
१७	राम लाल	३-पुष्पा	रा.	श्रीमती	६० व.प. व.प.	३५	छाग
१८	राम लाल	३-पुष्पा	मुन्देश	महार	६० व.प. व.प.	३०	नंदावर्ध
१९	राम लाल	३-पुष्पा	इ. लाल	प्रभावति	५५ व.प. व.प.	२५	कणश
२०	राम लाल	३-पुष्पा	भुवित्र	पद्मावती	३० व.प. व.प.	२०	काशो
२१	राम लाल	३-पुष्पा	विजयसेन	वप्रा	१० व.प. व.प.	१५	नीलकमल
२२	राम लाल	३-पुष्पा	भुवित्र	शिवादेवी	१ व.प. व.प.	१०	शंभ
२३	राम लाल	३-पुष्पा	अश्वसेन	वामा	१०० व.प.	६	सर्प
२४	राम लाल	३-पुष्पा	भुवित्र	त्रिदाता	७० व.प.	१०	मिल

[illegible]

No.	₹ परिवार		₹ निवोली	₹ यक्ष	₹ यक्षिणी
	साथ	साथी			
१३	₹ ८,०००	₹ १,००,८००	समेतशिखरछ	पुंमिष	विजया
१४	₹ ६,०००	₹ २,०००	"	पाताल	अ. कुशी
१५	₹ ४,०००	₹ २,०००	"	किंनर	प्रसूति
१६	₹ २,०००	₹ १,६००	"	गड	निवोली
१७	₹ ०,०००	₹ ०,६००	"	गंधर्व	अमृता
१८	₹ ०,०००	₹ ०,०००	"	यक्षेन्द्र	धारिणी
१९	₹ ०,०००	₹ ०,०००	"	कुंभर	वैद्यया
२०	₹ ०,०००	₹ ०,०००	"	वज्र	अमृता
२१	₹ ०,०००	₹ १,०००	"	लंकी	गांधी
२२	₹ १,०००	₹ ०,०००	गिगनार	अमिका	गोशेध
२३	₹ ६,०००	₹ ८,०००	अनिसिखर	पार्थ	धनुं
२४	₹ ४,०००	₹ ६,०००	पानापुरी	भातग	अमिका

સિદ્ધાચલ નિરખી ભવોભવની, અલચ્છી ગઈ રાવંતી,
રિદ્ધિસિદ્ધિ લીલા સુખ પાઈ, હેડે હેજ હસંતી,
લાલ....પૂરવ પુણ્ય પનોતી....આપો. (૫)

શિવસુંદરી વરવા વરમાલા, કંઠે ઠવી વશ હોતી,
'જ્ઞાન વિમલ' પ્રભુ ગુરુનો મહિમા, કામગવી દોહંતી.
લાલ....પૂરવ પુણ્ય પનોતી....આપો. (૬)

ભાવાર્થ.

હે ભાગ્યવાન ! આ તીર્થાધિરાજના સામેજ દર્શન થાય છે
એ મહાગિરિવરને વધાવવા માટે મારી પાસે કાંઈ નથી. સાધન
વિના હું સાથી વધાવું ? મને મહામૂલાં મોતી આપો. હું
તેનો ખોળો ભરીને મારી અભ્યંતરની ખુશાલી વ્યક્ત કરું.
મારા આજ સુધીના નિષ્કળ ગયેલા દિવસો મને યાદ આવે
છે. અહો, આજે મારો દિવસ સફળ થયો. મારા હૃદય સાગ-
રમાં ભરતી આવી. ન માત્ર સાગરના મોતી ઉછળીને અહીં
એકઠા બની ગયા. જાણે મહાસાગર પણ કુદીને અહીં આવી
ગયો. જાણે શું એ સાગરે શ્રદ્ધાના મોતી જ વરસાવવા
માંડ્યા, અને એથી મારા હૃદયમાં અંધારું દળું, તેમાં મારી
અન્યારમુધીની દાદાના દર્શનની આગામીના બાધેલા મોતી
આજે એક નિર્મળ જ્યેષ્ઠ પ્રગટી જાય અને બીજા કોઈ
અનંદ મારા માટે ક્યેં દોહંતું ગણે ? મુન દન દર દેશથી જે વર્તે

દહો સામે ડગલ ભેરથી અથડાઈ આવે છે. તેમ આ તીર્થના કાંકરે કાંકરે અનંતા મોજો ગયેલા છે. તેથી અહીંના પ્રત્યેકે પરમાણુ પણ પવિત્ર મનાયા છે, તો પછી એ પવિત્ર ભૂમિની આશાતનાથી પણ ભયંકર નિકાચિત પાપબંધ કરાવનાર બને એ સ્વાભાવિક છે. વળી પિતાની ગાળ સાંભળીને જેમ ગુસ્સો આવે છે, તેમ અનન્ય ઉપકારીને તારક પ્રભુની કે એ પૂજ્ય તીર્થની અવિનય-આશાતના થાય તે કર્મબંધ કરાવનાર કેમ નહીં બને ? જેમ આશાતનાઓથી બચીને પ્રભુ સામે ધ્યાન લગાવીને હર્ષ-હસનિન વધને પ્રભુનું મુખ દેખ્યા કરવામાં આનંદોત્સવ જેટલો હર્ષ થાય છે.

અવી જ રીતે પૂર્વપુણ્યની સૂચક આ દાદાના દર્શનની ઘટના જ પ્રભુના મુખની સામે જોઈ રહેલ છે. અથવા, તો એ પૂર્વ જન્મમાં કોઈ સુકૃત કર્યા હશે, કે તેથી જે પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય બધાયું હોય, તેના પ્રતાપે જ ભગવાનના તે દર્શન કરે છે એટલે કે એ પુણ્ય પનોતી મુખ મલકાવીને બસ પ્રભુના મુખને જ જોઈ રહેલ છે. એમ હરખી હરખી નિરખે છે, પણ તૃપ્તિ નથી. અથવા નિરખી નિરખી હરખે છે, તો અનૃત્તપને પણ આદર્યાનો રસ આત્મિક એકાકાર આનંદને ને વડી રહ્યો છે એ એનો સાદો અર્થ છે (૧)

એ પૂર્વના પુણ્યની સંકેતિકા-પનોતી વળી બીજું શું કામ કરી રહી છે ? તે કહે છે, કે એ પનોતી-સંકેતિકા જન્મો જન્મના પૂર્વના એકાં કરેલા ઘોર પાપોના પુંજોને તથા દુષ્ટા દિના મેવને ને ધ્યાનરી છે. પ્રભુ દર્શનના આનંદ અતિરેકથી હા હસનિન થયે એટલે એક દિવસ હું જ્યારે ભગવાનના મુખે દેખી મેલીઓની એકત્રિન એક મળ્યા ગુથવા બેઠો.

(૨) શ્રી અભિનંદન સ્વામીનું સ્તવન.

અભિનંદન જિન ! દરિસન તરસીએ,
દરિસન દુર્લભ દેવ.

મત મત ભેદે રે ને જઘ પૂછીએ,
સહુ થાપે અહમેવ...અભિ. (૧)

સામાન્યે કરી દરિસન દોહિલું,
નિર્ણય સકલ વિશેષ.

મદમાં ઘેરો રે અંધો ક્રિમ કરે,
રવિ શશિ રૂપ વિલેખ...અભિ. (૨)

દેતુ વિવાદે હો ચિત્ત ધરો નેધંએ,
અતિ દુર્ગમ નય વાદ,

આગમ વાદે હો ગુરુગમ કો નહીં,
એ સખડો વિખવાદ....અભિ. (૩)

ધાતી દુંગર આણ અતિ ઘણા,
તુજ દરિસન જગ નાથ,

ધીકાર કરી મારગ સંચર,
સંગું કોઇ ન સાથ અભિ. (૪)

દરિસન દરિસન રટનો ને ફીડં,
નો ગળુરોજ મગાન,

વાળી આ ચાલબાજીમાં અમને “સત્ય” શોધ્યું જડતું નથી, અને એ બીછાવેલી માયાવી જાળનો અમને લોગ જનવું પડે છે.

એ વાત સાચી છે, કે આજે જૈન શાસન અનેક અરુષો અને મતાંતરોમાં વહેંચાઈ ગયું છે. એક અરુષનાયકને મળું છું, તો તે પોતાના મતાનુસાર સ્થાપન કરે છે. એ નથી સમજતું કે એમાં સર્વજ્ઞ કથન મુખ્ય છે, કે સ્વ કપોલકલ્પિત કલ્પનાજ મુખ્ય છે. જો એનો નિર્ણય કરવા બેસીએ, તો આપણી મૂળ જિજ્ઞાસા તો દૂર જ રહી જાય. એ સ્વમતિ રચિત કલ્પનાઓ કેટલીક જખત વિતાંડાવાદમાં ઉતરી જાય છે. ઠોઠ વાર ધ્વનિર સંપ્રદાયના દ્વેષ અથવા વિરોધથી પેદા થયેલી હોય છે. ઠોઠ કાપડિયાને ત્યાં જઈએ, ને ત્યાં માલ તે બતાવે, તેમાં પોતાનો માલ જ સારો છે એમ તે કહે છે તેમ આ મનવાળા પોતાનું જ સારું છે, એવો આગ્રહ સેવતા હોય છે. ઠોઠક વાર સત્ય સિદ્ધાંતનો આગ્રહ હોય તો બાંધો નહીં. સત્યનો આગ્રહ હોવોજ બેઠકો. પણ “અમે આમ માનીએ છીએ” એમ કરીને સ્વમતનુ નામ, જાતખ્યાતિ અને નૂતનપંથ આગળ લાવવાના રેતુ સિવાય સર્વજ્ઞ કથનને સાંભળવા પણ નેઓ તૈયાર હોતા નથી. બીજાનું કથન મારું લાગે તો પણ સ્વમતાગ્રહ હોવા તેઓ તૈયાર થઈ શકતા નથી. એ એમનું દુષ્ણ છે. ખરી રીત તો એ છે, કે ચોથા આશામાં જ્યારે જગતનાનું સિદ્ધાંતિક વચન આમે ધરનામાં આવતું, ત્યારે સ્વમતાગ્રહને દ્વિતમ આત્માઓ છોડી દેતા જો કે અન્યારે પણ એક ધનમાં પાંચ લગ્નજોના પાંચ મન હોય શકે છે, પરંતુ સંપૂર્ણ નિર્જાઓથી અવિરુદ્ધ રહે તો શી દલીલમંત્રિને આમે

હોવાથી એમ કહેવું પડે, કે તેઓ પણ સત્યતત્ત્વ પામી શક્યા નહીં જ હોય, એવું પાકું અનુમાન થાય છે. મહારથી સમક્રિતની તેઓ વાતો જ માત્ર કરતા હોય છે. સત્યતત્ત્વ પામ્યા ન હોય, તો બીજાઓને કલેશમાં અને શંકામાં પાડવાના પાપ સિવાય તેઓને શું કૃણ મળી શકે ? એથી જ એમ અહીં ગાથાના પશ્ચાદ્ધમાં કહ્યું છે, કે એ મહાંધ બનેલ મતાગ્રહી કે ગચ્છાગ્રહી કેવી રીતે વીતરાગ કવિત પવિત્ર માર્ગની સુંદરતમ અપેક્ષાઓને સમજી શકે ? જેમ જન્મથી જ જે અંધ હોય, તે સૂર્ય કે ચંદ્ર કેવા હોય, તેનું વર્ણન કરી કે ચિતરી શકતો નથી, કારણ કે તેણે કદી એ તેજસ્વીઓને જોયા જ નથી. તેમ આ મતાગ્રહીઓ મૂળ તો અજ્ઞાની અને મિથ્યાત્વી હોય છે. તેમાં વળી સ્વપ્રશંસા ને જાતજ્ઞપાતિના અભિમાનનું મહિરાપાન કર્યું હોય, તેવા મદમાં ઘેરાએલો આત્મા, નિષ્પક્ષપાતપણે સ્વમતિથી વિચારી શકતો જ નથી. કેાઈ અણુજાણુ સ્વારીની આગળ હોરાનો હાર ધરીએ, તો તેની કિંમત તે આંકી શકે નહીં, અથવા ઘોડાને ગળે હાર પટેરાવાય તો તે ઘોડો જેમ તે હારની કિંમત આંકી શકતો નથી, તેમ આપું સાચું સ્યાદ્રુવાદ તત્ત્વ આ મતવાદીઓને હાથ આવી શકે નહીં. તેમાં કારણ એજ છે, કે તે દુરામ્હી છે. એનો દહાત્રદ એને સત્યદર્શન કરાવવામાં વિનમ્રૂત બને છે, ને તેથી દર ને દર રાખે છે. એ દહાત્રદ ન હોય, તો તે નિષ્પક્ષપાતપણે સ્વતંત્ર વિચારણા કરી શકે ને વિવેકપ્રુદ્ધિ પામી શકે.

આવા મતભેદો ધર્મને નામે દુનિયામાં ઠાને અથડાતા હોય, એટલે અત્પ્રમતિવાળાઓ એનો ઉધો અર્થ કરે છે, કે મમમાં પણ ઝગડા ? અંસારીઓ રાગદ્રેષના દ્રુવામાં પડ્યા જ છે, ત્યાં ઝગડો રેખાય તો કેાઈને આશ્ચર્ય ન થાય. પરંતુ

વરણીયનો તીવ્ર ઉદય હોય, તો ભણુતર ઝોછું પણ હોય, કોઈ તપસ્યા જ વિશેષ કરતા હોય. દુનિયામાં પણ બધાય બેરિસ્ટર કેમ બની શકતા નથી ? એથી જણાય છે, કે તેટલું જ્ઞાન સંપાદન કરવાની શક્તિ બધામાં હોતી નથી તેમ અહીં સામાન્ય સમાજ આવા ગહન નયવાદ ભણી વિચારીને દર્શન પામે એ શક્ય જ નથી. જેમ મોટી સંખ્યામાં દર્શન વ્યાપક બનતું જાય, તેમ અમને ખૂશી વધારે થતી જાય, તે હિસાબે સૂક્ષ્મયુક્તિઓથી ભરેલો નયવાદ સૌને સમજવામાં આવી શકે જ નહીં એટલે કાર્યકારણ ભાવથી જે યુક્તિઓ તેમાં સિધ્ધ કરી બતાવી હોય તે બધાયને ગળે કેમ ઉતરી શકે ? જેમ કે “ધુમાડો હોય ત્યાં અગ્નિ હોય જ” એવું અનુમાન પ્રમાણ લઈને કાર્યકારણ ભાવ મિદ્ધ કરીને ધુમાડો ભેળંને (અદૃષ્ટ) અગ્નિને મિદ્ધ કરવાનું કામ બધા કેમ કરી શકે ? એવા અનુમાન પ્રમાણના વાદવિવાદમાં ઉતરવાનું સૌને પાલવે નહીં. એટલે શ્રદ્ધાથી આગમો સાંભળીને દર્શનના ભેદો સમજવા પ્રયત્ન કરીએ તો કેમ ? એ શંકાનો જવાબ મળ્યો, કે એને માટે આજે ગુરુગમ મળતી નથી આજે તો ગુરુકુલવાસમાં બળવાનું પણ ક્યાં છે ? પરંપરાથી મળેલી કુંચીઓ બતાવનાર ગુરુઓ આજે મળતા નથી જેમ એક જ ચોપડીમાંથી શિખવાનું રોવા છતાં દેવેજમાં લોકચર આપનાર પ્રોફેસરને રૂપિયા ૩૦૦ થી ૫૦૦ નો પગાર અપાય છે. વિદ્યાર્થીને નિગાળે જવાની કે શિક્ષકની જે જરૂર પડતી હોય, તો આગમ યુક્તિઓ સમજવામાં ગુરુગમની આવશ્યકતા જરૂર મિદ્ધ થાય છે એકથી દસ સુધીના આંકડાઓનું જેનું જ્ઞાન મેળવ્યું હોય, તેના પાંચે અક્ષિપ્રમાય સમજી લેવાનો પ્રયત્ન જેવો, પરંપરાગત ગુરુગમ

આગમજ્ઞાનથી વંચિત રાખવાનું ઇચ્છે (બને) છે.

વળી જોમ કોઈ માનતા હોય કે કાર્ય કારણ ભાવના પ્રમાણે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ અને અનુમાન પ્રમાણોના બળથી સકલ તત્ત્વોનું નિરુપણ અને જાણપણું કરી લેશું. તો તેમાં જો મોટી ભૂલ થાય છે, કે આધુનિક સાયન્સની પદ્ધતિથી ગોચર પદાર્થોની જોમ અગોચર પદાર્થો પણ જો તેઓ હેતુવાદ (અનુમાન પ્રમાણ)ની યુક્તિઓથી પ્રત્યક્ષ પ્રમાણની સહાયથી જાણી શકતા હોત, તો શબ્દજ્ઞાનના જો વિદ્વાનોએ જો દરેક અગોચર પદાર્થોના પણ સ્વરૂપો નક્કી કરી જ દીધા હોત. વ્યાકરણમાં પણ પૂર્વાપર સંબંધો જાણવા માટે તેની પરિ-
 ૫ ભાષાઓનો અને તેના ન્યાયોનો આશ્રય લેવો પડે છે. વળી અનુમાન પ્રમાણથી પણ આત્મા તેનું સ્વરૂપ, તેનું કર્મપારતંત્ર્ય વિગેરે બધુંજ સિદ્ધ થઈ શકે તેમ છે. છતાં તેમાં તેઓનો સ્વાત્મક જો વસ્તુના સત્ય સ્વરૂપ સુધી પહોંચવા દેતો નથી એટલે હેતુવાદ-નયવાદ-આગમવાદ વિગેરે વાદવિવાદના ગુચ્છ-
 વાદમાંથી બહાર નિકળી, હે પ્રભુ ! જીવો તારું દર્શન ક્યાથી પામી શકે ? જો જોકે મહાન ખેદનો વિષય બની જાય છે. કારણ, કે દુર્લભ માનવખવ અને તથા પ્રકારની ધર્મની જિજ્ઞાસા ધણું જીવોની હોવા છતાં પણ, વિશુદ્ધ ધર્મ પ્રાપ્તિના સાધનો તેવાઓને જોવા સારા નથી મળતા જો ખેદ ઉપજાવનારી બીના છે. (૩)

હે ભગવાન ! જિનદર્શન કેવી રીતે મેળવવું ? જો કાંઈ અનરૂચીજ નથી, કે બાહ્યરમા જો રૂપિયા આપી વેચાની લઈ મનન આ મંત્રારનાં દેખીતા આટે આવતા વિનંતો તો હું મનની મળે, કે મનનેદોથી જોન મનન મીંગણ દીધેલા કપડા

તેમ મારી સાથે રસ્તો બતાવનાર કોઈ વળાવુ પણ નથી. કેવળ એક જ નિષ્ઠાથી જઈ રહ્યો છું, કે “ શાસનદેવ મારો માર્ગ નિષ્કંટક બનાવજે. હે ભગવાન, મને સદ્બુદ્ધિ આપજે ! મને તારા નામનું જ માત્ર શરણુ છે. તારા નામના સહારે જ હું અટુલો છતાં આગળ વધી રહ્યો છું. મને તું નહીં બચાવશે, તો મને હવે કોઈનો આધાર નથી, વળાવુ સાથે હોય તો તો હિંમતભેર તેના પાછળ પાછળ ચાલ્યો જાત ? ” ભોમિયા સાથે જનારને એ ડર નથી હોતો, કે હું ખોટે માર્ગે જઈ માર્ગ-બ્રષ્ટ થઈશ, ને મારી જિંદગી જોખમાઈ જશે; કારણ કે એને વિશ્વાસુ માર્ગનો જાણુ વળાવુ મળી ગયો છે. એ એને હિંમત આપે છે, કે “ હું તને ધ્યેય પર પહોંચાડીશ ” ડુંગરાળ રસ્તામાં હમણાં પણ એવું બને છે. જેમકે શ્રી કેસરીઆજી તીર્થની આસપાસ ડુંગરાળ માર્ગના આપણે જાણુ હોતા નથી. પણ ત્યાંના બીલનો એક નાનો છોકરો પણ સાથે આવીને આપો વિકટ રસ્તો પાર કરી આપે છે વળાવાનું એટલું બધું મદત્ત છે.

એજ દેવુથી અહીં કહેવામાં આવ્યું છે, કે દ્રવ્ય માર્ગના વિદ્નો તો દષ્ટિયે પાર કરી શકીએ, પણ શું કરું ? મને દર્શનનો પુરો જોગ નથી મળતો તેમાં મારા પૂર્વના બાધેલા ધાતીકર્મો જ આડા આવે છે, ને એ સારો જોગ ક્યારેય મળે તો પણ તેમાં વિન કરી બાજી બગાડી દે છે. મને વિશ્વાસ છે, કે આ મનમતાંનરો હોય તેવા કાળમાં ને તેવા કેત્રમાં અહીં જન્મ મળ્યો, તે પણ એ ધાતીકર્મોનો જ પ્રભાવ છે દષ્ટિયે એ ધાતીકર્મ મને દર્શનની પ્રાપ્તિમાં ક્યાં સુધી વિચલિત બનાવતા રહેશે, તેની મને ખગર પકડી નથી. બહેન અમારો એ ધાતીકર્મોનો જ નગ મળ્યો મળ્યા વગે

કાંતની ક્રિયા” સંસાર ભ્રમણ સિવાય બીજું કયું ફળ આપી શકે? એથી એને બિચારા કહ્યા. કર્તા એની દયા ખાય છે, કે એમને માટે વર્તમાન શાસન કામિયાબ બન્યું નહીં એવા તો ઘણાંય દાખલાઓ છે, - જેવાં કે “મોજશોખ માટે યાત્રાએ જાય, ડોક્ટરના કહેવાથી પ્રદ્યુમ્ન પાળે, ગરમીમાં ગરમ પડે તે માટે કાંઠા વિ. ખાવાના બંધ કરે. ખાવા ન મળે એટલે ઉપવાસ થયો. માની લે” વિગેરે દેખાવમાં ધર્મનું આચરણ દેખાય, ને ચતુર્ગતિ સંસાર વધવાનું ફળ મેળવે. એટલે કહેવું પડે, કે (જ્ઞાન રહિત) માત્ર ક્રિયા કરી એ પ્રભુની સેવા કરવાનું જેઓ માનતા હોય, તેઓ મોટી ભૂલ કરે છે. ભગવાનની સેવાનું ફળ તો કર્મથી મુક્ત થવા રૂપ આત્મ-વિશુદ્ધિનું હોવું જોઈએ. અનેકાંતની અપેક્ષાઓની સમ-જાણ વિનાના ને માત્ર ક્રિયાકાંડમાં જ રાચનારાઓને મુક્તાવસ્થા પ્રાપ્ત થતી જ નથી.

દૂકંમાં એ અર્થ થયો, કે જેઓ એકાંતે ક્રિયાવાદી બની ગયા છે, ને જેઓ અપેક્ષાઓને કે જનયોગને તિરસ્કારના હોય છે, તેવાઓ સ્યાદ્વાદની ઉત્તમ ક્રિયાઓના ફળ રૂપે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપ દર્શનના ધ્યેયને પામી શકતા નથી. એમાં એઓ આલંબન રૂપે બલે આ વીતરાગ કથિત ક્રિયાઓનો મદદારો લે છે, તો પણ બિચારા ઉપરની ખામીને કારણે ચાર ગતિમાં રખાઈ છે (૨)

એ ભગવંતની આજ્ઞાઓનું પાલન અત્યંત કડિન છે, માટે તો જેઓ ટકી શક્યા નહીં, નેઓઓ સ્વચ્છંદી ને સ્વેચ્છાચાહી બની અનિબ્રમના દોષને કારણે બુદ્ધાન્નુદા મરજો અને સંપ્રત્યાયોના વાણ બનાવ્યા.

કેમ નહીં હોય? બીજાને દુર્ગતિમાં મોકલવામાં રાજી થનારો તું, તારા માનેલા ગુરુજ-એ દુર્ગતિમાં ગયા હોય તો શું કરશે? જૂદો મત સ્થાપી, અનેકોને પક્ષાગ્રહી બનાવી, સાચા શાસન સેવાના વિરોધી બનાવ્યા. એવા તારા ગુરુની સદ્ગતિ ક્યાંથી થશે? વૃક્ષના મૂળમાં અગ્નિ બળતો દેખવા છતાં વૃક્ષને લીધુંછમ દેખવાની ભાવના રાખવી તદ્દન વ્યર્થ છે. તેમ મમત્ત્વ અને તત્ત્વને મેળ કદી રહી શકતો નથી. એ બેકમાં વિસંવાદીપણું છે. એટલે ગચ્છાગ્રહીઓ યથાર્થ તત્ત્વ જાણી કે કહી શકતા નથી. પક્ષાગ્રહ પક્ષાઘાત જેવું એક દંદ છે. તેને શાસ્ત્રીય પરિભાષામાં દષ્ટિરાગ કહે છે. એ દૂર કરવા માટે આ ટકોર આ પદ્ધતિ કર્તા ભગવાનની સ્તવનાના બહાને કહે છે. કારણ કે દુરાગ્રહીઓ એવા જીદી હોય છે, કે એ સાબળતા જ નથી. ભલે શાસનનું અહિત થાય છતાં કુતરાની પૂંછડી વાંકી તે વાંકી જ રહે છે, તેમ એઓનો દુરાગ્રહ સદાગ્રહમા પલટી શકે જ નથી. માટે એ પોકાર અહીં થી અનંતનાથ ભગવાનની પાસે કરવાનું મન થયું કે, હે ભગવાન! વીતરાગના જ ભક્તો વીતરાગનાજ શાસનની ઠેકડી ઉઠાવવામાં નિમિત્ત બને એ શું આશ્ચર્યજનક નથી? જ્યાં વિશાળકાય જિન શામનને પોતાના નિમિત્તે ડાઘ લાગતો હોય, અથવા લાંછન રૂપ બને તેમ હોય, નો બદલતર છે, કે પોતાનો દુર્મત જતો કરવો. એક મહાન શાસનની લાજની ખાતર કે એ મહાન શામનની માઝી સેવાને નિમિત્તે પોતાની, પોતાના મનની અને પોતાના અનુયાયીઓની આબરૂ-પ્રતિષ્ઠાની આગ્નિ આપીને પોતે હતા ન હતા થઈ જવું, એમાં

એમ થાય છે, કે હે ભગવાન! આ શું થવા બેઠું છે? એક દષ્ટિથી જોઈએ, તો સાચા આરાધકને આવી વિષમ પરિસ્થિતિ દેખીને અતિશય અંતર્વેદના થયા વિના રહે જ નહીં. એકનો એક છોકરો, ને તે રણતો કમાતો યુવાન હોય, તે કદી ખૂબ બિમાર પડે ને છેલ્લી આણી પર હોય, તો સાચી જન્મદાતા માતાને કેટલું દુઃખ થાય? તેમ જ આ શાસનને પોતાનું શિરછત્ર માને, એની આબરૂને આવા મતવાદીઓ તરફથી ઘેરો પહોંચે ત્યારે પ્રાણના ટુકડા થયા વિના કેમ રહે?

એજ કારણથી અહીં પોકાર કરવો પડ્યો, કે હે વીતરાગ! તમે તો નિરંજન નિરાકાર થઈ ગયા. હું તો હજી સરાગ સંયમી છું. તારો સાચો ભક્ત છું આ બધું દેખીને મારો પ્રશસ્ત રાગ મારા અંતરમાં દુઃખાગ્નિ પેદા કરે છે. એક બાબુ દેવગુરુ કે ધર્મના તત્ત્વોની એ દુરાચારીઓ વાતો કરે છે, ને બીજી બાબુ પંથ મત અને સ્વગચ્છનો કે ગુરુભક્તિની ઘેલછાનો નશો ચડાવી, સ્વભક્ત ગર્વમાં એક જાતનું મિથ્યા તાન ચડાવે છે. એવી ગાંડી ગુરુભક્તિ બતાવી, વીતરાગ દેવને નીચે પાડવાનું અને વીતરાગ શાસનને હીઠપત લાગે તેવું દુષ્ટત્વ તેઓ કરી રહ્યા છે. એને એના પાપનો શ્રાપ તો લાગશે જ, પણ મારી દરજ્જા તો માત્ર શાસનની અખંડ સેવા કરવાની અને આરાધક બની એને અવિચ્છિન્ન પ્રભાવશાળી દેખવાની જ છે. આજે પણ એવું બને છે, કે એક મંદિરમાં દેવને ગુરુ બેઠને બેસાડેલા હોય છે, પછી કોઈ મોટા દિવસે ભક્તો એકઠા થાય છે. તે વખતે બોલી બોલવાનો ગિનાજ

કલીન પરિસ્થિતિ ઉભી થાય ત્યારે, ગીતાર્થ આલંબન લે છે એટલે એ અપવાદ ઉત્સર્ગથી વિરુદ્ધ જ હોય તો એ ગીતાર્થ સમય પર અપવાદને અવલંબે, તો પણ ભગવાનની આજ્ઞાના તે પૂરા પાલક જ છે. વળી સાધુ મહારાજોને ઉંચું ચારિત્ર પાલન કરવું જોઈએ એમ ભગવાને ઉપદેશ દીધો. પરંતુ આ કાળમાં “બકુશ કુશીલ” ચારિત્ર બહુધા મળશે, એમ પણ પ્રભુએ જ કહ્યું છે. તો એને શિથિલાચાર માનીને નિશ્ચય નય કહેશે કે “એને અમે સાધુ માનશું નહીં” ત્યારે સાપેક્ષ વ્યવહાર માર્ગ એ કહે છે, કે બકુશ કુશીલ પણ ચારિત્ર હોય તે પણ માન્ય રાખવું. કારણ કે તે ભગવાનેજ કહ્યું છે એમા સાપેક્ષ વ્યવહારથી એની ચતુર્વિધ સંઘ રૂપ શાસનમાં ગણતરી થઈ જ ગણાય. એને જો ન માને, તો ભગવાનની આજ્ઞાને લોપક જ માનવો જોઈએ. એવા એકાત્મનીઓ કે જેઓ ‘નિરપેક્ષ વ્યવહાર’ ને અપનાવે છે, તેઓનાં તો ચતુર્ગતિ સંસાર વધતો જ જાય છે પણ ઘટતો નથી. આ કારણથી આરાધક આત્માઓને પૂજ્યશ્રીએ ચેતવ્યા કહેવાય, કે ‘સાપેક્ષ વ્યવહાર’ ના ભગવાનના ઉત્તમ માર્ગને કદી છોડશો નહીં

દુનિયાના વ્યવહારોમાં પણ અપેક્ષાઓ તો હંમેશા જોવી જ પડે છે. જેમ કે ભગવાનને કહીએ છીએ કે “પૂજનુ કળ મને આપો” એ કળમાં પણ શું આપે ? શું ભગવાન તમને દેરી, નારિયળ કે સંતરાના કળ ખાવા માટે વાવી આપે ? એમ માગો છો ? નહીં. પૂજનું અનિષ્ઠ કળ મોટા છે. તેની આગતી કરી છે એનું નામ અપેક્ષાવાદ છે એના વિના મંત્રા વગેરે પણ ચાલતું નથી. તો જિતવચનના કયાથી ઘડી પદ, ગાત્રી રાદે ? અપેક્ષાઓને માન આપવા જે નૈયાર નથી, એ દુનિયા

લીલાને જાણી શકતા નથી. એમનો મોહવિલાસ નવ્ય મત દ્વારા આવું પાખંડ પ્રવર્તાવે છે, તેને પક્ષાંધ અનુયાયીઓ જોઈ શકતા નથી. ત્યારબાદ પણ જ્યારે ખખર પડે, પોત ખુદલી થઈ જાય, ને સમજાય કે ‘મારા ગુરુઓ મને ઉન્માર્ગે ઘસડી જાય છે,’ તેમ છતાં કહે છે, કે અમને પૂછડું પકડાવ્યું. હવે આ છોડીએ તો અમને ઉભું કેણુ રાખે ? એ માન પણ મોહરાજાનો વિલાસ અને તાંડવ નૃત્ય જ છે ને ? આજે પણ એવાં ઘણાં દેખાય છે, કે જેઓ દષ્ટિરાગનુ વિષ ભક્તવર્ગમાં રેડનાં હોય છે, કે “ભગવાનના નહીં શાસનના નહીં, પણ અમારા રાગી થાઓ....” વળી તેઓ એવું પાખંડ ચલાવે છે, કે મુખેથી મહાત્યાગીના ફિરસ્તા પોતે હોય તેવી વાતો કરે છે, ને પછી બીજા તેમનામાં એવાં દૂષણો ભરેલા દેખાય છે, કે તે દેખીને જનતાને શાસન પ્રત્યે નિરસ્કાર થાય છે. જોની ભેદી વ્યક્તિઓથી શાસન આજે ખૂબ ઘવાયેલું છે. એવો એક ઘા રૂઝાતો નથી, તેટલામા તો બીજા ૨-૪ ઘા બીજા નિરપેક્ષ વ્યવહારીઓ તરફથી પ્રહારાત્મક થાય છે કોઈ પૂછે કે વારંવાર શાસન પર હુલ્લા આવા કેમ થાય છે ? તો તેથી તુરત જ જવાબ મળે છે, કે આજે આ પંચમ કાલના પ્રવાહમા મોહગતના આવા વિલાસ ન થાય તો ક્યારે થાય ? એના માટે તો મહાપંડિત મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી મદારાજે પણ બળને દ્વંદ્વે એકરાર કરતાં શ્રી સીમંધર પ્રભુજીની સ્તવનામા એજ કડપાંત કયોં છે, કે હે ભગવાન આ બધાએ આજે શું માલ્યું છે ? “પ્રમ વાને પ્રમા રમ ચવી ...” મુઠીને એ નિરપેક્ષ વ્યવહારના સ્થાપકોએ અમાજને જ્ઞાનમાર્ગથી દૂર કરી દીધા છે એ ખૂમખામ મંગાર વધારે તેમ! નવાઈ શી ? માટે જ કહી શકાય, કે જેને ગરજના કે

શ્રી ગુણગનાથ ભગવાનનું સ્તવન.

: ૨૦૯ :

મનનો આશય ન હોય, જોવા આત્મજાની ન સાપેક્ષ અનેકાંતમય
બાપા જોલી શકે છે, ને તેજ સંસારનો પાર પામી શકે !
આત્મનિષ્ઠાનમાથી જાની પુરુષો પાસે વારંવાર સાંભળવા
કર્તા હે મહાનુભાવો ! તમે ' નિરપેક્ષ વચનવાળો વ્યવહાર ' શા
માટે આજે છે, અથવા જોવા દુર્ગમ ને કાટાંગે વચન શા માટે
પ્રવર્તન કરે છે ? નેથી તો અંગાચની વૃદ્ધિ થશે, જોવા મિથ્યા
મનોના સંક્રાંતિમાં ક્યાંકને, તેને જીવીકાજ કરીને કું ' ખૂણ થાજો
કે ? કે જ્યાં મિથ્યામનિર્જા ખૂણ નજીક થઈ શકે, ત્યાં જોવા
મિથ્યાવચનના ખૂણ નેજોઈથી પ્રગટ થઈ શકે ને પાડી શકે નાસ્ત
કે ? તમારો જીવ કે ? " કાલ રાત્રે ? " શા માટે પાડી શકાતા
કે ? જોવા જ્યાં ગામનાં બાપાશ્રી છે (૨)
અત્યંત મિથ્યાનો થતા જનારા મિથ્યાપાત્રીઓ કપરાવા પડ્યા
તેમના અપરાધથી મિથ્યા-અપરાધનાશ કરાડા પડે
પરંતુ તમે કે ? તમારો જીવ કે ?
અત્યંત મિથ્યાનો બાપા...

ખંધાઈ જાય છે, ત્યારે પોતાના પક્ષને મજબૂત કરવા, આવેશમાં અને પૂર્વગ્રહ પૂર્વકની હુકની પરિપુષ્ટિમાં વચન બોલવા પડે જ છે. આવા પક્ષગ્રહીઓ પોતાના પક્ષથી તથા પક્ષના અનુયાયી-ઓથી સપડાએલા ને ગ્રહણ કરાએલા હોવાથી સાચું ને સ્વપર માટે હિતકર બોલી શકતા જ નથી. એટલે પોતે જ-મથી જે પક્ષમાં આવે, અથવા જે પક્ષમાં પોતાના બાપ-દાદા રહેલા હોય, તે પક્ષની પરંપરામાં દેવ ગુરુને ધર્મનું સ્વરૂપ જેવું હોય અથવા જેવું માનવામાં આવ્યું આવતું હોય, તેવું જ તે બોલે છે, ને બોલવા લાગે છે. સ્વમતિનો કાંઈ પણ વિચાર તે કદી કરતો જ નથી. વળી પોતાના મતને અનુસરનાર ન હોય, તેવાઓ ઉપર છાજતા ને અણુછાજતા આક્ષેપો પણ કરે છે. આવા પક્ષપાતીઓને ખરા દેવ-ગુરુ કે ધર્મને ઓળખવાની તક જ ક્યારે મળે? એ તો પોતાની ઉપર જણાવેલી ખટપટોમાં જ વ્યગ્ર હોય છે એટલે સાચું શોધવા કે સાચાનો પરિચય કરવાની એને કુરસદ જ મળતી નથી. એ એનું મોટું દુર્ભાગ્ય જ છે ને ? કેાઈ સાધુ સુનિરાજ ઘરમાં વહોરવા પધારે ત્યારે ૮ વર્ષનું બાળક તેની બાને પૂછે છે કે બા ! આ કેાના, આપણા મદારાજ છે ? એને એની બા એ વખતે શિખવાડો કે, ના આતો પારકા છે. આ આપણા નહીં. એમ આ આપણા નહીં, ને પેલાં આપણા એમ જે ભેદભાવ નાની ઉંમરથી મા બાપ જ બાળકોને વારસા રૂપ શિખવાડે છે, તેજ મુખ્યત્વે અસદ્ગ બની જાય છે. આવા મિથ્યામતિ માતા પિતા સ્વ મંતાનોમા એ નહીં તો શું રૂઢી રદ્દા છે ? એ માત્રાપોને પણ શિખતાડનાર એનો ગુરુત્વ છે એટલે આગળ ચાત્રનાર અને પૂંડે ચાત્રનાર બેડ સ્વદિનની ગિત માટે એક ઘડી પણ ચાત્રનાર નથી ગમતે કે ભવમસુદ્રમાં

ફળના દૂષણાં, એક નાવડી હાથ લાગી, પણ તે કાણી નિકળી
 એ નાવડી હયાં કુદ્રી હઈ જઈ ગઈવાની હતી ? આ તો એવું
 થયું છે. કે પ્રિયતાં ને ત્યાં. મુશવમાન ને ત્યાં, કે પાણીને
 ત્યાં, જન્મેલો એના ઘરેના જ ધર્મ જેમ માનવા લાગે, તેમ
 પિતા જે ગણમાં રોય તેજ ગણનો આચર તેના મુજ મારે,
 નો પાત્રી એ ધર્મ કાઢી નવી કમાઈને એને લાગેના નથી. તેથી
 તેને ધીન પદ શ્રદ્ધા એમની નથી એવેના ગાયં એ થયે, કે
 હૃદય નત્યવ્રથી જે કુળમાં રોય ત્યાં એ પુત્રીથી જન્મ તે, નો ન
 એ સગમાર્ગે વિગત થાય એવેના ગાયં નો.

થઈ રહ્યો છે. આવું ઝેર પીપીને પુષ્ટ થએલાઓને અહીં ચેતવણી આપવામાં આવેલ છે, કે તમે જે જે ક્રિયા કરો છો તે તમારી બધીય ક્રોક જનાર છે. ધૂળ પર કે રાખ પર લીંપણ કરો ને જેમ મહેનત તમારી નકામી જાય, તેમ તમારી દશા થશે. કારણ કે તમને મોહ થયો છે, પણ તમને સાચા દેવ-શુરુ ધર્મનો ખપ નથી. એમના પાણે પડ્યા બાદ એમના કુંદામાં ફસાયા, વળી મોહરાજાએ પણ સારો મોકો દેખીને તમને એના પંજમાં લીધા છે. હવે તમે ક્યાં ધર્મરાજાનું સાંભળવાના છો ? હવે તો તમને ધર્મરાજાનું વેણ કડવું લાગશે, ને આ છારપર લીંપણું કરવા જેવી ધર્મના નામે મિથ્યા ક્રિયા કરાવનારા સારા લાગશે.

ઝેર બીજનો નાશ કરે છે. પણ એજ ઝેર સર્પની દાઢમાં હોય છે, ત્યારે એ સર્પને એ કાંઈ કરતું નથી. એ તો એનું ઉત્પાદન સ્થાન છે. તેમ આ મતાગ્રહીઓના અનુયાયી બનીને ઝેરના ઉત્પાદન કાર્યમાં સહયોગી બનવાનું એ કારખાનું બની જાય છે. ત્યાં વિદ્વાનોનો વાસ નથી, મોહનીય કર્મનો નશો જ્યાં ખૂબ ચડે અને પક્ષાપક્ષીના ઝગડા થાય ને તે ઠોઠે પણ જાય, ત્યારે એને એક શરાણીની દુકાન જ કહી શકાય. આવું આ જમાનામાં કેવી રીતે ચાલી શકે છે એજ સમજવું મુશ્કેલ બની જાય છે. એથી એ નાર લેવાનો છે, કે સમજદાર આત્માઓએ આવું પક્ષપાતી વક્ત્રાગુ અંગીકાર કરવું જ ન જોઈએ. આવા પક્ષપાતોને નિત્યજ્ઞિ આપવી જોઈએ. આવા દૂષણોને આપણી મમજ આ ઉપકારી મહાપુત્ર આ સ્તવનના બદાને જે ધરી ગયા છે, તે દૂષણો વાચ્યા કે બગ્યા બાદ આપણામાં રહેતા જ ન જોઈએ,

કાલીન પરિસ્થિતિ ઉભી થાય ત્યારે, ગીતાર્થ આલંબન લે છે. એટલે એ અપવાદ ઉત્સર્ગથી વિરુદ્ધ જ હોય તો એ ગીતાર્થ સમય પર અપવાદને અવલંબે, તો પણ ભગવાનની આજ્ઞાના તે પૂરા પાલક જ છે. વળી સાધુ મહારાજોને ઉંચું ચારિત્ર પાલન કરવું જોઈએ એમ ભગવાને ઉપદેશ દીધો. પરંતુ આ કાળમાં “બદુશ કુશીલ” ચારિત્ર બહુધા મળશે, એમ પણ પ્રભુએ જ કહ્યું છે. તો એને શિથિલાચાર માનીને નિશ્ચય નય કહેશે કે “એને અમે સાધુ માનશું નહીં” ત્યારે સાપેક્ષ વ્યવહાર માર્ગ એ કહે છે, કે બદુશ કુશીલ પણ ચારિત્ર હોય તે પણ માન્ય રાખવું. કારણ કે તે ભગવાને જ કહ્યું છે એમા સાપેક્ષ વ્યવહારથી એની ચતુર્વિધ સંઘ રૂપ શાસનમાં ગણત્રી થઈ જ ગણાય એને જો ન માને, તો ભગવાનની આજ્ઞાને લોપક જ માનવો જોઈએ. એવા એકાંતમનીઓ કે જેઓ ‘નિરપેક્ષ વ્યવહાર’ ને અપનાવે છે, તેઓનાં તો ચતુર્ગતિ સંસાર વધનો જ જાય છે પણ ઘટતો નથી. આ કારણથી આરાધક આત્માઓને પૂજ્યશ્રીએ ચેતવ્યા કરેલાય, કે ‘સાપેક્ષ વ્યવહાર’ ના ભગવાનના ઉત્તમ માર્ગને કદી છોડશો નહીં

દુનિયાના વ્યવહારોમાં પણ અપેક્ષાઓ તો હંમેશા જોવા જ પડે છે. જેમ કે ભગવાનને કદીએ છીએ કે “પૂજનું ફળ મને આપો” એ ફળમાં પણ શું આપે? શું ભગવાન તમને કેરી, નારિયળ કે મંતરાના ફળ ખાતા માટે લાવી આપે? એમ માનો છો? નહીં. પૂજનું અનિષ્ઠ ફળ મોટું છે. તેની આત્મી કરી છે એનું નામ અપેક્ષાવાદ છે એના વિન મંત્રા વગર પણ આજ્ઞનું નથી. તે મિતવચનના કયાગર ઘટી પણ ચલી શકે? અપેક્ષાઓને માન આપવા જે દેવાઈ નથી, એ દુનિયા

માંથી પણ ખાતલ સમજ્યો. જેમ શાસ્ત્રીય વાતમાં એમ કહે-
વાય છે, કે સિદ્ધાત્મા અને મારા આત્મામાં કાંઈ અંતર નથી,
માત્ર કંઈનો વચ્ચે પડે છે તે દર થઈ જાય તો જેઉ સમાન
છે, તેમ કાંઈ અનિશ્ચયની ભાવના ઉઠી ડોય, પણ સદ્ગુણશીલતા
એટલી હદે ન પડેલી ડોય, અને દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલ-ભાવના
સંયોગો એવા જ આવી પડે, કે જેથી જોને અમુક અપવાદનું
આલંબન લેવું પડે તેવા ગીતાર્થને જોઈને કાંઈ એકાંતવાદી
માત્ર ઉત્સર્ગનેજ માન આપીને એમ કહે કે “ શું સાધુ આવા
હોતા હશે ? આ શું ? ” એ જિન કથિત માર્ગના સાપેક્ષ
વ્યવહારને જાણતો હોત, તો આવી ગીતે દેવળ ઉત્સર્ગમાર્ગનેજ
પકડી રાખે નહીં. એમ અપવાદ વ્યવહારને પણ બતાવનાર
એજ ભગવાન છે. તે ભગવાનનું અપમાન ને અનાદર કરનાર
તે બને છે, તેથી તે એકાંતવાદી થયો, અને તેને માત્ર સંસાર
વધારવાનું જ ફળ મળે, એમાં આશ્ચર્ય નથી. કારણ કે તે
વીતરાગ વચનનો વિરાધક થયો. જે જે ગચ્છાગ્રહીઓ મમત્વને
છોડતા નથી, તેઓ મુખેથી અપેક્ષાઓપૂર્વકના ઉદ્ગાર કહીપણ
કાઢી શકતા નથી. કારણ કે તેઓ ભગવાનની અપેક્ષાઓથી અજાત
છે. તેથી તેઓ નિરપેક્ષ વ્યવહારથી પોતાનું ગાડું ચલાવે રાખે
છે. એથી સાપેક્ષતા એના મતમાં હોવી સંભવતી નથી. તે
કારણથી અહીં કહ્યું કે તે ગમે તેવી ક્રિયા કરતો હોય, છતાં
તેનું ફળ તો સંસાર વૃદ્ધિનું જ થવાનું. આવા મતવાળાનો
નિરપેક્ષિત વચન વ્યવહાર જૂઠો ગણાય છે. નકલી ને ગિલિટ
કરેલો દાગીનો જેમ વધારે ચમકદાર હોય પણ તે ૪ દિવસ
પૂરતો જ. પાંચમે દિવસે ઝાંખો ને કાળો પડી જાય છે. તેમ
આવા મતાગ્રહીઓની પૂંઠે જનારાઓ મૂર્ખ હોવાથી એ પ્રપંચ

લીલાને જાણી શકતા નથી. એમનો મોહવિલાસ નવ્ય મત દ્વારા આવું પાખંડ પ્રવર્તાવે છે, તેને પક્ષાંધ અનુયાયીઓ જોઈ શકતા નથી. ત્યારબાદ પણ જ્યારે ખબર પડે, પોત જુદી થઈ જાય, ને સમજાય કે ‘મારા ગુરુઓ મને ઉન્માર્ગે ઘસડી જાય છે,’ તેમ છતાં કહે છે, કે અમને પૂછડું પકડાવ્યું. હવે આ છોડીએ તો અમને ઉભું કોણ રાખે ? એ માન પણ મોહરાજનો વિલાસ અને તાંડવ નૃત્ય જ છે ને ? આજે પણ એવાં ઘણાં દેખાય છે, કે જેઓ દષ્ટિરાગનુ વિષ ભક્તવર્ગમાં રેડનાં હોય છે, કે “ભગવાનના નહીં શાસનના નહીં, પણ અમારા રાગી થાઓ....” વળી તેઓ એવું પાખંડ ચલાવે છે, કે મુખેથી મહા-ત્યાગીના ફિરસ્તા પોતે હોય તેવી વાતો કરે છે, ને પછી બીજા તેમનામાં એવાં દૂષણો ભરેલા દેખાય છે, કે તે દેખીને જનતાને શાસન પ્રત્યે નિરસ્કાર થાય છે. એવી ભેદી વ્યક્તિઓથી શાસન આજે ખૂબ ઘવાયેલું છે. એવો એક ઘા રૂઝાતો નથી, તેટલામાં તો બીજા ૨-૪ ઘા બીજા નિરપેક્ષ વ્યવહારીઓ તરફથી પ્રદારાત્મક થાય છે કોઈ પૂછે કે વારંવાર શાસન પર હુલ્લા આવા કેમ થાય છે ? તો તેથી તુરંત જ જવાબ મળે છે, કે આજે આ પંચમ કાલના પ્રવાહમાં મોહગતના આવા વિલાસ ન થાય તો ક્યારે થાય ? એના માટે તો મહાપંડિત મદોપાધ્યાય શ્રી યોગેશ્વરજી મદારાજે પણ બળને દ્વંદ્વે એકરાર કરતાં શ્રી સીમંધર પ્રભુજીની સ્તવનામાં એજ કહ્યાન કર્યો છે, કે તે ભગવાન આ બધાએ આજે શું માટું ? “ધ્રુમ નામે ધમાધમ ચલી ...” તોને એ નિરપેક્ષ વ્યવહારના સ્થાપકોએ અમાજને જ્ઞાનમાર્ગથી દૂર કેવી દીધા છે એ વૃમધામ મંચાર વધારે તેમ નવાઈ જા ? માટે જ પછી મકાલ કે જેને મચળો દે

મતનો આગ્રહ ન હોય. એવા આત્મજાની જ આપેશ અનેકાંતમથ
ભાષા બોલી શકે છે, ને તેજ સંસારનો પાર પારી શકે !

આવું સિધ્ધાન્તમાથી જાની પુરુષો પાસે વારંવાર સાંભળવા
છતાં હે મહાનુભાવો ! તમે ' નિરપેક્ષ વચનવાળો વ્યવહાર ' શા
માટે આપેશ છો, અથવા એવા દુર્ગંધ ને કાંટાળે રસ્તે શા માટે
પ્રવર્તન કરે છો ? તેથી તો સંસારની વૃદ્ધિ ધરો, એવા મિથ્યા
મતોના ફંદોમા ફસાઈને, તેને સ્વીકાર કરીને શું ખૂશ થાઓ
છો ? દેટલાક મિથ્યામતિઓ ખૂબ નશામાં ચડે છે, ત્યારે એના
મિથ્યાત્વનો ખૂબ ભેરશેરથી પ્રચાર કરે છે, ને ખૂશી થઈ નાચે
છે તેથી અહીં કહ્યું કે " કાંઈ રાચો ? " શા માટે ખૂશી થાઓ
છો ? એવો આ ગાથાનો ભાવાર્થ છે (૪)

એકાંતે ક્રિયાનો પક્ષ લેનારા ક્રિયાવાદીઓ અથવા પેલા
નિરપેક્ષ વ્યવહારથી ક્રિયાઓ કરાવનારા હઠાગ્રહીઓ, જ્યાં સ્વમતની
ખેંચપકડથી છટ્ટી બની ગયા હોય છે, ત્યાં સાચા દેવ ગુરુ
અને ધર્મની ઓળખાણ કેવી રીતે સંભવે ? ગુરુ તો એકાંતવાદી
ઉન્માર્ગીઓ મળ્યા, હવે કુગુરુ સુધર્મની વાતો કરવાના તો
છે જ નહિ. વળી સુદેવના દેવત્વને પણ ઢાંચી દેવા પ્રયત્ન કરે જ.
કારણ કે દેવ કરતાં પોતાની માન-પૂજા-ખ્યાતિ વિશેષતઃ
કરાવવા તેમની ગળાદૂળ ઇચ્છા પ્રવર્તે છે, પછી એની પાસે
શુદ્ધ દેવ ગુરુને ધર્મની આશા રાખવી જ બ્યર્થ છે. બહારથી
એ મતભેદીઓ ભલે વીતરાગના ઉપાસક કહેવડાવતા હોય, છતાં
એમનામાં મિથ્યાત્વ ખૂબ ભરેલું હોય છે. તેથી એ વિશુદ્ધ
તત્ત્વત્રયીની ઓળખાણ એમને ત્યાં કે એમના મતમાં જ્યાં સુધી
રહે, ત્યાં સુધી થતી જ નથી. તો પછી શ્રદ્ધાનુ અવધારણુ તો
કેમ જ થઈ શકે ? જ્યારે કાંઈ પણ ચર્ચા કે વાતનો એક પક્ષ

ખંધાઈ જાય છે, ત્યારે પોતાના પક્ષને મજબૂત કરવા, આવેશમાં અને પૂર્વગ્રહ પૂર્વકની હઠની પરિપુષ્ટિમાં વચન બોલવા પડે જ છે. આવા પક્ષાગ્રહીઓ પોતાના પક્ષથી તથા પક્ષના અનુયાયી-ઓથી સપડાએલા ને ગ્રહણ કરાએલા હોવાથી સાચું ને સ્વપર માટે હિતકર બોલી શકતા જ નથી. એટલે પોતે જ-મથી જે પક્ષમાં આવે, અથવા જે પક્ષમાં પોતાના બાપ-દાદા રહેલા હોય, તે પક્ષની પરંપરામા દેવ ગુરુને ધર્મનું સ્વરૂપ જેવું હોય અથવા જેવું માનવામાં આવ્યું આવતું હોય, તેવું જ તે બોલે છે, ને બોલવા લાગે છે. સ્વમતિનો કાંઈ પણ વિચાર તે કદી કરતો જ નથી. વળી પોતાના મતને અનુસરનાર ન હોય, તેવાઓ ઉપર છાજતા ને અણછાજતા આક્ષેપો પણ કરે છે. આવા પક્ષપાતીઓને ખરા દેવ-ગુરુ કે ધર્મને ઓળખવાની તક જ ક્યારે મળે? એ તો પોતાની ઉપર જણાવેલી ખટપટમાં જ વ્યથા હોય છે એટલે સાચું શોધવા કે સાચાનો પરિચય કરવાની એને કુરસદ જ મળતી નથી. એ એનું મોટું દુર્ભાગ્ય જ છે ને? દોઢ સાધુ મુનિરાજ ઘરમાં વહોરવા પધારે ત્યારે ૮ વર્ષનું બાળક તેની બાને પૂછે છે કે બા! આ કેના, આપણા મદારાજ છે? એને એની બા એ વખતે શિખવાડશે કે, ના આતો પારકા છે આ આપણા નહીં એમ આ આપણા નહીં, ને પેલાં આપણા એમ જે ભેદભાવ નાની ઉંમરથી મા બાપ જ બાળકોને વારમા રૂપ શિખવાડે છે, તેજ મુખ્યત્વે અમદા બની જાય છે. આવા મિથ્યામતિ માતા પિતા સ્વ મંતાનોમા ઝેર નહીં તો શું રેડી રહ્યા છે? એ મામાપેને પણ શિખવાડનાર એનો ગુરુવર્ગ છે એટલે આગળ આવનાર અને પૂંડે આવનાર બેડ સ્વદિનની ચિંતા માટે એક ઘડી પણ ચોક્કસ નથી મળતો કે જાતમુદમાં

કુળના કુળના, એક નાવડી રાધ રાખી. પણ ને કાઈ નિશા
એ નાવડી ક્યાં સુધી લાઈ જાય કાંઈનાની રાની ? જા ને
યયું છે, કે ખિસ્તી ને ત્યાં. મુનલયાન ને ત્યાં. કે કાંઈના
ત્યાં. જન્મેલો એના ઘરના જ ધરમાં ને નાનાના દાકે ને
પિતા ને ગન્ધમાં રાધ નેજા બન્ધનો આગદ ને ને જ. કાંઈ
તો પછી એ ધર્મ કાંઈ નવી કમાઈને જાને લાગેનો નથી. નેકો
તેને બીજા પર શ્રદ્ધા બેસતી નથી. જોના કાંઈ એ ધર્મના. કે
શુદ્ધ તત્ત્વત્રયી ને કુળમાં રાધ ત્યાં એ કાંઈની જન્મ દે ને ન
એ સન્માર્ગે સ્થિર થાય જોનો અર્થ મેલે ?

વળી જો કોઈ ઉત્તમ આત્મા પર બરાબ દેવતા દેવતા
આ પદ કરતાં જેવા મહાત્માઓની કાલા ભવિષ્યત થઈ રાધ, તો
ધર આવતાં, ધરમા સમકિતને દેખાવવું કેમ ? એ પ્રશ્ન ઉપરિચિત
થાય છે કેમકે આ મતાશ્રયીઓ શ્રાધ મતને ધરમાં જોવાવડા
માંગતા જ નથી તેથી કહ્યું છે, કે આણેલી શ્રાધા પણ કેમ
રહેશે-ટકશે ? અહીંના પક્ષપાતી વાતાવરણ વચ્ચે એ શ્રાધ
શ્રદ્ધા ને કોઈ પુણ્યશાળી આત્માજ સાચવી બધવા દેખાવી
શકશે. હા. ત. આ વાંચનાર વાંચકગણ પણ જો એમ માનશે, કે
આ મારા ગન્ધ કરતાં બીજા મત માટે લાગુ પડે છે. તો
તે ખૂબ ખૂશી થશે, કે એ બધા આવા હાશહીઓજ છે, તેઓ
થીજ શાસનને નુકશાન થયું છે. પરંતુ જો એમ લાગશે, કે
આ બધું મારા પક્ષને, મારા માનેલા ગુરુઓને, મારા બાપ-દાદા
કે જેને શ્રદ્ધાથી, દેવથી પણ અધિક માનતા આવ્યા છે, તેને
લાગુ પડે છે તો એને ગુસ્સો એટલો બધો આવશે, કે એનું
ધર્મજનૂન કંઈ હદે લઈ જાય તે કહી શકાય નહીં એનુંજ
નામ ઝેર છે. એનુંજ નામ મિથ્યાત્વ છે. એનોજ અહીં વિરોધ

થઈ રહ્યો છે. આવું ઝેર પીપીને પુષ્ટ થએલાઓને અહીં ચેતવણી આપવામાં આવેલ છે, કે તમે જે જે ક્રિયા કરો છો તે તમારી બધીય ક્રોક જનાર છે. ધૂળ પર કે રાખ પર લીંપણ કરો ને જેમ મહેનત તમારી નકામી જાય, તેમ તમારી દશા થશે. કારણ કે તમને મોહ થયો છે, પણ તમને સાચા દેવ-ગુરુ ધર્મનો ખપ નથી. એમના પાણે પડ્યા બાદ એમના કુંદામાં ફસાયા. વળી મોહરાજાએ પણ સારો મોકો દેખીને તમને એના પંજમાં લીધા છે. હવે તમે ક્યાં ધર્મરાજાનું સાંભળવાના છો ? હવે તો તમને ધર્મરાજાનું વેણ કડવું લાગશે, ને આ છારપર લીંપણું કરવા જેવી ધર્મના નામે મિથ્યા ક્રિયા કરાવનારા સારા લાગશે.

ઝેર બીજાનો નાશ કરે છે. પણ એજ ઝેર સર્પની દાઢમાં હોય છે, ત્યારે એ સર્પને એ કાંઈ કરતું ન નથી. એ તો એનું ઉત્પાદન સ્થાન છે તેમ આ મતાગ્રહીઓના અનુયાયી બનીને ઝેરના ઉત્પાદન કાર્યમાં સહયોગી બનવાનું એ કારખાનું બની જાય છે. ત્યાં વિદ્વાનોનો વાસ નથી, મોહનીય કર્મનો નશો જ્યાં ખૂબ ચડે અને પશ્ચાપશ્ચીના અગણ ધાય ને તે ઠાઠે પણ જાય, ત્યારે એને એક શરાણીની દુકાન જ કહી શકાય. આવું આ જમાનામાં કેવી રીતે ચાત્રી શકે છે એજ સમજવું મુશ્કેલ બની જાય છે. એથી એ નાર દેવાનો છે, કે સમજદાર આત્માઓએ આવું પશ્ચપાત્રી વસ્ત્રાનું અંગીકાર કરવું જ ન જોઈએ. આવા પશ્ચપાત્રોને નિવૃત્તિ આપવી જોઈએ. આવા દુષ્ટોને આપણી મમતા આ ઉપકારી મદાયુષ્ય આ સ્વચંત્રના બદાને જે ધરી ગયા છે, ને દુષ્ટો વાચ્યા કે બાપા બાદ આપણામાં રહેવા જ ન જોઈએ,

અને આપણામાં પણ એ દષ્ટિનાગનું જેવું જોઈ જાય, તે ગમ જવું કે આ મહાપુરુષની ભવિષ્યવાણી સાચી પડી, અને એ એક મહાન ભવિષ્યવેત્તા હતા, એમ કહેવાશે.

આ જે આવી કહેવામાં આવ્યું છે, તે માત્ર દોષ ઉત્તમ આત્મા આવી જાળમાં ન ફસાય એટલા માટે જ છે. મારણ કે ભવિષ્યવેત્તાના ચોગે જ આવું જાનનાર છે, એ તો જાનવાનું જ છે, એ પદકાર પોતે પણ જાણતા હતા. પરંતુ જેટલા કબુતર જાળમાં ન ફસાય તેટલા સારા. એ જીવદયાનું ચિંતન તો હિતકારી જ છે “જો જો જાયજો” એમ બીજા સારા સજ્જનોને ચેતવવા એતો ઉપકારીનું કામ છે. એ ન્યાયે આ હિત બુદ્ધિથી અહીં સમજાવવામાં આવ્યું. કારણકે આટલી મહેનત કરી ધર્મક્રિયાઓનું કષ્ટ ઉઠાવે, ને પાછળથી જાણર પડે કે આ બધી મહેનત નિષ્ફળ ને નકામી ગઈ, તો તે તુરત કહે કે અમને પહેલાં કહેવું હતું ને ? એનો અર્થ બીજો એ પણ નિકળે છે, કે પ્રત્યેક માનવે શુદ્ધ તત્ત્વત્રયીની શોધ કરવી જ જોઈએ. જેમ તેમ કે વિના પૂછે, કે વિના તપાસ કરે જે તે ધર્મ કરવા બેસી જવું એનો અર્થ શો ? જે કરે તે સમજી વિચારીને કરે. સુદેવ, મુગુરુ ને મુધર્મ જો પરમ વિશુદ્ધાવસ્થાના મળશે, તો તો તમારું કામ થઈ જશે. પછી તમને તમારી ક્રિયામાં વિશ્વાસ થશે તમારા આત્મામાં વિશ્વાસ જામશે, તથા એના બતાવનાર વીતરાગ પર પણ શ્રદ્ધા જામશે, બાકી તો શુદ્ધ શ્રદ્ધા વિનાની કરેલી ક્રિયાઓ કરો ને ન કરો એ સરખી જ છે. કારણ કે જે તપ તથા સંયમથી નિર્જરા કરવા દ્વારા નિકટ આવવાનું હતું તેજ તપ ને સંયમ શુભાશુભકર્મોના બંધ કરાવનાર થયા,

તેથી હઠાચહી મહાગાંઠ હોવાથી સંસાર ઘટવાને બદલે ઉલ્ટો વધ્યો. તે હેતુથી અહીં સમકિત નહીં હોવાથી, ને એ હઠાચહીઓની પૂંઠે પૂંઠે જવાથી જે જે ક્રિયા કરી, તે બધીય છાર પર લીંપણુ અથવા મેટ્રી ગાંઠી ભીંત પરના ચિત્રણ જેવું જ થયું જાણવું. એવી ફેાગટ મહેનત છોડી દઈ, જ્યાં સમકિત હોય, જ્યાં નિષ્પક્ષતા હોય, જ્યાં શુદ્ધ તત્ત્વત્રયી હોય, ત્યાં જાઓ ને નિર્મળ આરાધના કરી કલ્યાણ કામના સફળ કરો. એવો ભક્તોને આગ્રહ અને સલાહ છે. એવું આડકતરું સૂચન પણ અહીં ઉત્તમ આત્માઓને મળી રહે છે. (૫)

ભગવંતે પાપબંધના ૧૮ સ્થાનકો જતાવ્યા છે. એ ૧૮ પાપસ્થાનકમાં કોઈ પણ ઠેકાણે ઉત્સૂત્ર જોલવાનું આવું મોહું પાપ છે, તે કેમ નહીં ગણાવ્યું હોય? એમ આ સ્થળે વિચારક આત્માને સહેજે શંકા થયા વિના રહેશે નહીં. પહેલે પાપસ્થાનકે પ્રાણાતિપાતથી માડી ૧૮ મે મિથ્યાત્વ શબ્દ સુધી આ નામનું કોઈ પાપ નથી, એ વાત સાચી, પણ એમ સમજવું જોઈએ કે આચરણાઓના એ પાપો ક્રમસર જતાવ્યા તેમાં આ નામ જરૂર નથી. પરંતુ જ્યારે મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મનો ઘોર પાપોદ્ય જાગે છે, ત્યારે આવું વીતગગ વચનથી વિપરીત જોલવાનું બને છે. જેમ પેલા નિશ્ચય નયત્રાણા એકાંતવાદીઓએ નિરપેક્ષ વ્યવહાર ચક્ષાવ્યો, ને જે ઉચ્ચાર કર્યા તે બધા ઉત્સૂત્ર નહીં તે! ક્યા છે? સાપેક્ષ વ્યવહાર ત્યારે ક્યો છે? જિનશાપિત સૂત્રોમાં સાપેક્ષ વ્યવહારમાર્ગ જે જતાવ્યો છે, તે પણ નિશ્ચય નયને અમાન્ય કરીને નહીં. પરંતુ નિશ્ચયને પણ માન્ય ગણી વ્યવહારની અપેક્ષાઓને પણ માન્ય ગણી, એ જ સ્થાનકનું સૂચન છે સ્થાનકાદ એ જિનવાગી છે એટલે મિથ્યા

તેના ઉપયોગમાં વિન વચન વિગત જે અપેક્ષા કરી, એ ૧૮ માં પાપસ્થાનકમાજ આવી ગયો અચર્યા. અટી તે આ રથન જે મોટું છે, ને તે એ અનવાદીઓને આ પ્રીને જાણના એલ છે, તે પણ ઉચ્ચ વડે છે, ને તેના અનુયાયીઓ પાછળ પાછળ ચાલનારા સ્વયં હજુના દેવ, છતાં હમણાં કર્યા કરે છે, ને ફાગટના દર્મો જાંધે છે, તેની બદ દયા આવે છે. એવાઓ કાંઈ જાણતા હોતા નથી, શાસ્ત્રોને, શાસ્ત્રોની અપેક્ષાઓને બારિકાઈથી સમજવાની તેમનામાં શક્તિ નથી. તેઓ આવા મતોની કે તેના સ્થાપકોની વારવાર ગાવા શા માટે બેસતા હશે? ને બાલી દુર્ગતિ જવાનું પસંદ કેમ કરતાં હશે, એજ સમજાતું નથી.

આ એક એવું ઉચું તત્ત્વ છે, કે તે બહુ વિચારણા માંગે છે તેને વિચારણા કર્યા પછીજ સમજી શકાય તેમ છે. આ સાદી કહીઓમાંથી આપણને કર્તા અહીં ઘણું જ તત્ત્વ શિખવાડી જાય છે, એજ આ દૃષ્ટિની ખરી ખૂણી છે. આવી રચનાં આજે કોઈ બનાવી શકતું હોય તેમ લાગતું નથી. આનું નામ છે. વિદ્યતા । આજે પડિતો-પ્રકાંડો ઘણાં કહેવડાવે છે, પણ આવી સાદી ને સરળ કહીઓના અર્થની સંગતિ બેસાડતાં પણ તેઓને આવડતું નથી. સાપેક્ષ વ્યવહાર એક મહાન આગમની વસ્તુ છે. કેટલાંય આગમોનું સંદોહન અને મનન મંથન થાય, ત્યારે આ સાપેક્ષ વ્યવહાર સમજી શકાય તેવો છે. જેમ કહેવાય છે, કે સામાન્ય કેવળી કોઈવાર ગૃહસ્થીને ત્યાં ગોચરી લેવા નિકળે, ત્યારે કેવળજ્ઞાનથી એ બુધીજ વસ્તુ ઈર દોષવાળી દેખે, તો પણ બીજા સામાન્ય ગીતાર્થ શ્રુતધર સાધુ ગોચરી

જતા હોય, ને એ શ્રુતજ્ઞાનીની દૃષ્ટિથી ૪૨ દોષરહિત ગોચરીની જેમ ગવેષણા થવી શક્ય હોય, તેજ પ્રમાણે કેવળી બાહ્ય વ્યવહારને માન આપી, શ્રુત વ્યવહાર પ્રમાણભૂત છે, એમ કરી પોતાની દૃષ્ટિથી દોષિત હોય તો પણ ગ્રહણ કરે. આવી વિવેક બુદ્ધિથી સ્થિરતાપૂર્વક વિચારીને જે કદમ ઉઠાવાય તે સૂત્રને માન આપનારો આત્મા કહેવાય.

આટલા કથન બાદ થોડોક બીજો સાર વિશેષરૂપે અહીં કર્તા બતાવવા માંગે છે, કે ત્રાજવામાં બધા તોલાતા માલનો ઉપરના કાટા પર જ જેમ આધાર હોય છે, તેમ આખી જિંદગીની આચરણાઓ અને ક્રિયા વિધિઓમાં મુખ્ય આધાર માત્ર આગમાનુમારીપણા પર જ છે. જેમ બાધા પીધા બાદ પણ એનીમીઆ રોગને કારણે બાધાનું લોહી થવાને બદલે પાણી થઈ જાય તો શું કામનું? તેમ ક્રિયાઓ કરીને સદ્ગતિની સાધના થવાને બદલે દુર્ગતિમાં જવાય તેનો અર્થ શું? ને તેમા પણ ક્રિયાઓ કરવા છતાં આગમ વિહિત અનુષ્ઠાન ન હોવાના જ માત્ર કારણે અને તે શાસ્ત્રોથી વિપરીત હોવાથી સાધના ઉડટી બની જાય છે. જેમ જાપ કરનાર કરે છે, ને પૂરી વિધિ નહીં જાળુવાને કારણે, દેવ પ્રસન્ન થવાને બદલે વિપરીત થઈ જાય ને ગાંધા બનાવે કે બીજું શું નું શું નુકસાન પહોંચાડે, તો તેવું શા માટે કરવું? એવું કામ કે એવી ક્રિયા કરવી જોઈએ, કે દુઃખ સ્વરૂપ ધ્યેયથી નિરાગ થવાનો પ્રસંગ ન આવે. આપું વર્ષ મહેનત કરે ને મેટ્રિકમાં નાપાસ થાય, તો મહેનતુ ને આગરૂદ્ધાર યુવકને કેવું દુઃખ થાય છે? તેમ આ ક્રિયાઓ છાર પર લીપણ જેવી કેટ્ટિની બની જાય છે, તેનું તમને કેમ દુઃખ થતું નથી? એમ કર્તા પૂછે છે. તેવા નુકસાનમાં આપણે ન આવીએ તે

સેવક કહેવડાવવા માંગતા હો, તો આગમો, સિવાય એક પણ ડગલું ભરશે નહીં. આગમ આપણા સર્વસ્વ પ્રાણ છે, નહીં તો એના, સિવાય તમે નિષ્પ્રાણ કહેવર સમાન જ છો, એમ, ચોક્કસ માનજો આ આગમોના સ્વરૂપને સમજવા, ઘણો સમય આપવો પડશે, ઘણી વિચારણા કરવી પડશે, અને એને સમજાવનારા કે સંભળાવનારા પાસે જઈને તત્ત્વાવબોધ થાય એવી ચર્ચાઓ કરવી પડશે. વિધિ નિષેધાત્મક વિધાનોના ગહન ભાવો સમજવા પડશે. વળી જે સરકારના તંત્રમાં રહીએ તેના ઓર્ડરનું માન, તો આપણું જ પડે. કાયદો કાનૂનનો ભંગ કરવો એ દુનિયામાં પણ એક મહાન ગુન્હો ગણાય છે. કાયદો એ દેશના માનવીઓના સંરક્ષણનું મુખ્ય સાધન છે. એ જો ન હોય, તો હુમલાં અવ્યવસ્થાનો પાર રહે નહીં. એ કાયદાના એક ગ્રંથમાં એવી ૧૨૧ નાકાત હશે, એ વાંચક વર્ગ સ્વયં વિચારે ! તો પછી આપણું ભગવાન મહાવીર દેવના શાસનનું વિશાળ તંત્ર, અને તેની ૨૧૦૦૦ હજાર વર્ષ સુધીની અવસ્થિતિ માટે આ જ આગમોની કેમ જરૂર નહીં ?

એ જિન સિદ્ધાંત અપેક્ષાવાદથી ભરેલો છે. વચનો અવિતર છે. મર્વ શુદ્ધ છે તો પછી એની વિકૃત્તિમાં અપ લાપ કરવા ભરોશર તો દુનિયામાં કોઈ પાપ નથી. પિતાની, માત્રિકની કે સરકારની વિકૃત્તિમાં ભાષણ કરાય તો શિક્ષા કરવામાં આવે છે, તો આ પ્રમાણે જિનવચન વિકૃત્તિ લવતવાટ કરવામાં કેમ પાપ નહીં લાગે ? નવે મત કાઢતા એ પાપ લોગી પ્રથમ પગદિવા કે જે બાંધવું પડે છે એમાં કોઈ ભ્રમ આગમોનો દોષ છે, કે કોઈ વ્યક્તિનો લોપ કરે, પરંતુ એ

બધું તાંડવ મોહરાત્રીનું નહીં તો દેાનું છે ? જેવી રીતે ને જેટલું પાપ ભયંકરતા ભરેલું એ આજાને લોપવામાં છે, તેવી જ રીતે નુકસાનને બદલે અગમ્ય પુણ્યનો લાભ એ આગમ આજ્ઞાના પાલનમાં, એ આગમ વચનો પ્રત્યેની જાદુમાનસરી શ્રદ્ધામાં અને વર્તણૂકમાં છે. એ કારણથી એક વસ્તુ સાથે ભતાવી છે, કે જિનાજ્ઞાનો વિરોધી ભયંકર પાતકી છે, ને જિનાજ્ઞાનો પાલક સાચો ધર્મી છે. જે છોકરો સામું બોલે તે ગમતો જ નથી. પછી બલે તે ભણેલો ગણેલો પણ હોય. જે પુત્ર આજ્ઞા પાળતો હોય, તે જ પિતાને વહાલો લાગે છે. તેમ આજ્ઞાનું આરાધન શુભ ફળ આપે, ને વિરાધન અશુભ ફળ આપે એ સ્વાભાવિક બની જાય છે. વિરાધનાનો કર રાખી, આરાધનામાં હિંજમાળ રહેવાનો અમર સંદેશ અહીં મળી રહે છે શાક સમારવા રાખેલા ચપ્પુનો દ્રેધાવેશમાં આવી કાઢીને મારવામાં દુરુપયોગ થાય, તો લાભ ને બદલે મોહું નુકસાન પણ થઈ જાય છે ડાકટરને ત્યાં રાખેલી દવાઓ જે ઘણાંને લાભકારક નિવડે છે, તેજ દવાઓમાંની કાંઈ ઝેરી દવાને આપઘાત માટે સાધન બનાવાય તો નુકસાન ક્યાં નથી થતું ? જેને એમ વિરાધનાનું ફળ ભયંકર પાપમાં માનવામાં વાંધો હોય, તે અખતરો સંસારમાં કરી જૂએ. જેમ કે, જે મળે તેની સાથે કડવું બોલે, લાત મારીને વાત કરે, નોકરી કરે ને બોલી કરે કે તમારું કહેલું હું કદી નહીં માનું, પોલીસ સ્ટેશને જઈને કહી આવે કે હું કાયદાને માનતો નથી, ને માન આપવા પણ તૈયાર નથી....વિ....વિ...તો શું પરિણામ આવે છે તેના અનુભવ કરે !

અહીં સૂત્રને અથવા આજ્ઞા ધર્મને સર્વોત્કૃષ્ટ ધર્મ

બતાવીને કર્તાએ એક સૂચન કર્યું છે, કે સાપેક્ષ સિદ્ધાંત વીતરાગનો હોવા છતાં, અહિંસા ધર્મ, સંયમ ધર્મ તથા તપ ધર્મ વિગેરે ધર્મોની અપેક્ષાએ એ બધાથી અધિકારી આ આજ્ઞા ધર્મ છે, કે “જિન, વચન એ અન્યથા નથી જ.” ધર્મના બીજા બધા પ્રકારોની સાથે સરખામણી કરતાં જણાશે, કે દુનિયાભરમાં કે મિલિટરીમાં પ્રભુ આજ્ઞા પાલન જેવો બીજો સર્વોત્કૃષ્ટ કોઈ ધર્મ નથી. “જાણાવ જમ્મો” એજ વસ્તુ સમર્થન કરે છે. એનો અર્થ એ થયો, કે જિનાજ્ઞાને શિરે ચઢાવવી જોઈએ, તેનું ઘોતક કપાલ પર કેસરનું તિલક ભક્ત-વર્ગ કરે છે, કે “હે ભગવાન, હું તારી આજ્ઞા શિરે ચઢાઉ છું.” તે આજ્ઞા શેઠની, પિતાની, કે ગુરુની આજ્ઞા કરતાં પણ લાઓગુણી મહત્ત્વવાળી છે. જે આજ્ઞાધર્મનો પાલક બને છે, તે આત્મા અહિંસા, સંયમ કે વિનયાદિ ધર્મોને કદી અવગણનાર બનશે જ નહીં, એ પણ એની આજ્ઞાના અમલની ટેક ઉપરથી સમજી શકાય તેમ છે. જિનાજ્ઞાના પાલન માટે મધ્યમા સુંદરીની જેમ પિતાની આજ્ઞાને કોઈવાર તરછોડવી પણ પડે છે.

હવે એ સૂત્ર શું છે? એ શું સમજાવે છે? જો હું અમલ ન કરું, તો તે આજ્ઞાએને નિરસ્કારવાથી મારા આત્મા પર કઈ અસર પડે? વિગ્રહનાથી બચવા મારે શું શું કરવું જોઈએ? એના પાલનથી મારા આત્મા પર કેવી કેવી અસર થશે? તે હું મને પાતાને કેટલો અહોભાગ્ય માનીશ? એ આત્મા મારે સામગ્રી જ જોઈએ. સાંભળીને તડનુસાર અમલ કરે જ જોઈએ એ અમલીકરણ કરવા સાંસારિક લાભોને કેવીનીને પણ મારી અન્યુનાધિક શક્તિને ઉપયોગ મારે નથી જ જોઈએ. એવી જાવનાથી અવિશ્વ અથવા ધર્મોગ્રાહનમાં

ઉલ્લાસ રોતો આરાધક આત્મા જે મનોના પ્રેરણા દ્વારા
 પરમ કલ્યાણકારી જિનોના શ્યાદાદ ગિદાનનો ઉપાસક છે, જે
 વિશુદ્ધ સાપેક્ષ વ્યવહારને અમલમાં મૂકી શકે છે, તેના
 સન્માર્ગમાં સ્થિર થએલો વિશિષ્ટ આરાધક ધર્મી સ્વર્ગપુરુષ
 ઉલ્લાસથી જે ક્રિયા કરે છે, તે કરાવે છે, તેનું જ “મુદ
 ચારિત્ર છે” એમ ચોક્કસ સમજવું “અત્ર મુળભૂતી ક્રિયા”
 એમ કહીને અર્થ “જ્ઞાન પ્રિયાગ્યા મોક્ષ.” નું અનંત સમજવું.
 કે સૂત્રો સાબળે, તેના પર શ્રદ્ધા કરે, એના ગીતાગોત્રી સંપર્ક
 સાથે, ત્યારે તત્ત્વોનાં સદસ્યો સમન્વય છે. જે સૂત્રોમાંની અંપ
 ક્ષાઓ સમજવા કે સાંભળવા કેઈ જાની પાને જાણે ત્યારે
 તે સમજી શકાય છે. એમની સમન્વય વીતરાજના ‘સાપેક્ષ
 સિદ્ધાંત’ની અનુકૂળ છે કે નહીં, એ જરૂર નેવું નેણે.
 સાપેક્ષ સિદ્ધાંતોની અનુકૂળ ને ન હોય, તો વિચારવાનું ને
 છે કે મારે મુક્તિ માર્ગથી ચલિત થવું નથી. તેઓ વહે
 સાપેક્ષ વચનવાળા શાસ્ત્રો પ્રમાણે વર્તતા ન હોય. તેઓ
 જિનાશાથી વિરુદ્ધ બોલીને, બોળી જનતાને ક્ષમાવીને, ધર્મને
 બદલે અધર્મ કરાવી ધોરપાપ માર્ગે જઈ રહ્યા છે, તેથી મારે
 ‘કર રહેવું. ને એમનું માર્ગદર્શન સૂત્રાનુસારી હોય, તો
 વિશેષ આગળ વધાશે, ને ક્રિયા યોગને સારી રીતે સાધી શકાશે.
 ક્રિયા ‘કરાવના’ પણ સૂત્રાનુસારી હોવા નેણે. જેવી રીતે પોતે
 ‘પણ’ ને સૂત્રાનુસારી જ્ઞાન મેળવી, તદનુસાર ક્રિયાનો ખપી
 બની તેવી જ ક્રિયાનો અનુસારી હોય, તો જેવની ચારિત્ર, સામા-
 યિકાદિની ક્રિયાઓ શુદ્ધ થઈ શકે. આથી એ પણ સિદ્ધ થાય છે,
 કે પહેલાં વિચારણા આગમનુસારી થવી નેણે, ને પછી, તદનુ-
 સાર ક્રિયાનો અમલ થવો નેણે. એટલે “પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી

ક્રિયા ” નો સિદ્ધાંત અહીં સૂચવ્યો. વળી “ વૃક્ષ-નાગ-ત્રજો દ્વા ”
(પહેલાં જ્ઞાન ને યદી ચારિત્રમાં પ્રગતિ) નો સિદ્ધાંત કર્તાએ
અહીં અપનાવ્યો.

વળી ગુરુ સાપેક્ષ વ્યવહારોના જાણકાર કેવા હોવા ભેદએ,
કે જેઓ મતાગ્રહણી પર હોય, તેની પણ આશિક સૂચના અહીંથી
મળી જાય છે, કે જેઓ ઉત્સૂત્ર જેવા ઘોર પાપથી અલિપ્ત
રહેતા હોય, જિનાજ્ઞાના પાલનમાં ઉદ્ધમશીલ હોય, અને ભગવાનની
આજ્ઞાનુસાર પોતાની શક્તિ મુજબ વર્તન રાખતા હોય,
તેવાનું જ ચારિત્ર વિશુદ્ધ છે એમ માનવું. એવા વિશુદ્ધ ને
આગવક ભાવવાળાનું શરણ સ્વીકારવું, કે જેથી ધ્યેયની
મિદ્ધિ થાય. પૂર્વે જનારી ગએલા ઉત્સૂત્રભાષી મતવાદીઓએ
શાસનને ઘણું જ નુકસાન પહોંચાડ્યું છે, તેથી અહીં સાચાની
જોખખાણ પણ સાથેસાથ આપી દીધી. આટલું ગદન સ્વરૂપ-
વાળું અર્થજ્ઞાન આટલા નાના સ્તવનમાં પંચમ કાલના જ્ઞાનીઓ
સમાજને આપી શકે છે, તો વીતરાગ અનંત જ્ઞાનીઓના
કથન રૂપ એક સૂત્રમાં અનંતા અર્થ કેમ ન ઘટી શકે ?
ઉત્સૂત્ર ભાષણનું પાપ આવું બયાનક છે, એમ જનારું, તેથી
તેનાથી બચવાની ઓને અહીં એક અલ્પમોક્ષ દિન બુદ્ધિથી
સૂચના જ માત્ર કરવામાં આવી છે. જેમ રસ્તો વાંકો ચૂકો હોય,
કે ઉંચો નીચો બનું આવતો હોય, તો પહેલાં અગાડથી DANGER
(ટેન્કર) નું લાલ સાઇનબોર્ડ લગાડવામાં આવે છે, તેમ આ
સૂચના ટેન્કરની એક સૂચના છે. એ પાટીયું આપણને બચાવનું
હોય, તો આ ગમ્મ પુરુષોના અનુભવ વાક્યોથી આપણને લાભ
કેમ ન થાય (૬)

શ્રી જિનેશ્વર દેવના ૪૫ આગમોના ઉપદેશનો મુખ્ય આરજ

એ છે, તે અમે ઉપરની ગાથાઓમાં કહી ગયાંયો. ગમ્ભીર-
દિના કે કપોતકલ્પિત મતોના મમત્વ વિના સિદ્ધાંતને અનુસાર
ને ને પ્રવૃત્તિ સંસારી આત્મા આદરે, એટલે શુદ્ધ દેવ-ગુરુ
અને ધર્મની સાચી પરખ કરી શ્રદ્ધાને ટકાવી રાખે એવો ને
સાર ભગવતે બાંખ્યો છે, તે જ પરમાર્થ છે. ભગવાનના
ઉપદેશનો દૂક સાર-બહુ સંક્ષેપથી પણ મુખ્યત્વે તે દ્વારા
બહુજ ઉંડું તત્ત્વજ્ઞાન આપીને પૂજ્યશ્રીએ અહીં જૈન ઋમાજના
વિચારશીલ આરાધક આત્માઓનું સમકિત નિર્માણ રાખવા,
અનહદ ઉપકાર કર્યો છે. તેવા હૃદયદ્રાવી ઉપદેશને, શાસ્ત્રોનું
દોહન કરવા રૂપ ને અપેક્ષાએ, ને હેતુથી, ને ને વિષયને
ઉપલક્ષીને એ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે, તેને ને પુરુષો અગર
ત્રીઓ પોતાના ચિત્તમાં હંમેશાં ધારણ કરશે, તે આત્માઓ
ઘણાં કાળ સુધી શાતાવેદનીયનાં દેવતાઈ સુખોનો અનુભવ કરી,
આનંદના સમૂહનું ને મોક્ષ રૂપ રાજ છે, તેને પામશે, અથવા
તો મોક્ષ સુખ પામશે. (૭)

ધ્યેય અને મુદ્રાલેખ

જમ્હા ન મુત્તિમગ્ગે મુ-તૂળં આગમં ક્કહ પમાણં ।

વિજ્જદ છમત્થાણં તમ્હા તત્થ જદ્ધઅન્વં ॥

તથા

છદ્ધટ્ઠમ દસમ દુચાલસેહિ ય અવહુસુઅસ્સ જા સોહી ।

‘દ્ધત્તોય અણંતગુણા સોહી (જિ) જમિયસ્સ નાણિસ્સ ॥

સાંવાર્થ:—મોક્ષમાર્ગના આરોધકને આગમોક્ત તત્ત્વ જ્ઞાન સિવાય દુનિયામાં કંઈ આધાર નથી, તેથી તેને માટે જ ઉદ્યમ કરો. (૧) અજ્ઞાનીની મોટી તપસ્યાઓથી જે આત્મશુદ્ધિ થાય, તેના કરતાં બહુશ્રત જ્ઞાનીની જ્ઞાનના બળથી અનંતગુણી શુદ્ધિ થાય છે. (૨)

યાદ રાખો:—

“ જ્ઞાન વિના પશુ સારિખા ”

—: માટે જ :—

શ્રી મંધની પ્રત્યેક વ્યક્તિને નિર્નાતિ કરનારી કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના તત્ત્વજ્ઞાનને સમજવા વિદ્યાપીઠની પરીક્ષાઓ આપો-અપાવો.

વિશેષ વિગત માટે પૂછાવો —

શ્રી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ,

૧૫૬-૧૫૭, રતિવાગ પેઠ,

પૂના—૨.

ધ્યેય અને મુદ્રાલેખ

जम्हा न मुक्तिमगो मु-तूणं आगमं इह पमाणं ।

विज्जइ छउमत्थाणं तम्हा तत्थ जइअव्वं ॥

तथा

छट्टम दसम दुवालसेहि य अबहुसुअस्स जा सोही ।

इत्तोय अणंतगुणा सोही (जि) जमियस्स नाणिस्स ॥

સાંવાર્થ:—મોક્ષમાર્ગના આરોધકને આગમોક્ત તત્ત્વ જ્ઞાન સિવાય દુનિયામાં કોઈ આધાર નથી, તેથી તેને માટે જ ઉદ્ધમ કરો. (૧) અજ્ઞાનીની મોટી તપસ્યાઓથી જે આત્મશુદ્ધિ થાય, તેના કરતાં બહુશ્રેષ્ઠ જ્ઞાનીની જ્ઞાનના બળથી અનંતગુણી શુદ્ધિ થાય છે. (૨)

યાદ રાખો—

“ જ્ઞાન વિના પશુ સારિખા ”

—: માટે જ :—

શ્રી મંધની પ્રત્યેક વ્યક્તિને નિર્ધારિત કરવાની કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના તત્ત્વજ્ઞાનને સમજવા વિદ્યાપીઠની પરીક્ષાઓ આપો-અપાવો.

વિશેષ વિગત માટે પૂછાવો—

શ્રી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ,

૧૫૬-૫૭, રવિવાડ પેક,

પૂના—૨.

